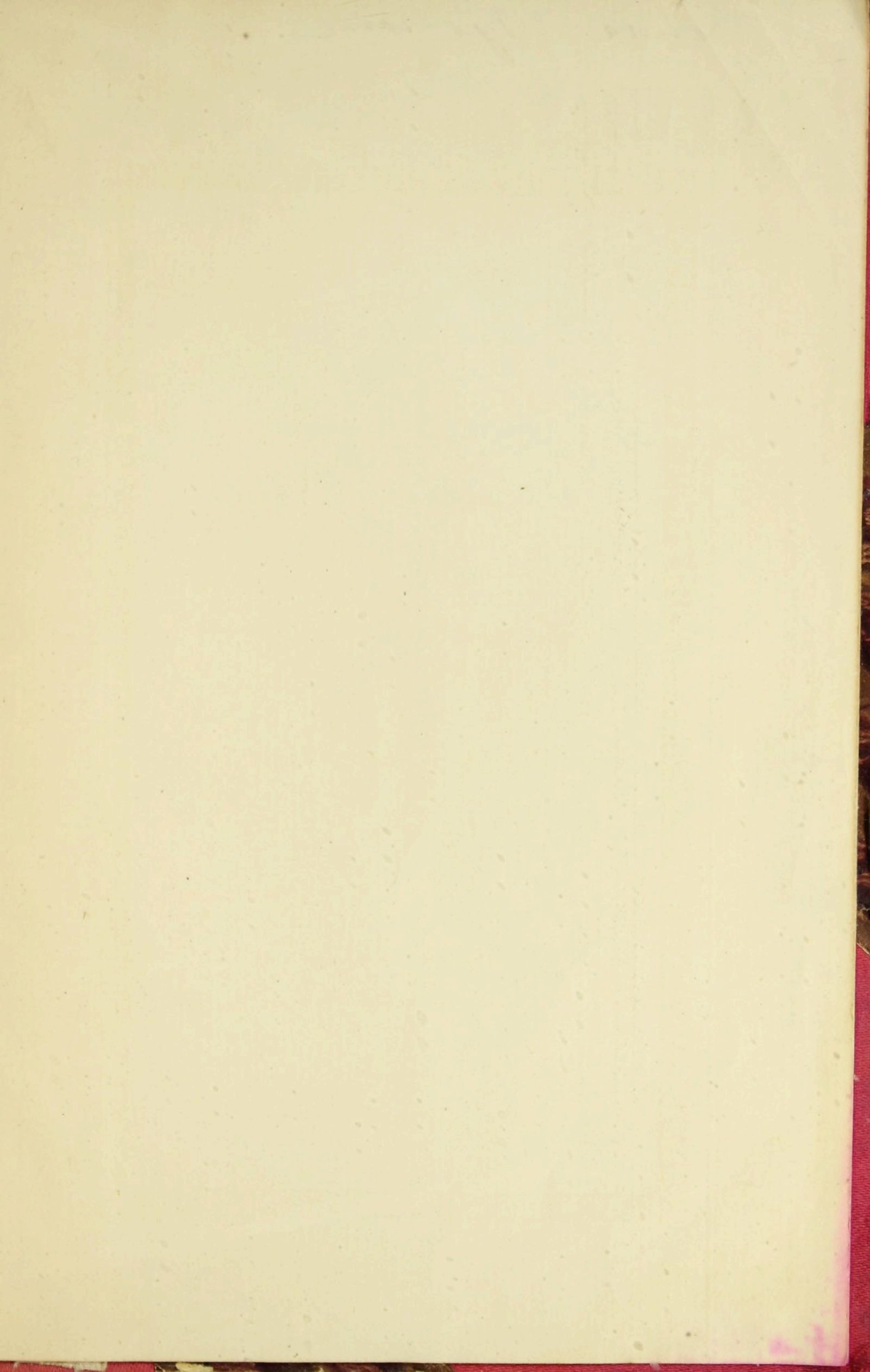

Helena Nyström.

1914:1

تاریخ مقدس

كاشغر شەرىدە سوتيان فوینك تانك نینك

باسە خانە سیدە باسیلدی

میلاک مسیح نینك ۱۹۱۲ نجی یلیدە

S.M.S. Mission Press, Kashgar.

1914.

تاریخ مقدّس

اولقى جز.

ابراهیم دین ایلگرکی واقعه لار.

۱

عالم نینک یراتیلماقی.

۱. آسمان و یرننک یراتیلماقی. - ۲ یرننک آدم لارغه جای قیلینماقی. - ۳.
- آدم نینک یراتیلماقی. - ۲. بهشت نینک یراتیلماقی. - ۵. حوانینک یراتیلماقی.
۶. خدا قیلغان ایشلاریدین راحت قیلماقی.

۱. دسلابدا خدا آسمان و یرنی یراتی. اما یر خالی و قرانکغو ایردی و خدانینک روحی سو یوزیده حرکت قیلور ایردی.

۲. خدا ایتی یاروغلوق بولسون پس یاروغلوق بولدی. و خدا یاروغلوق نی قرانکغولوقدین آیریب یاروغ لوق نی کوندوز و قرانکغولوق نی کیچه اتادی. و اولقى کون نینک اخشام و ایرته کانی بولدی. اندین کین خدا ایتی

یرننک چوره سیده بر رقیع بولسون و رقیع بولدی. پس خدا رقیع نینک استیداکی سولارنی رقیع نینک اوستیداکی

۱

سولاردین آیریب ^{کوک} رفیع نی آسمان اتادی و ایکینجی کون
نینک اخشام و ایرته کانی بولدی .

قوروق یرلار کورونماک اوچون خدا ایتتی آسمان نینک
استیداکی سولار بر یرکا یغیلسونلار و انداغ بولدی . خدا
قوروق نی یر و سونی ^{تکلیز} دریا اتادی . خدا ایتتی یردین درخت
لار و گیاهلار اونسونلار و یردین اوروغلوق گیاهلار و میوه لیدک
درختلار اوندیلار . و اوچونجی کون نینک اخشام و ایرته کا
نی بولدی .

اندین کین خدا ایتتی آسماندا کیچه بیلان کوندورنی
آیریب یرکا یاروغلوق برادورغان نور بولسون . پس خدا
ایکی چونک نورنی یعنی کون نی کوندور اوچون و آی نی
کیچه اوچون یراتی و هم یولدورلارنی یراتی و تورقونجی
کون نینک اخشام و ایرته کانی بولدی .

خدا ینه ایتتی ^{تکلیز} سولاردا جانورلار و هوادا قوشلار بولسون
پس خدا چونک نهنگلارنی و سودا یورادورغان جانورلارنی
و هر خیل اوچارلیق جانورلارنی یراتی و اولارغه برکت بریب
ایتتی اوروغلوق بولوب ^{تکلیز} دریالارنینک سولارینی توشقارینکلار
و هوادا اوچارلیق جانورلار تولا بولسونلار . و بشینجی کون
نینک اخشام و ایرته کانی بولدی .

اندین کین خدا یر یوزیداکی هر قسم حیوانلارنی یراتی .
۳ کین خدا ایتتی دریاداکی بلیقلارغه و هواداکی اوچار
لیق جانورلارکا و یر یوزیداکی تمام حیوانلارغه حکم قیلادور
غان آدم نی اوز صورتیمیزده یراتغایمیز و خدا آدم نی تفراق
دین یراتیب انکا روح بردی . پس آدم تیریک جان بولدی .

۴ اندین کین ربّ خدا عدنده بر باغ تیار قیلیب
 اندا هر خیل کورونوشی چرایلیق ویمیشی یخشی درختلار
 اوندوردی . باغ نینک اوتراسیدا تیریکلیک نینک درختی و
 انینک یانیدا یخشیلیق و یمانلیق نی بیلدورادورغان
 علم نینک درختی بار ایردی . خدا باغ نی ساقلماق اوچون
 آدم نی اندا قویوب امر قیلدی که بارچه درختلار نینک
 میوه لاریدین اختیار قیلغانینک نی یگیل اما یخشیلیق و
 یمانلیق نی بیلدورادورغان علم درختی نینک میوه سیدین
 یماگیل قچان که انینکدین یسانک اولورسن .

۵ ربّ خدا ایتی آدم نینک یالغوز بولماقی یخشی ایماس
 من انکا اوخشاش بر یاری بر کوچی یراتقایمن . اول وقت خدا
 آدم غه اغیر بر اویقو بریب اول اوخلاغاندا انینک قابرغه
 لاریدین برنی الیب انینکدین بر خاتون یراتیب آدم نینک
 الدیغه کلتوردی . خدا اولارنی مبارکلاب ایتی اوروغلوق
 بولوب یرنی توشقارینکلار و یرکا ایگادارلیق قیلیب دریادا
 کی بلیق لارغه و هواداکی اوچارلیق جانورلارکا و یر یوریدا
 کی تمام حیوانلارغه حکم قیلینکلار . ایکیلاسی یلانکغاچ
 ایردیلار لیکن بر بریدین اوواتماس ایردیلار . خدا اوزی
 قیلغان همه ایشلاریکا قایللاسه یخشی بولوب دور و التنجی
 کون نینک اخشام و ایرته کانی بولدی .

۶ یتنجی کونیده خدا اوز ایشلاریدین راحت قیلدی
 و یتنجی کون نی مبارکلاب انی مقدس قیلدی .

آدم نینک کناه قیلماقی .

۱. آدم بیلان حوانینک امتحانغه سالینماقی . - ۲. خدا اولارنی اوزی نینک
الدیغه قیچقرماقی . - ۳. خدا اولارنی حکم قیلماقی .

۱. یلان بارچه حیوانلاردین حیلده کزراک ایردی و حواغه
ایتتی ایا خدا سیزلارکا باغداکی همه درخت نینک میوه سی
دین یمانکلار دیب ایتتی مو . حوا انکا ایتتی باغداکی جمیع
درخت نینک میوه سیدین یکالی ازن بریلیب دور اما باغ نینک
اوتراسید اکی برتوب درخت نینک توغراسیدین ایتیب دور
انینکدین یمانکلار که اولماکایسیزلار . اما یلان حواغه ایتتی
اول درخت نینک میوه سیدین یماک برله هرکز اولماس سیزلار .
خدا بیلادور که قیچان انینکدین یسانکیزلار کوزلارینکیز
اچیلور و سیزلار خدا دیک بولوب یخشیلیق و یمانلیق
نی بیلورسیزلار . حوا اول درخت نینک میوه سیدین یکالی
ارزو قیلیب قایلاندا کوزیکا تولا چرایلیق کوروندی و
عقل برادورغان جهتیدین انینک افضل لیکنی بیلیب
میوه سیدین الیب یب ایریکا هم بردی و اول هم یدی . اول
وقت ایکیللاسی نینک کوزلاری اچیلدی و یلانکغاچ ایکانی نی
بیلیب الجیر یفراقیدین پوطه قیلیب عورتلاریکا تارتیلار .
۲. کون سالقین بولغاندا اولار باغدا رب خدا نینک
مانکغانیدین آواز انکلاغاندا آدم خاتونی برله باغداکی

درختلار نینک اراسیدا یاشوروندی . اول وقت خدا آدم نی
 قیچق قریب ایتی نه یرره سن . آدم ایتی من باغدا سنینک
 آوازینک نی انکلاب قورقتوم چونکه یلانکغاچ دور من انینک
 اوچون اوزوم نی یاشوردوم . خدا ایتی یلانکغاچ ایکانینک
 نی سنکا کیم بیلدوردی . ایا من سنکا یماکیل دیگان
 درخت نینک میوه سیدین یدینک مو . آدم ایتی سن منکا
 برکان خاتون اول درخت نینک میوه سیدین منکا بردی و من
 یدیم . اول وقت خدا خاتونغه ایتی نمه اوچون مونی قیل
 دینک . خاتون ایتی یلان منی الدادی و من یدیم .

۳ خدا یلان نی لعنت قیلیب ایتی من سنینک بیلان
 خاتون نینک اراسیدا و سنینک نسلینک بیلان خاتون نینک
 نسلی اراسیدا دوشمنچیلک سالور من . اول سنینک باش
 ینک نی دیساب ینچیدور و سن انینک تاپانی نی چاقارسن .
 و خدا خاتونغه ایتی درد برله بلالار توغارسن و ایرینک
 نینک حکمیده بولورسن و آدم غه ایتی یر سنینک اوچون
 ملعون بولور سنکا یانتاقلار و تیکانلار اوندورور و پیشانه نک
 نی ترلاتیب مشقت برله سن ینه تفراق بولغوزچکه نازینک
 نی یرسن چونکه تفراقدین دور سن و ینه تفراق بولورسن .
 آدم خاتوننی نی بارچه آدم لار نینک اناسی بولادورغانی اوچون
 حوا اتادی و ربّ خدا اولارنی باغدین چیقاریب تیریکلیک
 نینک درختیدین یب ابدغچکه تیریک قالماغایلار دیب
 انکا بارادورغان یولنی توستی .

قايين و هابل .

۱. برادرلارن نينك نيت لاري اشكارا بولماق . - ۲. خدا قاينغه نصيحت قيلماق
 ۳. خدا قايين نى حكم قيلماق . - ۴. قايين خدادين نالميد بولوب خدانينك
 الديدين كتماكى .

۱. آدم برله حوانينك اوغول و قيزلاري تولا ايردى . تونجى
 اوغلى نينك اسمى قايين ايردى و اول دهقان بولدى . انينك
 دين كين هابل توغولدى و اول قوي باقار ايردى . قايين
 يماندين ايردى ليكن هابل خدا طرفيكا ماييل ايردى . بر
 كون قايين ير نينك حصوليدين خداغه هديه كلتوردى و
 هابل اوز قويلاري نينك اولقى توغولغانلاريدين قربانلىق
 قىلدى . خدا هابل نينك قربانى نى قبول قىلدى اما قايين
 نينك هديه سى نى قبول قىلمادى . اول وقت قايين نههايت
 اچىغلانيب يركا قايلادى .

۲. خدا قاينغه ايتتى نمة اوچون اچىغلانيب يركا قايلار
 سن كونكلونك صاف بولسه يوققاري قايلاماسمو ايردينك
 ليكن كونكلونك صاف بولماسه كناه ايشيك نينك الديد ا دور
 سنكا كيركالى خواهلايدور ليكن سن انكا غالب بولغايسن .
 اندين كين قايين هابل بيلان سوزلاشتى و بركون حيران
 ايكانده قايين هابلغه ضد قوپوب انى اولتوردى .

۳. خدا قاينغه ايتتى برادرينك هابل نه يرده دور قايين

بيلماس من برادریم نى باقالي الديریم مودیدی . خدا ایتى
 برادرینک نینک قانى یردین منکا فریاد قیلادور . ایمدى
 اذینک قانى نى قولونکدین ایچکان یر سنى لعنت قیلور .
 ۴ قاین خداغه ایتى منینک کناهیم کوتارالما کودیک
 چونک بولدى انینک اوچون هر کیم منى تاپسه اولتورور .
 لیکن خدا انکا ایتى یوق بلکه قاین نى اولتورادورغان
 کمرسه کا یته مرتبه جزا بریلور . پس قاین خدا نینک
 الیدین کتیب عدن نینک مشرق طرفیده اولتوردى .

۴

قاین و شیت نینک اولادلاری .

۱. قاین نینک اولادی چونک بر طایفه بولوب خدانى ارنوتماق .
۲. شیت نینک اولادی از بولوب خدانینک الیدا عادل بولماق .

۱ قاین نینک اولادی هر قسم ایشلارنى قیلغانى توردى .
 بعضیلاری شهر بنا قیلور ایردیلار و بعضیلاری کوچوب
 یوروب مال باقار ایردیلار . اولار چنک و بلامان نى چیقاریب
 قلیچ هم یاسار ایردیلار لیکن کونکلیده خدانینک تورقونجى
 یوق ایردى و خدا نهی قیلغان یمان ایشلارنى قیلور
 ایردیلار .

۲ خدا هابل نینک اورنیغه آدم برله حواغه بر اوغول
 بردى . اول شیت اتاندی . شیتدین انوش تورالدى . انینک

وقتیده خلق جماعت بولوب خداغه دعا قیلیشنی باش
 لادی . آدم نینک التنجی نبیرهسی و شیث نینک اولادیدین
 بولغان اخنوخ دیکان بر کشی بار ایردی . اول کشی
 خدادین قورقوب عبادت قیلیشدا کامل بولغانی اوچون
 اولوم کورمادی چونکه خدا انی دنیادین کوتاردی . انینک
 لامک دیکان بر نبیرهسی بار ایردی . اول نوح نینک اتاسی
 دور . لامک خاتون نینک نسلی باره سیدا خدا قیلغان
 وعده فی ساقلاب تورار ایردی انینک کونلاریده آدم توقوز
 یوز اوتوز یاشقه یتیب سکننجی نبیرهسی نی کوروب وفات
 بولدی .

۵

طوفان .

۱ . دنیادا کناه اشماقی . ۲ . خدا دنیانی غرق قیلماقی . ۳ . خدا طوفان نی
 ایبارماقی . ۴ . خدا طوفان نی توختاتیب یر یوزینی قوروتماقی . ۵ . خدا
 نوح نی کمه دین چیقاریب انینک برله عهد قیلماقی .

۱ . دنیادا آدم نینک اولادی تولا بولغاندا صالح کشیلار
 نینک اوغول لاری کناه کارلار نینک قیزلاری دین خواهلاغانلار
 ینی ال دیلار و دنیا کناه بیلان تولدی . اول وقت خدا آدم
 لارنی هلاک قیلامن دیب تهدید قیلدی اما یوز یکرمه ید
 مهلت بردی ایکن اولار توبه قیلما دیلار . و نیت لاری همیشه

یمان ایردی. اول وقت خدا غمکین بولوب ایته من یراتقان
آدمنی دنیارین یوقاتور من.

۲ لیکن نوح عادل کشی بولغانی اوچون خدا انکا
التفات قیلیب اوزی و اهل بیت لاری اوچون بر کمه طیار
قیلغالی بیوردی چونکه یر یوزیداکی بارچه سینی هلاک قیلا
دورغان بر طوفان ایبارماکچی ایردی. کمهنی اوچ قبت لیک
وانینک اوزونلوقی اوچ یوز کز کنکلیکی الیک کز ایکیزلیکی اوتوز
کز قیلیب توپه سیدین بر کز مقداری توبن بر پنجره و بر
یانیدین بر ایشیک قویماکچی ایردی. نوح خدا نینک
امریکا بویون سونوب قوزقونج برله کمهنی یاسار ایردی.

۳ خدا نوح غه خاتونی و اوغول لاری سام حام و یافث
و کلینلاری برله کمه کا کیرکالی امر قیلدی. ینه خدا نوح غه
سودا تیریک قالمایدورغان حلال حیوانلاردین یتّه جفت
دین و حرام حیوانلاردین بر جفت دین طعمه لاری برله کمه
کا الیب کیرکالی امر قیلدی. چونکه یتّه کوندین کین طوفان
کلماکچی ایردی. نوح خدا بیورغاندیک قیلدی و اوزی
کیرکاندین کین خدا کمه نینک ایشیکینی برکتی و همان
اول کون یرنینک بارچه بولاقلاری و آسمان نینک پنجره لاری
اچیلدی. قرق کیچه کوندوز توختامای قاتیق یامغور
یاغدی. یوز الیک کونغچه سوانداغ تولا بولدی که بارچه ایکیز
تاغلارنی بیاستی. اول وقت یر یوزیداکی جمیع آدم و
حیوانلار هلاک بولدیلار.

۴ کین خدا نوحنی و کمه راکی بارچه حیوانلارنی یار
قیلیب یرنینک بولاقلارینی و آسمان نینک پنجره لارینی

باغلاب اندین یر یوزینی قوروتماق اوچون بر شمالنی
ایباردی . سو آزاراق قالغاندا کمه اراراط تاغی نینک اوستیده
توختاری . بر آز وقت رین کین نوح کمه نینک پنجره سینی
اچیب بر تارغهنی چیقاردی اول یر قوروغونچقه اوچوب یوزار
ایردی . اندین یر قورودی مکی ریب بر کبوترنی چیقاردی
لیکن اول کبوتر قونغالی یر ئاپالمای کمه کا یانیب کلدی . یتّه
کوندین کین ینه بر کبوترنی چیقاردی . اول اخشامدا یانیب
کلدی و اندینک قومشوقیدا ینکی چیقان بر زیتون یفراتی
بار ایردی . ینه یتّه کون توختاب بر کبوترنی چیقاردی اول
یانیب کلمازی . اول وقت نوح کمه نینک توپه سینی اچیب
یرنینک قوروغانی نی کوردی لیکن چیقمازی .

ه طوفان باشلانغاندین بر یل اون کون کین یر
قورودی . اول وقت خدا نوح غه اهل بیت لاری و بارچه
حیوانلار برله کمه رین توشکالی امر قیلدی . پس نوح کمه رین
توشوب خداغه بر قربانگاه سالیب اندا قربانلیق قیلدی .
خدا اندینک قربانلیقینی قبول قیلیب ایتتی آرم نینک نیتی
کچیکیدین یمان بولسه هم موندین کین آرم اوچون یرنی
غرق قیلماس من . خدا نوح و اندینک اوغول لارینی مبارکلاب
ایتتی اوروغلوق بولوب یرنی توشقارینکلار . اندین اولار برله
عهد قیلیب هیچ وقتده طوفان ینه کلماس ریب وعده
قیلدی . بو عهدکا نشانه بولماق اوچون اسماندا قوس
قرخنی قویدی .

بابل نینک برچی . ۱

۱. آدم لار نینک خداغه ضد تورماقی . - ۲. خدا اولارنی تمام یر یوزیکا تارقاتماقی .

۱ طوفان دین کین ینه خلق قول بولوب مشرق طرفده
سنعار ولایتیده بر دره غه باریب افدا تورری . بارچه سی نینک
زباننی هنوز بر ایرری . اولار بارچه یر یوزیکا تارقاب کنمای
بلکه شهر تیمیزی چبقار امیز ریب بر شهر بنا قیلیب افدا
اوجی اسمانغه یتارورغان بر بُرج سالغالی مصلحت قیلدی یلار
پس قیلغالی تورری یلار .

۲ اول وقت خدا ارم لار یاساب تورغان شهر بیلان بُرج
نی کورکالی توشتی . و خدا ایتی منا بو بر قوم دور و زبانی بر
دور . بو بُرج بولار نینک اولقی ایشی دور . موندین کین
مصلحت قیلیب هر قایداغ ایشنی خوا هلاسه قیلالایدور .
اول وقت خدا اولار نینک قیلنی الیشتورری و هیچ بری ینه
بری نینک سوزینی اوقماری و اولار بارچه یر یوزیکا ساچیلیب
شهر بنا قیلماقدین توختاری یلار . انینک اوجون اول شهر
بابل اتاندی . سام نینک اولاری اتالاری تورغان یرده قالدی
اما حام نینک اولاری اول کنعان ولایتیکا اندین کین یراغ
راف جنوب و مغرب طرفلاریکا باردی . یافث نینک اولاری
اول آوروپاغه باریب کین بارچه یر یوزیکا تارالیب کتی . خدا

۱ مناره کا اوخسه نهایت ایکی بر عمارت .

دین وعده قیلینغان خاتون نینک نسلی سام نینک اولاری
 دین کلار ورغان ایردی و یافت انینک برکتیکا شریک بولدی
 لیکن حام نینک اوغلی کنعان نینک اولاری مدعون بولدی
 چونکه اول اوزی ۴ اتاسی یمانلیق نینک یولیدا یوزار ایردی.

خلاصه.

۱ خدا اسمان نی فرشته لاری برله و یرنی انداکی بارچه
 نرسه لار برله اوزیکا بر اولوغ پادشاه لیق بولماق اوچون
 یراتقان دور.

۲ خدا آدم نی یرده اولتوروب انکا ایکادارلیق قیلغالی
 تعین قیلدی.

۳ آدم لار کناه قیلدی لار لیکن خدا خاتون نینک نسلی
 توغراسیدا قیلغان وعده اولارغه کوچلوق بر یاردم بولدی.
 بعضی لاری بو یاردم نی قبول قیلدی لار اما بعضی لاری انی رد
 قیلدی لار.

۴ کناه یر یوزیده شونداغ تولا بولدی که خدا رنیباغه
 بر بلا ایباردی.

۵ اندین کین خدا آدم لار نی ینگیدین باشلاب برکت
 لاری لیکن اولارینه خدانینک یولیدین چیقیب انینک
 اراده سی نینک ضدیدا بولدی لار.

۶ اول وقت خدا ینه رنیانی حکم قیلیب خلق نی اوز

رفتاریغه قویدی لیکن اول ^{اوز} اراده سی نی قایداغ بجا کلتورورغانی
 کلتورورغانی
 کلارورغان فصل لار دین معلوم بولور.

بنی اسرائیل نینک

چونک بابالاری نینک زمانی .

۷

ابراهیم نینک قیچقارماقی .

۱. خدا ابراهیم نى آوردین هارانغه چیقارماقی . - ۲. خدا انکا کنعان ولایتیکا بارغالی امر قیلماقی . - ۳. خدا ابراهیم نینک اولادیغه کنعان ولایتینی برکالی وعدة قیلماقی .

۱ طوفان دین تخمیناً اوج یوز الیک یل کین سام نینک اولاریدین تارح دیکان بر کمرسه بار ایردی . اول کشی اوغول لاری ابراهیم ناهور و هاران برله کلداندا اور دیکان شهرده اولتور و غلوق ایردی . خدا اولارنى کلدان دین چیقاریب هارانغه کلتور دی و اولار اندا اولتورریلار .

۲ تارح بت لارغه عبارت قیلور ایردی و خدا ابراهیم غه ایتی یورتونک دین و اتا انانک نینک او بییدین چیقیب من سنکا کور ساقار ورغان یرکا بارغیل من سنی چونک بر قوم

قیلور من و سنینک اولارینکدین رنیار اکی بارچه طایفه لار
برکت تاپارلار. ابراهیم خداغه ایشانیب اوز خاتونی سارانی
و برادری هاران نینک اوغلی لوطنی الیب بارچه خدمتکارلاری
و ماللاری برله کنعان طرفیکا مانکدی. اول وقت ابراهیم
یتیمیش بش یاشدا ایردی.

۳. ابراهیم شکمد اکی منوره نیکان بر بلمو طلوققه توشتی.
اول یرره خدا افکا کورونوب ایتی سنکا و اولارینکغه بو ولایت
نی برورمن و ابراهیم اول یرره خداغه بر قربانگاه سالیب
افکا عبارت قیلدی. اندین کین اول یردین ینه جنوب
طرفیکا مانکدی.

۸

ابراهیم خدا وعده قیلغان ولایتده

مسافر بولوب تورماقی.

۱. لوط اوزیکا جای ایلغماقی. ۲. ابراهیم لوطنی دشمنلارینک قولیدین
قوتقازماقی.

۱. خدا ابراهیم و لوطغه برکت بردی و اولار مالغه انداغ
بای بولدیلارکه ایکیسی نینک ماللاری بر یرره اوتلایالماس
ایردی. اول سببدین پاره چیلارننک اراسیدا جدل چبقتی.
اول وقت ابراهیم لوطغه ایتی قایسی یر سنکا یبخشی کورونسه

ایلدغاغیل پس لوط اردن نینک یانیدا نهایت خوش هوا بر میدان نی ایلدغاب سدومغه یقین چادرینی تیکتی لیکن سدوم نینک خلقی تولا فاسق ایردی . ابراهیم لوطدین ایر یلغاندین کین خدا انکا ایتی بو ولایت نینک بارچه سی نی ابدغچه سنکا و سنینک اولادینک غه برورمن . ابراهیم حبرون شهری نینک یانیدا کی مهره دیکان بستانغه کلیب اندا اولتورروب خداوند اوچون بر قربانگاه سالدی .

۲ اما مشرق طرفیدین بر نیچه پادشاه لار کلیب سدوم و عموراه نینک پادشاه لاری بیلان اوروش قیلیب اول شهر نینک بارچه خلقی نی مالی برله لوطنی هم انینک مالی برله اولجه قیلیب کتیلار . اندین قوتولغان بر ادم ابراهیم نینک قاشیغه کلیب بارچه بولغان واقعه لارنی ایتی . اول وقت ابراهیم اوز خدمتکارلاریدین اوچ یوز اون سگز کشی نی ایلدغاب الیب دمشق شهری نینک اول طرفیغچه دشمن لارنی قوغلاب باریب لوطنی و بارچه خلقنی اراد قیلیب همه مالنی یاندورروب الدی . ابراهیم یانغاندا خدای تعالی نینک کاهنی ۱ و سالم نینک پادشاهی ملک یصدق یولدا انکا اوچراب انکا دعای خیر قیلدی . و سدوم نینک پادشا هی ابراهیم یاندورروب الغان مالنی انکا برماکچی ایردی لیکن ابراهیم هیچ نرسه قبول قیلما دی .

۱ کاهن دیکان سوزنی بو طرف نینک خلقی رمال معنیسیدا ایشلاتورلار اما بو

سوز اصلیده عبرانی دور معنیسی غیب دین خبر برکوچی و عبادت باشلاغوچی

دیکان بولور.

خدا وعده قیلغان اولاد توغراسیدا ابراهیم نینک اعتقادی سینالماقی.

۱. ابراهیم الیعازر منکا وارث بولور دیب خیال قیلماقی. - ۲. اندین هاجرنینک
اوغلی منکا وارث بولور دیب خیال قیلماقی. - ۳. خدا انکا کیم وارث بولوش نی
خبر برماکی.

۱. بو همه واقعلاردین کین خداوند ابراهیمغه کورونوب
ایتتی ای ابراهیم تورقماغیل من سنینک سپرینک دور من
اجرینک تولا چونک بولور. ابراهیم انکا ایتتی منکا همه برورسن
من حاضر اولادسیز دور من ودمشقلیق الیعازر اویومکا وارث
بولور. خدا ایتتی اول سنینک وارثیک بولماس بلکه اوز پُشتونک
دین کلادورغان سنکا وارث بولور. و خدا انی تاشقاری
چیقاریب ایتتی آسمانغه قایللاب یولدورلارنی سانایالاسانک
اولارنی ساناغیل سنینک اولادینک هم شونداغ بولور. ابراهیم
خداغه ایشاندی و بو انکا عدالت بولدی.

۲. ابراهیم تمام اون یل کنعاندا توردی و هنوز اوغلی یوق
ایردی. اول وقت سارا مصرلیق کنیزکی هاجرنی ابراهیمغه
بردی و اول بز اوغول توغدی. انی اسماعیل اتاری. ایمدی
ابراهیم بیلان سارا خدا وعده قیلغان اولاد اوشبو اوغول
نینک واسطه سی برله بولور دیب خیال قیلور ایردیلار.

۳ اون اوچ يلدین کین خداوند ابراهیمغه کورونوب
 ایتتی من قادر خدا دور من منینک الدیمدا یوروب کامل بول
 غیل. اندین کین انکا ایتتی سارا بر اوغول توغار انی اسحق
 اتارسن. و خدا ابراهیم بیلان عهد قیلیب ایتتی من سنینک
 خداینک و سندی کین اولادینک نینک خدای بولور من.
 اندین ابراهیمغه اوز اوییدا کی همه ایر کشیلارنی ختنه
 قیلغالی امر قیلیب ایتتی منینک برله سنینک ارامیزدا قیلغان
 عهد نینک علامتی شبو بولادور. اول وقت ابراهیم توقسان
 توقوز یاشدا ایردی.

۱۰

خداوند ممره ده ابراهیمغه کلماکی.

۱. ابراهیمغه اوچ کشی مهمان بولوب کلماکی. - ۲. خداوند سارا بر اوغول توغار
 دیب ایتماقی.

۱. بر از وقتدین کین ابراهیم ممره نینک بستانیدا چادری
 نینک ایشیکیده اولتورروب قایللاسه انینک الدیدا اوچ کشی
 تورروب دور. اول الدیغه یوکورروب تعظیم قیلدی. اندین
 پوتلارینی یوغالی سوراب ارام السونلار دیب درخت نینک سایه
 سیدا اولتورغوزوب الدیغه طعام کلتورروب اولار یب بولغونچه
 قاشیدا تورری.

۲. اولار نینک بری ایتتی من کلادورغان یل شو وقتدا

یانیب کلورمن. اول وقت خاتونونک سارانینک بر اوغلی بار
بولور. سارا بو سوزنی انکلاب کولدی چونکه خداوند
ایکانی نی بیلمادی. اما خداوند ایتتی سارا نمه اوچون کولدی
خداغه بر نرسه ناممکن بولور مو ایکان. و سارا انکار کولدی
قیلیب ایتتی من کولما دیم چونکه قورقتور

۱۱

سُدوم و عمورانه نینک خراب بولماقی.

۱. ابراهیم سُدوم شهری اوچون دعا قیلماقی. - ۲. سُدوم و عمورانه نینک خراب
بولماقی.

۱ خداوند فرشته لاری بیلان سُدوم طرفیکا کتتی و ابراهیم
اولارنی اوزاتتی. اول وقت خدا ابراهیمغه ایتتی من سُدوم و
عمورانه نی خراب قیلورمن. چونکه خلقی نینک کناه لاری
چونک بولوب دور. فرشته لار سُدوم طرفیکا کتیب بارغاندا
ابراهیم خداوند نینک الدید ایالغوز توروب دعا قیلیب ایتتی
عادل لارنی کناه کارلار بیلان یوق قیلور مو سن. احتمال کی
شهرده الیک عادل کشی بار دور. اولار اوچون شهرنی ساقلای
ماس مو سن. خداوند ایتتی اکر انداغ بولسه ساقلایمن. اول
وقت ابراهیم ایتتی اکرچه من تفراق و کول دور من خداوند
برله سوزلاشکالی جرأت قیلدیم. احتمال که بش کم الیک عا
دل کشی بار دور. تمام شهرنی اول بش نینک سببیدین هلاک
کیلور مو سن. خداوند ایتتی اکر قرق بشنی تاپسام شهرنی

هلاک قیلماس من. ابراهیم ایتتی احتمال که اندا قرق بار
 دور. شو نینک غه اوخسه تا اونغه يتكونچە دعا قیلیب تورری
 خداوند ایتتی اندا اون عادل کشی بولسه شهرنی ساقلايمن.
 ۲ فرشته لار اخشام وقتیدا سدومغه کلدی و لوط اولار
 نی اوییکا باشلاب کیردی. و اوزلاری نینک خداوند طرفی
 دین شهرنی خراب قیلغالی ایباریلکانی نی لوطغه خبر برب
 اینتیلار شهرده کشیلارینک بولسه اولارنی موندین چیقارغیل
 پس لوط قیزلارینی الادرغان کیو اوغوللاری نینک قاشیغه
 چیقیب خداوند بو شهرنی خراب قیلادور دیب خبر بوردی.
 لیکن اولار هزل قیلادور دیب خیال قیلدیلار. تانک اتقاندا
 فرشته لار لوطنی خاتون بلالاری برله قولیدین توتوب شهر
 دین چیقاریب لوطغه اینتیلار موندان تورمای و ارقانکغه
 قایلامای قاچغیل. اول وقت خداوند آسمان دین کوکر
 بیلان اوت یاغدوروب اول شهرلارنی خراب قیلدی. و لوط
 نینک خاتونی ارقه سیغه قایلاب توز ستونی بولوب قالدی.
 ابراهیم ایرته سی سکر قویوب خداوند نینک الیدان تورغان
 یرکا چیقیب صراغه قایلاغاندا اول یردین تنور نینک کی دیک
 توتون چیقیب تورغانی فی کوردی.

اسحق نینک توغولماقی و قربانلیق

قیلینماقی.

۱. خدا ابراهیم بیلان ساراغه اوغول توغراسیدا قیلغان وعدہسی نی بجا کلتور
ماکی. - ۲. خدا ابراهیمغه اوغلی نی قربانلیق قیلغانی امر قیلماقی. - ۳. ابراهیم
اسحق نی قربانلیق قیلغانی ایب بارماقی. - ۴. ابراهیم قربانلیق نی بجا کلتورکالی
طیار بولماقی. - ۵. خدا ابراهیم نینک اعتقاد یغه راصی بولماقی.

۱ ابراهیم مہرہ دین چیقیب بئر شبعغه کلیب اندا اولتور
دی. و سارا خدا نینک وعدہسیکا ایشانیب توقسان یاشقہ
کیرکانده بر اوغول توغدی. اول وقتندا ابراهیم یوزیاشدا ایر
دی. و ابراهیم اول اوغلیغه اسحق ات قویوب سکرنجی کونده
انی ختنہ قیلدی.

۲ برنچہ یلدین کین خدا ابراهیم نی سیناب ایتی
امراق یالغوز اوغلونک اسحق نی موریا دیکان یورتغه ایب
باریب من سنکا کورساتاد ورغان تاغ نینک اوستیده کویدورا
دورغان قربانلیق اوچون قربانلیق قیلغیل.

۳ ابراهیم ایرتہسی سکر قویوب ایشک نی توقوب قربان
لیق اوچون اوتون یاریب خدمتکارلاریدین ایکی نی و اوغلی
اسحق نی خدا امر قیلغان تاغ طرفیکا مانکدی. اوچونجی
کونی یراندین تاغ نی کوردی. اول وقت خدمتکارلاریغه ایتی
موندا تورونک لار من اوغلوم برله تاغقه چیقیب دعا قیلیب
کلای چونکہ کونکلیده خدا اولون لارنی تیرکوزکالی قادر دور
دیب خیال قیلدی. پس اوتون نی اسحققه کوتارتی اما اوت
بیلان پچاق نی اوزی الدی. یولدا کتیب بارغاندا اسحق
ایتی ای اقام منا موندا اوت و اوتون بار لیکن قربانلیق
بولار ورغان قوی نہ یرده. ابراهیم ایتی ای اوغلوم خدا
قوی نی تاپیب برور.

۴ تاغقه چیقاندا ابراهیم اندا بر قربانگاه سالیب اوتون
نی راستلاب اسحق نی باغلاب قربانگاه داکی اوتون نینک تو
په سیده قویدی. اما اوغلی نی بوغوز لاغالی پچاق نی قولیغنه
الغاندا خداوند نینک فرشته سی آسمان دین قچقیریب ایتتی
ای ابراهیم اوغلونکغه قول تگوز ماکیل چونکه ایمدی خدا
دین قورقوب یالغوز اوغلونک نی انینک دین ایاماغان نینک نی
بیلور من. اول وقت ابراهیم قایللاب مونکوزی یانتاققه
ایلینغان بر قوچقارنی کوروب انی الیب اوغلی نینک اورنیدا
قربانلیق قیلدی.

۵ خداوند نینک فرشته سی ینه قچقیریب ایتتی خداوند
اوز اسمی برله قسیم قیلیب ایتیب دور سن منینک امریم نی
توتغان اوچون یر یوزیداکی بارچه طائفه لار سنینک اولاد
نینک دین مبارکلیک تاپارلار. و ابراهیم خدمتکارلاری تورغان
یرکا توشوب اولار برله بدر شبعغه یاندی.

اسحق نینک خاتون الماقی.

۱. سارانینک وفات بولماقی. - ۲. ابراهیم نینک خدمتکاری هاران دین اسحققه
خاتون الیب کلماکی. - ۳. ربته اسحققه بریلماکی. - ۴. ربته نینک کنعانغه کلماکی.

۱. سارا یوزیکریمه ینته یاشقه کیریب مهره ده وفات بولدی.
و ابراهیم خدا وعده قیلغان یورتدا مسافر بولغانی اوچون

یورت خلقیدین برغارنی ساتیب الیب سارانف اندا دفن قیلدی .
۲ ابراهیم قریغان وقتدا خدمتکارلاری نینک چونکی نی
تیجقیریب ایتتی هارانغه باریب منینک جماعه لاریمدین اسحققه
خاتون الیب کلکیل خداوند سنکا فرشته سی نی یولداش
قیلیب یولونک نی اف قیلسون . و هم خدمتکاریغه قسّم
قیلدورروب ایتتی اسحققه کنعان لیق لارنینک قیزلاریدین
خاتون الماغیل و انی هارانغه الیب بارماغیل . اندین کین
خدمتکار اون توکا و تولا پیشکشلار الیب باریب ناحور شهر
یکا اخشام وقتیده کلکانده شهرنینک تاشیدا برقدوق نینک
یانیغه توکالارنی چوکلاندورری . و شهرنینک خاتونلاری
سوغه کلاندورغان وقتنی ایردی . اول کشی اندا دعا قیلدی که
ای خداوند شونداغ قیلغیل که سن اسحققه تعین قیلغان
خاتون سوغه کلیب اوزوم ایچکالی سو سورسام منکا باریب
توکالاریم نی هم سوغارسون . دعادین فارغ بولماسدا ناکاه بر
قیز اوشنه سیده کوزه کوتاریب قدوققه کلیب کوزه نی توشقار
یب قویتنی . اول وقت خدمتکار انینک الدیغه باریب کوزه سی
دین سو ایچکالی سوردی . قیز ایتتی ایچکیل توکالارینک نی هم
سوغارورمن . اندین درحال کوزه داکی سونی مال سوغارادور
غان تنکله کا قویوب ینه سو تارتقالی یوکوروب همه توکالارنی
سوغاردی . اول کشی شون اولتوروب انکا قایلار ایردی . اندین
سوردی که سن کیم نینک قیزی دورسن . قیز ایتتی نحورنینک
اوغلی بتوئیل نینک قیزی دورمن . و انینک اتی ربقه ایردی . اول
وقت خدمتکار برالتون زیره و ایکی التون بیلازوک چیقاریب
ربقه غه بردی . اندین اینکیشیب انی ابراهیم نینک توغقانلاری

نینهک اوییکا یتکوزکان خداوندکا دعا قیلیب حمد ایتی .
 ۳ ربقه اویکا یوکوروب باریب همه سی نی بیان قیلدی
 اول وقت برادری لابان قدوققه باریب انی اویکا باشلاب
 کلیب الدیغه طعام تویدی . لیکن اول ایتی من ایشیم نی
 ایتماغونچه طعام یماس من . پس اول ایشی نی ایتب قدوق
 نینهک یانیدا قایداغ خدا دین علامت قیلاکانی نی و خدا
 انینهک دعاسی نی قایداغ قبول قیلیب بو علامت نی انکا بر
 کانی نی بیان قیلدی . اول وقت بتوئیل و لابان ایتیلار بو
 ایش خداوند دین دور منا ربقه ال دینکدا تورادور انی الیب
 بارغیل خواجه نک نینهک اوغلی نینهک خاتونی بولغای . اول وقت
 خدمتکار یرکا اینکیشیب خداوندکا دعا قیلدی . ایرته سی
 ربقه نی الیب خواجه سی نینهک اوییکا یانیدی .

۴ اسحق بر اخشامدا عکراغه چیقیب ایردی . قایلاندا
 توکالار نینهک کدکانی نی کوردی . ربقه بو کشی نینهک کیم ایکانی
 نی انکلاب توکادین توشوب یوزینی یاپتی . و اسحق انینهک
 الدیغه چیقیب انی سارانینهک چادر یغه کیر کوردی . و اول
 اسحق نینهک خاتونی بولدی .

اسحق و انینهک اوغول لاری .

۱. ربقه دین ایکی اوغول توغولماقی . - ۲. ابراهیم اوغلی اسحققه دعای خیر
- قیلیب وفات بولماقی . - ۳. اسحق اوغلی عیسوغه دعای خیر قیلغالی خواهلا
- ماقی . - ۴. دعای خیرنی یعقوب الماقی . - ۵. عیسو یعقوبغه عداوت قیلماقی .

۱ یکرمه یل اوتکاندین کین خداوند اسحق نینک قیلان
 ینی برری . و ربقة ایکنزک اوغول توغدی . اولقی سی توکلون
 ایکانی اوچون عیسو و ایکنجی سی یعقوب اتاندی . اوغول
 لار توغولماسدا خداوند ربقةغه چونکی کچیچیکا خدمت
 قیلور دیب ایتقان ایرری . چونک بولغاندا عیسو شکارچی
 بولدی و یعقوب مال باقار ایرری و صالح کشی ایرری . عیسو
 بر کون صحرادین هاریب مکیب اکا لبق حقی نی بر طعام
 اوچون ساتی چونکه انینک دیانتی سست ایرری .

۲ بو وقتدا ابراهیم یوزیتیمیش بش یاشقه کیریپ وفات
 بولدی . اوغول لاری اسحق بیلان اسماعیل انی سارانینک قبر
 یدا دفن قیلدیلار . و خداوند ابراهیمغه قیلغان وعده سی
 نی اسحقغه ینکیدین قیلیب ایتی سنینک اولادینکدین
 دنیاداکی بارچه طائفه لار مبارکلیک تاپارلار .

۳ اسحق قریغاندا کوزی عاجز بولدی . بر کون اوغلی
 عیسونی قچقیریپ ایتی صحرارغه باریب شکار قیلیب من
 خواه لاغان بر طعام طیار قیلیب برکیل که من اولماسده
 سنی دعای خیر قیلغایمن . پس عیسو صحرارغه چیقتی . اما
 ربقة اسحق نینک سوزینی انکلاب یعقوبغه ایتی مالدین ایکی
 اوغلاق الیب کلکیل اولار دین اتانک اسحقغه بر طعام طیار
 قیلغایمیز که دعای خیرنی سن الغایسن . اما یعقوب ایتی
 احتمال که اتام قول لاریم نی توتوب باقارور و من انینک الیددا
 حمله کر بولوب دعای خیر اورنیدا دعای بد الور من . اما اناسی
 ایتی اول دعای بد منکا بولسون سن ایتقانیمنی قیلغیل . اول
 وقت یعقوب اناسی ایتقان دیک قیلدی . و ربقة انکا عیسونینک

ایکینی نی کید وروب قول لارینی و بوینی نی اوغلاق نینک تیره
سی برله یاپتی.

۴ یعقوب طعام نی الیب کیرکانده اسحق ای اوغلوم سن
کیم دور سن دیب سورری. یعقوب ایتی تونجی اوغلونک
عیسو دور من سن منکا بیورغاندیک قیلدیم توپوب شکاریم
دین یکیل تاکه منکا دعای خیر قیلغایسن. اسحق انینک مون
داغ پات شکار دین بر نرسه تاپیب کلکانیکا تعجب قیلدی.
لیکن یعقوب ایتی خدا انی منکا یتکوزری. اول وقت اسحق
ایتی ای اوغلوم یقین کلکیلکه من سنی توتوب راست عیسو
ایکانینک نی بیلائی. و اسحق انی توتوب آواز یعقوب نینک
آوازی لیکن قول لار عیسونینک قول لاری دور دیب انکا دعای
خیر قیلغالی تورری. اما ینه بر سوراب ایتی راست اوغلوم
عیسو مو سن. یعقوب ایتی آری اول دور من. اول وقت اسحق
طعام دین یب انکا دعای خیر قیلیب ایتی خدا سنکا آسمان
نینک شبنمیدین و یرنینک سمیرلیکیدین و اشلیق بیلان
شراب تولا برکای و برادرینکدین اولوغ بولغایسن و توغقان
لارینک سنکا تعظیم قیلغای.

۵ یعقوب اتاسی نینک قاشیدین چیقاندا عیسو شکار
دین یانیب کلدی. و طعام طیّار بولغاندا اتاسی نینک الدی
غه الیب کیریب ایتی من تونجی اوغلونک عیسو دور من
توپوب شکاریمدین یکیل. اول وقت اسحق نهایت حیران بو
لوب ایتی برادرینک کلیب سن الارورغان دعای خیرنی حیلده
بیلان الیب دور و ایمدی اول دعای خیر انکا بولسون. اول
وقت عیسو اچغی برله قچقیریب ایتی پس منینک اوچون

د عای خیرینک قالماری مو. اول وقت اسحق عیسو غه هم د عای
 خیر قیلدی. اما ایتی قلیچکینک برله اوقات قیلیب برادر
 ینککا خدمت قیلدغایسن. اول کوندین باشلاب عیسو یعقوب
 غه عداوت قیلیب اوز کونکلیده ایتی اقام غه ماتم توتار ورغان
 کونلار یقینلا شیب دور اندین کین برادریم نی اولتورور من.

۱۵

یعقوب هارانغه قاچیب باریب اندا تورماقی.

۱. یعقوب هارانغه قاچماسدا ابراهیم نینک مبارکلیکن نی الماقی. - ۲. خدا
 یعقوب غه توشیده کورونما کی. - ۳. یعقوب هارانغه کلاما کی. - ۴. یعقوب لابانغه
 یکره یل خدمت قیلیب تورماقی.

۱ ربقه غه عیسو نینک بو سوزلاری خبر بیریلکانده اول یعقوب
 غه ایتی سن منینک برادریم لابان نینک قاشیغه قاچغیل. اول
 وقت اسحق یعقوب نی قاچقیریب کنعانلیق لاردین خاتون المای
 بلکه لابان نینک قیزلاردین خاتون الغیل دیب نصیحت
 قیلدی. اندین انکا د عای خیر قیلیب ایتی قادر خدا سنینک
 اولادینک نی اشوروب ابراهیم نیبیک مبارکلیک نی سنکا برکای.
 ۲ پس یعقوب بر شبع دین چیقتی. بر کونی بر یرکا
 یتکانده کون پاتیب کتکان اوچون اندا باشیغه بر تاش نی
 قویوب یاتی. و توشیده اوچی آسمانغچه یتاد ورغان بر شاتو
 نی و خدانینک فرشته لاری انینک بیلان توشوب چیقیب تور

غانی فی کوردی . و خداوند شاتونینک باشیدا تورروب ایتی سن
 یاتقان یرنی سنکا و سنینک اولادینکغه برورمن و سنینک او
 لادینکدین یر یوزیداکی بارچه طائفه لار مبارکلیک تاپارلار .
 و منا من سنینک برله بولوب نه یرکا بارسانک سنی ساغلاب
 بو ولایتکا یاندورورمن . یعقوب اویقودین اویغانیب تولا تور
 قوب راست خدا موندادور و آسمانلارنینک دروازه سی موندادور
 دور دیب اول یرنی بیت ایل یعنی خدانینک اویی اتادی .

۳ یعقوب ینه یورروب هارانغه باری . اندا بر قدوق نینک
 یافیدا لابان نینک قیزی راحیل نی کوردی . اول اتاسی نینک
 قوی لارینی الیب کلور ایردی . اول وقت یعقوب خوشلوقدین
 یغلاب اوزی ربقه نینک اوغلی ایکانی نی انکا ایتی . و راحیل
 اویکا یوکورروب باریب انی اتاسیغه ایتی . اول وقت لابان انینک
 الدیغه چیقیب انی قوچاغلاب سویوب اویکا باشلاب کیر
 دی . و یعقوب لابانغه خدمت قیلیب توردی .

۴ بر آیدین کین لابان یعقوبغه ایتی سن منکا بیکارغه
 خدمت قیلماغایسن ایتغیل نه اجر خواهلایسن . اول وقت
 یعقوب ایتی کچبک قیزینک راحیل اوچون یته یل خدمت
 قیلای . پس اول راحیل اوچون یته یل خدمت قیلدی . و را
 حیلغه شونداغ امراف ایردی که اول یدلار بر نیچه کوندیک
 کوروندی . اول یدلار تمام بولغاندا لابان انکا حیلده قیلیب
 راحیل نینک اورنیدا چونک قیزی لیاهنی بردی . یعقوب بو
 توغراده لابان نی ملامت قیلغاندا اول انکا ایتی اگر ینه یته
 یل خدمت قیلسانک راحیل نی هم برورمن . پس یعقوب شو
 نداغ قیلدی و لابان راحیل نی هم بردی . سارا کنیزکی فی ابرا

هیمغه برکاندیک راحیل و لیاہ کنیز کلارینی یعقوبغه بردیلار
اون تورت یل اوتکاندین کین یعقوب ینہ التہ یل لابان نینک
قاشیدا توروب انینک قوی لارینی باقار ایردی . اگرچہ یعقوب
لابانغه یبخشی خدمت قیلور ایردی ینہ لابان انکا حیلہ قیلیب
اون مرتبه اجرینی بولک قیلدی . لیکن خداوند یعقوبغه بر
کت بردی و انینک مالی و خدمتکارلاری و کنیز کلاری تولابولدی .

یعقوب کنعان یورتیغه یانیب بارماقی .

۱ . یعقوب نینک اوغول لاری . - ۲ . یعقوب خدا نینک امری بیلان هاران دین
قاچماقی . - ۳ . یعقوب خداوند برله چالیشماقی . - ۴ . عیسو یعقوبغه اوچراماقی
و یعقوب اتاسی نینک قاشیغه کلماکی .

۱ لیاہ دین التہ اوغول توغولدی یعنی روبین شمعون
لاوی یهودا ایساکار و زبولون . و کنیز کلاریدین تورت اوغول
توغولدی یعنی دان نفتالی کاد و اشیر . اولاردین کین راحیل
دین یوسف توغولدی .

۲ لابان اوغول لاری برله یعقوب نینک دولتیکا حسد
قیلور ایردی . اول وقت خدا یعقوبغه اتا بابالاری نینک یورتی
غه بارماققہ امر قیلیب انینک برله بولغالی وعده قیلدی .
لابان برکونی قوی لارینی قیرققالی چیقاندا یعقوب خاتون
بلالارینی توکالارکا میندوروب بارچه مالی نی الیب هاران دین

قاچتی . و خدا نینک فرشته لاری انکا همنایم را اوچرادی .
 ۳ اندین کین یعقوب منکا التفات قیلسون دیب اروم
 یورتیغه عیسونینک قاشیغه خبرچی ایباردی . خبرچی یادیب
 کلیب ایتی عیسو تورت یوز کشی برله سنینک الدینکغه کلا
 دور . اول وقت یعقوب تولا قورتوب خداغه دعا قیلدی ایتی
 ای خداوند سنینک امریک برله بو یورتغه کلدییم سن منکا
 کورساتکان مرحمتکا لایق ایماس من برادریم نینک قولیدین
 منی قوتقازغیل . اندین کین خاتون بلالارینی و مال اموالی فی
 بیوق دریاسیدین اوتکوزدی و اوزی یالغوز قالدی . منا بر
 کشی کلیب تانکاتقونچچه انینک برله چالیشتی . اول کشی
 یعقوبغه غالب بولماغانی فی کورروب انینک یانباشی فی قوتی و
 قرانچکی تولغاشیب کتی . اول وقت یعقوب اول کشی نینک
 کیم ایکانی فی بیلیب انکا تولا یالباردی . تانکا اتقاندا اول کشی
 کتکالی تورغاندا یعقوب ایتی سن منی مبارکلاما کونچچه من
 سنی قویماس من . پس اول کشی ایتی موندین کین سنینک
 اسمینک یعقوب بولمای اسرائیل بولسون چونکه خدا و ادم لار
 بیلان چالیشب غالب بولدونک . و اول یعقوب فی مبارکلاما دی .
 اول وقت یعقوب ایتی من خدا اوردی یوز بیوز کورروب نجات تاپتیم .
 ۴ اندین کین یعقوب ینه یورروب عیسونینک تورت یوز
 کشی برله کلکانی فی کورروب انکا تعظیم قیلدی . عیسو انینک
 الدیغه یوکورروب بوینی فی قوچاغلاب انی سویدی . و ایکیللاسی
 یغلاشب تینجلیق بیلان ایریلیشتی . اندین یعقوب ینه
 یورروب بیت میلکا کلیب اندا خدا اوچون بر قربانگاه سال
 دی . راحیلدین ینه بر اوغول توغولوب بن یمین اتاندی .

اول وقت راحیل وفات بولوب بیت لحم یولی نینک اوستیده دفن
 قیلیندی . اندین یعقوب ممره ده مسافر بولوب اولتورغان
 اتاسی نینک قاشیغه کلدی . اندا اسحق یوزسکسن یاشقه
 کیریپ وفات بولدی . اوغول لاری انی سارانینک قبریده دفن
 قیلدیلار .

۱۷

برادرلاری یوسفنی ساتماقی .

۱ . یوسف نینک برادرلاری انکا عداوت قیلماقی . - ۲ . اولار یوسفنی اولتورکالی
 قصد قیلماقی . - ۳ . برادرلاری یوسفنی ساتماقی .

۱ یعقوب یوسفنی باشقه اوغول لاریدین زیاده راک دوست
 توتقان اوچون انکا بر اوزون چپان تیکتورروب بردی . یوسف
 اونینته یاشقه کیرکانده مال باقادرغان برادرلاری بیلان
 قوشولوب صحراغه بارور ایردی . و اول برادرلار نینک یمان ایش
 لارینی اتاسیغه خبر برور ایردی . بو سببدین برادرلاری انی
 یمان کورروب انکا محبت بیلان سوز قیلالماس ایردیلار . بر
 وقت یوسف قوشیده کورردی که اول برادرلاری برله اتیزلیقدا
 زراعتنی اوراب باغلار ایردی . انینک باغی قویوب تورردی و
 برادرلاری نینک باغلاری یوسف نینک باغی نینک چوره سیده
 تورروب انینک باغیغه تعظیم قیلدیلار . وینه بر وقت قوشیده
 کورردی که آی کون و اون بر یولدوز انکا تعظیم قیلدیلار . یوسف

بو توشلارنى اتاسيغە ۴م جەمىع بىرادرلارنىكا ايتقاندا بىرادرلارنى
انى تىخى اوشوغراف يېمان كورروب ايتىلار سن پادشاه بولوب
بىزلازكا حكىم قىلدورموسن. ليكن انىنك اتاسى مومنى يادىدا
ساقلاز ايردى.

۲ بىر كون يعقوب يوسفنى بىرادرلارىدىن و ماللارىدىن
خبر الغالى شكىمكا ايباردى. بىرادرلارنى انى يىراقدين كوركانده
بىر بىرىكا ايتىلار منا اندا توش كوركوچى كلارور ايمدى انى
اولتورروب كورامىز توشلارىدىن نەمە چىقارور. ليكن روبىن
ايتتى قان توكمى انى چولداكى قدوقفە سالىنكلار چونكە اول
انى خفيە قوتقازىب الاى رىب فكر قىلدى. يوسف كلكانده
چىپاننى سالدورروب انى سوي يوق قدوقفە تاشلاب طعام
يكالى اولتوردىلار.

۳ اولار قايلالغاندا كلىدا طرفىدىن كلكان بىر توب
سودا كرنى كوردىلار. اول وقت يهورا يوسفنى اولارغە ساتتالى
دىب مصلحت كوركوزدى. پس يوسفنى قدوقفەدىن چىقارىپ
اولارغە يكرمه كەموش پۇلغە ساتىلار. اول وقت روبىن اندا يوق
ايردى و قدوقفە كلكانده يوسفنى كورماي تولا قورقوب لباسى
نى يىرتىپ نەمە قىلارورغاننى بىلمارى. امما بىرادرلارنى يوسف
نىنك چىپاننى قانغە بولغاب داداسيغە ايبارىپ ايتىلار بىز بو
چىپاننى تاپىپ الدوق. اول وقت يعقوب قىقىرىپ ايتتى بو
اوغلوم نىنك كى دور بىر وحش حيوان انى يىب دور. و نەمە اوغول
لارنى الدىغە ككلىپ تسلى بىركالى توردىلار. ليكن يعقوب
يوسف اوچون اوزون مدت اشسوس ىدى.

یوسف پوطیفر نینک اوییده و زنداندا

تورماقی.

۱. یوسف خدانینک یاردمی بیلان چونک بر امتحانغه غالب بولماقی.

۲. خدا زنداندا هم یوسف بیلان بولماقی.

۱. مدیاندلیق لار یوسفنی مصرغه الیب باریب اندا فرعون نینک اورداسی نی ساقلایدورغان لشکر نینک چونکی پوطیفر کا ساتیلار، پوطیفر خداوند نینک یوسف برله بولغانی فی بیلیب انی همه تعلقی نینک اوستیده قویدی. خدا اول کوندین تارتیب پوطیفر نینک اوییکا برکت بردی. لیکن پوطیفر نینک خاتونی یوسفنی ازدورماقچی ایردی. اول وقت یوسف ایتی من قانداغ شونچه یماندلیق قیلیب خدانینک الدید اکناه کار بولا من. اگرچه اول خاتون یوسفنی هر کون ازدوروب باقار ایردی اول اوناماس ایردی. اول وقت خاتون ایریکا باریب یوسفکا تهمت قیلیب یوسف منی اوواتدلیق قیلغالی توروب دور دیدی. پوطیفر مونی انکلاب اجیغلانیب یوسفنی زندانغه سالدوردی.

۲. اما اندا هم خدا یوسف برله ایردی. و زندان نینک چونکی هم مونی بیلیب انی زنداندا کی لار نینک اوستیده قویدی. بر کون فرعون نینک ساقیلاری نینک چونکی و نانبای لاری

فینک چونکی زندانغه سالیندیلار. برکونی یوسف اولارن فینک قاشیغه کیرکانده کیچمه ده کورکان توشلاری فینک توغراسیدین قول غمکین ایردیلار. یوسفکا توشلارینی ایتیب برکانده اول مونداغ تعبر بردی که اوچ کوندین کین ساقیلارن فینک چونکی اورنیدا قویولور اما نانباي لارن فینک چونکی اول وقت دارغه اسیلور. و یوسف ساقیلارن فینک چونکیغه ایتی سن اورنوندادا تورغاندا منی یاد قیلیب پادشاه دین تیللاکیل منی موندین چیقارسون چونکه من زندانغه سالینغودیک هیچ کناه قیلماغان دور من. او چونکی کونده یوسف ایتقاندیک بولدی. لیکن اول کشی یوسفنی یاد قیلماقی.

۱۹

یوسف فینک اولوغ بولماقی.

۱. فرعون ایکی عجایب توش کورماقی. - ۲. یوسف اول توشلارکا تعبر برماقی.
۳. فرعون یوسفنی اولوغ قیلماقی.

۱ ایکی یلدین کین فرعون بر کیچمه ایکی عجایب توش کوردی. اول توشادی که اوزی دریانینک بوییدا توروب ایردی. دریادین ینته چیرایلیق و سمیز کلا چیقیب قوشلوقدا اوتلاغالی توردی. اولاردین کین ینته سرت و اوروق کلا چیقیب اول ینته سمیز کلانی یب بالدورقی دیک اوروق حالیدا توردی. بو توشنی کوروب پادشاه او یغاندی. لیکن ینته

اوخلاب توشادی که بر بغیشدین دانلیق یتنه باش چیقان
ایرری. اولاردین کین یتنه ال توشکان قوزوق باش چیقیب
اول دانلیق باشلارنی یدی.

۲ فرعون ایرته کاندده اویغانیب بی ارام بولوب مصرنینک
بارچه معبرلارینی قچقیرتی. لیکن اولاردین هیچ قایسی
بو توشلارنینک تعبیرینی برالمادی. اول وقت ساقیلارنینک
چونکی یوسفنی یاد یغده یتکوزوب پادشاهغه خیر برری. پاد
شاه درحال یوسفنی زنداندین الیب کلکالی بیورری. یوسف
کلکاندده پادشاه ایتنی توشکا تعبیر برارورغانینکنی انکلادیم.
لیکن یوسف ایتنی من اوزوم تعبیر برالمایمن بلکه خدا فر
عونغه فاید الیق سوزنی ایتارور. پس پادشاه توشلارینی ایتنی
و یوسف تعبیر بریب ایتنی اول یتنه یل توقچیلیق بولور اندین
کین یتنه یل اچاچیلیق بولور. بو توغرادا پادشاهغه مصلحت
کورکوزوب ایتنی اچاچیلیق یلار باشلانغونچده اشلیق نینک
بشدین برینی الیب سانکلارغه یغدورماق اوچون بر دانا
کشی نی تعین قیلغیل.

۳ اول وقت فرعون کورری که خدا یوسفکا مونیکنک همه سی نی
بیلدوروب دورو هیچ کشی انینکدیک دانا ایماس ایرری. اول
یوسفکا تمام مصرنینک اختیارینی برری که مصردا پادشاهدین
توبن یوسفدین اولوغ کشی بولماری. پادشاه اوز قولیدین
اوزونک فی چیقاریب یوسف نینک قولیغه سالدی. و یوسفکا معشوت
لباس کید وروب بوینیغه برالتون زنجیر سالیب اوزی نینک ایکنجی
عراجه سیغه اولتورغوزوب اذینک الیدیدا تیز بوکونکلار دیب
قچقیرغالی امر قیلدی. اول وقت یوسف اوتوز یاشدا ایرری.

یوسف نینک برادرلاری مصرغه کلمماکی.

۱. یوسف اشلیق یغدورماقی و اچاچیلیق باشلانماقی. - ۲. برادرلاری یوسف نینک الدیغه اولقی مرتبه کلمماکی. - ۳. شعمون نی زندانغه سالیب قالغانلارنی بن یمین نی الیب کلکالی ایبارماکی. - ۴. یعقوب بن یمین نی قوشوب برماکی. - ۵. برادرلاری بن یمین برله مصرغه ینه کلمماکی.

۱. یوسف مصرنینک بارچه یورت لاریدا یوروب دریانینک قومیدیک تولا اشلیق یغدورور ایردی. اچاچیلیق یل لار باشلانغاندا خلق فرعونغه نان اوچون یالباردی. لیکن فرعون اولارنی یوسف نینک قاشیغه ایباردی. اول وقت یوسف بارچه سانکلارنی اچیب اشلیق ساتار ایردی.

۲. بارچه یورتلاردا هم یعقوب اولتورغان یورتدا چونک اچ اچیلیق بولدی. اول وقت یعقوب اون اوغلی فی اشلیق الغالی مصرغه ایباردی. لیکن بن یمین اتاسی نینک قاشیدا قالدی. برادرلاری یوسف نینک الدیغه کلکانده اول درحال اولارنی تو نوری اما اولار یوسف نی تونومادیلار. بولار یورت نینک رسمیکا موافق تعظیم قیلغاندا یوسف توشلارینی یادیغه یتکوزوب اولارغه قاتیق کب قیلیب ایتتی سیز جاسوس دور سیز مملکت نینک اوچوق یرلارینی کورکالی کلیب سیز لیکن اولار ایتیلار بیز راست ادم لار دور میز جاسوس ایماس دور میز. ینه ایتتی لار بیز اون ایکی برادر کنعانلیق بر کشی نینک اوغول لاری

دور مینز كچيك برادریمیز اویده قالدی. ینه بر برادریمیز
یوق بولوب کتکان. اما یوسف سیز جاسوس ایکان سیز دیب
اولارنی زندانغه سالدورری.

۳ اوچونجی کونده یوسف برادرلارینی زندان دین الدور
وب كچيك برادرینی مونكا الیب كلکونچیه بری زنداندا قال
سون دیب امر قیلدی. اول وقت برادرلاری بر بریکا ایتیلار
حقیقتده برادریمیز توغراسیدا کناه کار دور مینز چونکه اول
یالبارغاندا انینك غصه سی فی کوروب رحم قیلما دوق. انینك
اوچون بو حادثه بیزنینك باشیمیزغه کلدی. ایمدی انینك
قانی بیزلاردین طلب قیلینور. اما اولار یوسف نینك بو سوزنی
اوققانی فی بیلمادیلار چونکه ترجمان بیلان سوزلاشور ایردیلار.
اول وقت یوسف یوزینی اوروب یغلاری. اندین کین اولار نینك
الدیداشمعون فی باغلاب سولاب قویوب قالغانلاریغه یورتنی
غه یانغالی رخصت برری. برادرلار اوپکا کلکانده مونینك
همه سی فی اتاسی غه ایتیلار. اول مونی انکلاب یوسف یوق دور
شمعون هم یوق دور ایمدی بن یمین فی هم مندین الیب کتیمک
چی بولدونک لار. اوغلوم سیز بیلان هرکز بارماس دیدی.

۴ بر یل دین کین اشلیق توکادی. لیکن اچاچیلیق
تخنی یمانراق بولغان اوچون یعقوب اوغول لاریغه ینه مصر
غه بارغالی بیورری. اما یهودا ایتی بن یمین بیز بیلان بار
ماسه اول کشی نینك قاشیغه بارغالی جرئت قیلالماس مینز.
و اتاسیغه یالباریب ایتی قوشوب برکیل من انی یاندوروب
الیب کللماسام اول کناه ابد غچیه منینك بوینوه غه بولسون.
اول وقت یعقوب بن یمین فی قوشوب بریب ایتی قانر خدا

برکای که اول کشی سیزکا التفات قیلیب سیزنی هم شمعون و
بن یمین فی یاند وروب ایبارسون.

• اول وقت برادرلار مصرغه باریب یوسف نینک الدیغه کیر
دیلار. یوسف بن یمین اولار بیلان بولغانی فی کوروب خدمت
کارلاری نینک چونکیغه طعام الیب کدکالی بیورری. اندین
کین شمعون برادرلاری نینک قاشیغه چیقاریلدی. و هممسی
یوسف نینک اوییکا کیرری. اول وقت یوسف اولار برله سوزلاشیب
اتاسی نینک احوالی نی سورری. و اوز برادری بن یمین فی کور
کانده کونکلی محبتدین بی ارام بولدی. و یوسف اولار نینک
قاشیدین چیقیب یغلاری. لیکن یوزینی یوب کلیب اولار
بیلان طعام یدی. و اول اوز دستور خانیدین طعام الیب
برادرلاری نینک الدیغه قویغالی بیورری. لیکن بن یمین نینک
الدیغه بش حصه اوشوغراق قویولدی. اندین کین خدمت
کارلاری نینک چونکیغه امر قیلدی که تغارلاری اشلیققه
تولد وروب پیاله فی بن یمین نینک تغاریغه سالسون.

یوسف اوزینی برادرلاریغه اشکارا قیلماقی.

۱. یوسف بن یمین نی قُل قیلامن دیب قورقوتماقی. - ۲. یهودا بن یمین نینک

اورنیدا قُل بولغالی خواهلاماقی. - ۳. یوسف اوزینی برادرلاریغه اشکارا قیلماقی.

۴. یوسف برادرلاریغه اتاسی نی مصرغه الیب کدکالی بیورماقی.

۱ ايرته سی بارچه برادرلار رخصت الیب کتیلار. لیکن شهر دین چیقیب ازغنه یول مانکغاندا یوسف اولار نینک ارغه سی دین خدمتکارلاری نینک چونکی نی نمه اوچون یلخشی لیب نینک اورنیغه یمانلیق قیلیب خواجه م نینک کموش پیاله سی فی الیب کتینکیز دیب ایتقالی ایباردی. اول اولارغه یتیب کلیب ایتقاندا اولار تغارلارینی توشوروب اختارغالی باشلا دیلار. منا پیاله بن یمین نینک تغاریدین چیقستی. اول وقت برادرلار لباسلارینی یرتیب شهرکا یانیب باریب یوسف نینک الدید؛ یرکا یقیدیلار. اما یوسف قاتیق کب قیلیب ایتی تغاریدین پیاله م چیققان کشی مینک قلوب بولسون قالغان لار اتاسی نینک قاشیغه یانسون.

۲ اول وقت یهودا ایتی نمه دیرمیز و راستلیقیمیزنی قایداغ بیلدورامیز. خدا بیزنینک کناهییمیزنی اشکارا قیلیب دور. منی قل قیلیب بن یمین فی برادرلاری بیلان اتاسی نینک قاشیغه ایبارکیل. بن یمین بولماسه اتم نینک قاشیغه قایداغ بارورمن. اول وقت اتم زیاده راک غمکین بولور.

۳ یوسف مونی انکلاب اوینی توختاتالهای اوردان اکی لار نینک همه سی انکلا غودیک یغلاب ایتی من برادرینکیز یوسف دورمن. اول وقت برادرلاری لال بولغوریک مضطرب بولدیلار. لیکن یوسف غمکین بولمانکلار چونکه نجاتینکیز اوچون خدا منی سیزدین ایلکری بو یرکا ایباریب دور دیب برادری بن یمین نینک بوینی فی قوچاغلایب یغلادی. و بارچه برادر لارینی سویوب یغلاشتی. کین برادرلاری انینک بیلان سوز لاشتیلار.

۴ فرعون يعقوب نى مصرغه دعوت قىلىپ ايردى . يوسف
 برادرلار يىغە يىلدام بارىپ اتام نى مونكا اليب كلينكلار دىب
 عرابەلار و يورت نىنك نىمەت لارىدىن اتاسى غە پىشكشلا
 اىباردى و اولار غە يولدا اوروشمانكلار دىب نصيحت قىلدى .

يعقوب مصرغه كوچماكى .

۱ . يعقوب كنعاندىن چىقماق . - ۲ . يعقوب مصرغه كلىپ اندا تورماق .

۱ برادرلار اتاسى نىنك قاشيغە كلىپ ايتىلار اوغلونك
 يوسف تىرىك ايكان تمام مصر نىنك ايكاسى بولوب روز . ليكن
 يعقوب اولار نىنك سوزلار يكا ايشانمارى . امّا يوسف انى اليب
 كلماك اوچون اىباركان عرابەلار نى كوركاندە خوشلوق بىلان
 قىچقىرىپ ايتتى يوسف تىرىك روز من اولماسدە اول ىر كا بار
 ىب انى كوراي . پس يعقوب كنعاندىن چىقتى بشر شىبعا
 كلكاندە خدا غە قربانلىق قىلدى . توشىدە خدا انكا ايتتى
 مصرغه بارىشدىن قورقماغىل چونكە اول ىردە سنى چونك
 ىر قوم قىلدور من . من سنىنك براى بارىپ اول ىردىن ۴۴ سنى
 چىقارور من .

۲ يعقوب مصرغه يقين كلكاندە يوسف اتاسى نىنك
 الدىغە چىقتى . اتاسى نى كوروب انىنك بوپىنى نى قوچاغلاب
 اوزون يىغلار دى . يعقوب ايتتى من ايمدى تىرىك ايكانىنك نى كور

کاندین کین خرسند لیک برله اولور من . اندین کین یوسف
 اتاسی فی فرعون نینک الدیغه الیب کیرری . فرعون یعقوب فی
 کوروب یاشلاری نچکه کانتیب دور دیب سورری . یعقوب ایتی
 یوزاوتوز یاشقه کیریب دور من . عمر و م نینک کونلاری از لیکن
 اولارنی درد برله اوتکاز دیم . و اول فرعونغه دعای خیر قیلدی .
 اندین فرعون یعقوبغه و انینک اوغول لاریغه جوشن دیکن
 یورتدا اولتورار ورغان یر برری . اول وقت اولار نینک همه سی
 یوسف و انینک ایکی اوغلی بیلان یتمیش کشی ایرری .

۲۲۲

یعقوب نینک وفاتی .

اون یته یلدین کین یعقوب کسل بولدی . اول وقت یوسف
 در حال ایکی اوغلی منسه و افرایم فی الیب اتاسی نینک قاشیغه
 دعای خیر فی الماق اوچون چیقتی . و اسرائیل عمری نینک اخر
 بولغانی فی بیلیب همه اوغول لارینی قاشیغه قچقیرری . و رو بین
 غه ایتی سن قایناب تورغان سودیک دور سن اینیلارینک
 دین اولوغ بولماس سن . شمعون و لاویغه ایتی اچغینکیز
 ملعون بولسون بنی اسرائیل نینک اراسیغه سیزنی ساچار من .
 لیکن یهودا غه ایتی برادر لارینک سنی عزت قیلور طائفه لار
 اطاعت قیلار ورغان سلامت نینک امیری کلما کونچکه حکو
 مت نینک عصاصی سندین الینماس . و قالغان اوغول لاری نینک
 باره سیداهم پیغمبر لیک سوز قیلیب اولار غه دعای خیر قیلدی .

اندین وفات بولدی. اوغول لاری انینک جسدینی اوزی بیور
غاندیک ابراهیم و سارانینک قبرییدا دغن قیلدیلار. یوسف هم
اوز ولایتیدا دغن قیلدینیشی نی ارزو قیلیب برادرلاریغه قسّم بر
یب ایتتی خدا سیزنی مصر دین چیقارغاندا جسدیم نی اول یرکا
الیب بارینک لار. یوسف یوز اون یاشقّه کیریب وفات بولدی.
اولار انی مومیا قیلیب بر صند و تقه سالیب مصر دا قویدیلار.

خُلاصه.

- ۱ سام نینک اولاری بُت لارغه عبادت قیلغالی باشلاغاندا
خدا ابراهیم نی اولار نینک اراسیدین چیقاریب انینک اولار
یغه مخصوص بر ولایت برکالی وعده قیلدی. بو ایش تخمیناً
ایکی مینک بر یوز یل مسیح دین ایلکری واقع بولدی.
- ۲ ابراهیم خدا یمان کورادورغان ایشلارنی ردّ قیلیب
اول ولایت نینک بُت پرست لاری اراسیدا اولکونچه خداغه
وفا قیلور ایردی. و ابراهیم هیچ دعا برله ردّ بولمایدورغان
بالالار اول یورت نینک خلقیغه کلکانی نی کوردی.
- ۳ خدا ابراهیمغه دنیا دا کی بارچه طائفه لار سنینک نس
لینک دین مبارکلیک تاپارلار دیب وعده قیلدی. و ابراهیم
نینک اعتقاری کامل بولغان اوچون بارچه اعتقاد کلتورارور
غانلار نینک اتاسی بولدی.
- ۴ خدا ابراهیمغه وعده قیلغان مبارکلیککا وارث بولغان
اسحقغه هم فقط اعتقاد و امید برله مذکور نسل نینک اتاسی
بولماق لازم ایردی. اوغول لاری توغولماسدا خدا کچیک نی

مبارکلیککا وارث بولغالی تعین قیلیب انی جبر و زحمت
بیلان تربیت قیلدی.

۵ یعقوب نینک تور توغجی اوغلی یهودا خدا وعده قیلغان
نسل نینک اتاسی بولدی. اول وقت خدا نینک وعده سی
ایلکرکی دین تولا روشن بولدی.

۶ آخر خدا بنی اسرائیلکا مصر را مخصوص بر پرکا یرماک
اوچون بر کشی فی زحمت و صبر بیلان تربیت قیلدی. خدا
نینک مونداغ قیلماقیدا حکمت نیمه دور کلاروغان حکایت
لارده معلوم بولور.

موسی و یوشع نینک زمانی.

۲۴

موسی نینک توغولماقی و تربیت تاپماقی.

۱. بنی اسرائیل چونک بر قوم بولوب مصرلیق لار دین جبر تارتماقی. - ۲. موسی توغو
لوب دریاغه سالینماقی. - ۳. موسی دریا دین قوتقا زیلیب تربیت قیلینماقی. - ۴.
موسیی مصر دین قاچماقی.

۱ یوسف و انینک برادر لاری اولکان دین کین اولادلاری
مصر دا قالدیلار. اندا زیادا بولوب چونک بر قوم بولوب عبرا
نی یاکی بنی اسرائیل اتاندیلار. اما یعقوب نینک وفاتیدین
تخمیناً اوچ یوز یل کین یوسف نی تونوماغان بر کشی مصرغه

پادشاه بولدی . اول پادشاه اکر بر جنک بولسه بنی اسرائیل
 دوشمن لار برله بر بولور دینب اولارننک قول بولوب کتکانی فی
 خواهلامای اولارنی اغیر ایشلار برله قینار ایردی . اما خدا
 اولارغه انداغ برکت بردی که بارغانچہ نخعی اشوغراق
 بولدیلار . اول وقت پادشاه قابله یعنی توغوتدا یاروم برادرور
 غان خاتونلارغه بارچه ینکی توغولغان عبرانی اوغول بلالار
 فی اولتورکالی امر قیلدی . لیکن اولار خدا دین قورققان اوچون
 بلالارنی اولتورماریلار . اخر اول مصرلیق لارننک همه سیکاینکی
 توغولغان عبرانی اوغول لارنی دریاغه تاشلاغالی امر قیلدی .

۲ اول وقت لاوی نینک قبیلہ سیدین بر خاتون بر اوغول
 توغوب اوچ آیغیچہ انی اویده ساقلاری . لیکن بلانی ینہ یا
 شورالمای بر قמוש صندوقه سالیب دریاننک قמושلق
 چتیکا سالدی . بلاننک همشیره سی مریم نمه واقع بولورور
 دیب یر اقدین قایللاب تورری .

۳ اول وقت فرعون نینک قیزی سوغه توشکالی دریاغه
 کلدی . قמושلقدا صندوق فی کوروب کنیزک لاری نینک برینی
 انی الیب کلکالی ایباردی . اول کنیزک الیب کلدی . صندوق فی
 اچسه بر اوغول بلا یغلاب یاتارور . قایللاسه عبرانیلارننک
 بلاسی ایکان . اول وقت مریم یقیمن باریب عبرانی خاتونلار
 دین ایناکا تاپیب کلای مو دیب سورری . فرعون نینک قیزی
 معقول دیکانده اول اناسی فی الیب کلدی . اوغول بلا چونک
 بولغاندا اناسی انی فرعون نینک قیزیغه تاپشورری . اول قیز
 انی اوز اوغلیدیک بیلیب انکا موسی دیب ات قویدی . و
 موسی مصرننک بارچه علمی فی اورکانور ایردی .

۴ موسی قرق یاشقه کیرکانده فرعون نینک قیزی نینک
 اوغلی اتانغالی خواهلای بلکه خدانینک خلقی برله زحمت
 تارتماق فی کناه ایچ بیداکی از وقت خرسند لیکدین یخشی
 کوردی. بر کون موسی برادرلاری بنی اسرائیل نینک قاشیغه
 چیقیب اولار نینک قُل بولغانی فی کوردی. اندا بر مصرلیق بر
 عبرانی نی یرکا اورغانی فی کوروب بو مصرلیق نی اولتوروب قومغه
 کومدی. فرعون موسی نینک بو قیلغانی فی انکلاب انی اولتور
 ماکیچی بولدی. لیکن موسی مدیان یورتیغه قاچیب اندا
 مدیانلیق لار نینک کاهنی یثرونینک قاشیدا توردی. اول اوز
 قیزی صفورانی انکا بردی.

۲۵

موسی نینک قچقیر یلماقی.

۱. خدا حوریب تاغیدا موسی غه کورونماکی. - ۲. خدا موسی غه بنی اسرائیل
 نی مصر دین چیقارغالی بیورماقی. - ۳. موسی بیلان هارون خدانینک بیورغانی نی
 خلققه ایتماقی.

۱ موسی قرق یل مدیان یورتیدا توردی. لیکن بنی اسرا
 ئیل مصرلیقلار نینک قُل لوقیدا تولا جبر تارتار ایردی. خدا
 اولار نینک فریادینی انکلاب ابراهیم اسحق و یعقوبغه قیلغان
 عهدینی یاد یغه کلتوردی. بر کون موسی حوریب تاغی نینک
 یازیدا قین اتاسی نینک قوی لارینی باقیب یورکانده بر ازغان
 دین اوت چیقغانی فی کوردی. لیکن ازغان اوزی کویماردی.
 اول انی کورکالی یقین بارغاندا ازغاندین بر آواز چیقیب

کفشلارینکنی سالغیل چونکه سن تورغان جای مقدس یر دور دیدی. ینه ایتتی من ابراهیم اسحق و یعقوب نینک خدای دور من. اول وقت موسی یوزینی یاپتی.

۲ خداوند ایتتی من اوز قومیم نینک زحمتی نی بیلیب اولار نی قوتقازغالی توشتموم. اندین کین موسی غه مصرغه باریب قوممی نی اندین چیقارغالی بیورری. لیکن موسی تولا قورقوب ایتتی من کیم دور من که بنی اسرائیل نی مصر دین چیقارور من. خداوند ایتتی من سنینک برله بولور من. سن قومنی الیب چیقاندا بو تاغ نینک اوستیده منکا عبادت قیلورسین. اول وقت موسی ایتتی خلق منکا ایشانمایدور. اما خداوند خلق انکا ایشانماک اوچون معجزه لار قیلغالی قدرت برری. اول وقت موسی اوزی ترس بیلان کب قیلارورغان جهتیدین بهانه کلتورری. اما خداوند موسی غه بارغالی بیوروب ایتتی اکانک هارون اورنونکدا خلققه کب قیلسون.

۳ پس موسی بیلان هارون باریب بنی اسرائیل نینک شیخ لارینی یغیب خداوند ایتقان نینک همه سی نی بیان قیلیب خلق نینک الیددا معجزه قیلدی لار. اول وقت خلق ایشانیب خداغه سجده قیلدی.

خداوند فرعونغه بنی اسرائیل نی

قویوب برکالی زور قیلماقی.

۱ فرعون خلق نی آزاد قیلغالی اونا مسلیقی. - ۲. خدا مصرغه توقوز بلا ایبار
ماکی. - ۳. خدا اخرقی بلادین و قومی نینک آزاد بولوشیدین خبر برماکی. -
۲. خدا اخرقی بلانی یتکوزوب قومی نی آزاد قیلماقی.

۱ اندین کین موسی بیلان هارون فرعون نینک ا لدیغه
باریب ایتیلار خداوند بنی اسرائیل نینک خدای خلیم نی
آزاد قیلسون تا که اولار چولکا باریب منینک اوچون عید
قیلغالی دیدور. اما فرعون ایتتی من اطاعت قیلارورغان خدا
وند کیم دور. اول خداوندنی توفوماس من و بنی اسرائیل نی
قویماس من. و فرعون بنی اسرائیلکا تولا اچیغلانیب سیز
نی تنکرینکیزکا قربانلیق قیلغالی قویماس من اما سیزکا برا
دورغان باشقه ایشلاریم بار دیب اولارنی بالددورقی دین
اشوغراف جبرکا سالدی. اول وقت خلق موسی و هارون نینک
توپه سیده خفه بولدی. لیکن موسی خداوندکا دعا قیلیب
انکا اوز حالی نی ایتتی.

۲ اول وقت خداوند موسی و هارون نینک واسطه سی برله
مصرغه بر بری نینک ارقه سیدین توقوز اغیر بلا ایباردی
انداغ که خلق مضطرب بولوب تولا قورقتی. و تولا خلق
هلاک بولدی. و بارچه یورت خراب بولارورغاندیک کوروندی.
فرعون بنی اسرائیل نینک خدای مونی قیلدی دیب بیلیب
ایکی مرتبه کناه لارینی اقرار قیلیب موسی غه خداوند دین عفو
قیلاکالی التماس قیلدی. لیکن هر وقت خداوند موسی نینک
دعاسی نی قبول قیلیب بلالارنی توختاتسه درحال فرعون
ینه کونکلی نی قاتیق قیلیب خلق نی آزاد قیلماس ایردی.

۳ اول وقت خداوند موسیٰ غه ایتتی تنخی بر بلا ایبارور
 من اندین کین شرعون سیزنی قویوب برور. و خداوند موسیٰ
 غه امر قیلدی که بنی اسرائیلکا ایتغیل هر اوی نینک ایکاسی
 آی نینک اون تور تونجی کونی اخشامدا عیب سز بر قوزینی
 بوغوزلاب قانی نی ایشیک نینک باشیغه و ایکی یان یغاچیغه
 سورکاسون. چونکه خداوند اول کیچده هر اویداکی اول توغول
 غانلارنی هلاک قیلدی. لیکن یغاچیغه قان
 سورکالکان اوی فی سلامت قویار. بو سببدین اول قوزی فصیح
 قوزیسی اتانندی. اول قوزی نینک هیچ سونکاکی فی سیندورمای
 کباب قیلدی اول کیچده فطیر نان و اچیق اوتیاشلار
 بیلان یماک و یکان چاغدا یولدا کیارورغان ایکین فی کییب
 یولغه الدیراب چیقارورغان کشیدیک بولماق لازم ایردی.
 خداوند ایتتی بنی اسرائیل هر یل بو کون فی عید قیلدی بر
 فصیح قربان فی قربانلیق قیلسون و کنعان یورتیغه کیرکان
 دین کین اوز اسمیمکا ایلغایدورغان جایدا شول قربان فی
 قربانلیق قیلسون.

۴ یریم کیچده خداوند پادشاه نینک اوغلیدین تارتیب
 زنداندا یاتقان کناه کار نینک اوغلیغچه و مال دین اولقی
 توغولغان همه سی فی اولتورردی. و مصردا چونک فریاد فغانلار
 بولدی. چونکه اول کیچده کشی اولماکان اوی یوق ایردی.
 اول وقت فرعون کیچده قویوب موسیٰ فی و هارون فی قیچقیریب
 خلقیم نینک اراسیدین چیقینکلار دیب ایتتی و مصرلیق لار
 همه میز اولار میز دیب قورقوب اولارنی چیققالی الدیراتی. پس
 بنی اسرائیل رع میس دیکان شهر دین چیقستی.

بنی اسرائیل قزل تینکیزدین اوتماکی .

۱. فرعون تمام لشکری بیلان بنی اسرائیل نی قوغلاماقی . - ۲. خداوند اوز قومی نی قوتقازیب دشمنلارینی هلاک قیلماقی . - ۳. بارچه خلق خداغه حمد ایتماقی .

۱ بنی اسرائیل تور ت یوز اوتوز یل مصر دا توروب اندین چیققاندا الله یوز مینک جنککا یراغلیق کشی بولوب ایردی . اولار اول اوزلاری بیلکان یول بیلان یوردیلار . اما چولکا کیر کاندین کین خداوند اولارغه یول کورساتماک اوچون کوندوزده بولوت ستونیددا و کیچکده اوت ستونیددا اولارنیک الدیددا یورور ایردی . فرعون بنی اسرائیل نی قویوب برکانیکا پات پیشیمان بولوب اوز لشکرینی یغیب الله یوز خیل لانغان عرابه برله بنی اسرائیل نینک کینیدین قوغلاب جیقتی . اولار یقین کدکانده بنی اسرائیل نهایت قورقتی چونکه اولارنیک الدیددا قزل تینکیز بار ایردی و ارقه سیدین مصر نینک لشکری کوروندی . موسی خداغه دعا قیلدی . و خداوند بنی اسرائیل قویوب مانکسون دیب بیوردی چونکه اولارنی تینکیز نینک اوتراسیدین اوتکوزماکچی ایردی . اولارنیک الدیددا مانکغان بولوت ستونی کوتاریلیب بنی اسرائیل بیلان مصر لیق لارنیک اراسیغه توشتی .

۲ خدا نینک امری برله موسی عصاسی فی تینکیز نینک اوستیکا اوزاتتی . و تینکیز ایکی بولاندی و بنی اسرائیل تینکیز

فینک اوتراسیدین اوتکودیک بولدی. مصرلیق لار آط و عرابه
 لار بیلان اولارغه ایرکاشتیلار. لیکن بنی اسرائیل اوتوب
 بولغاندا خداوند اوت ستونیدین مصرلیق لارغه قایلای
 اولارنی قورقوتوب سرکردان قیلدی. و اولار تووالاب ایتیلار
 بیز قاچالی چونکه خداوند بیز برله جنک قیلور. اول وقت
 خداوند موسی غه عصاصی نی یینه تینکیزکا اوزاتقالی امر
 قیلدی. موسی شونداغ قیلدی اول وقت سو یانیب فرعون
 برله بارچه لشکرینی عرف قیلدی.

۳ اول وقت موسی برله بارچه بنی اسرائیل خداوندکا
 شکر قیلیب ایتیلار من خداوندکا حمد ایتورمن چونکه اول
 بلند و جلالتلیک روز. آط لارنی و مینکان کشیلارنی تینکیزکا
 یقیتتی. مریم هم بارچه خاتونلار برله خداغه شکر قیلدی.

بنی اسرائیل طور قاغیغه بارماقی.

۱. بنی اسرائیل سین چولیده قالماقی. - ۲. بنی اسرائیل رفیدیمکا کلماکی.

۱ بنی اسرائیل سین چولیکا کلکانده نان یوقلوقدین
 شکایت قیلیب موسی بیلان هارونغه ایتیلار کاشکی نان
 تاپیلارورغان مصردا اولکای ایررون. اول وقت خداوند
 اخشامدا شونداغ تولا بیده نه لار کلتورری که بنی اسرائیل
 توشکان یرنی یاپتی. و ایرته کاندە قیروغه اوخشه آف بر نرسه فی

کورروب انی مننه دیدیلار. موندین کین خداوند اولارغه چولده
ایکان وقتدا هر کون ایرته کاندده شونداغ نان بزور ایردی.
۲ اندین کین رفیدیمکا توشتیلار. اندا سویوق بولغان
اوچون اوسوزلوقدین هلاک بولغالی بویرکا کلب دور میز
دیب ینه شکایت قیلدیلار. اول وقت خداوند موسی غه ایتی
عصانک فی قورامغه اورغیل. موسی قورامغه اورغاندا انینکدین
خلقغه ایچکالی یتکودیک سو چیقتی. رفیدیمده ایکان وقت
دا عمالیق دیکان بر طائفه بنی اسرائیل برله جنک قیلغالی
کلدی. اول وقت موسی یوشع فی اولارغه ایباردی. اما اوزی
عصاسی فی قولیغه الیب بر روبه کا چیقیب اندا دعا قیلدی.
و بنی اسرائیل چونک بر نصرت تاپتی.

خدا بنی اسرائیل برله عهد قیلماقی.

۱. خدا خلقغه عهد قیلماق نی خبر برماکی. - ۲. خدا خلقغه امرلارنی برماکی.

۳. خدا خلق برله عهد قیلماقی. - ۴. بنی اسرائیل اول عهدنی بوزماقی.

۱. بنی اسرائیل مصردین چیقیب اوچونکچی آی نینک باشی
دا طور تاغیغه کلدی. اول وقت خداوند موسی نینک واسطه
سی برله بنی اسرائیلکا ایتی اکر سوزوم فی انکلاب عهدیم نی
ساقلاسانکیز باشقه طائفه لاردین منکا خاص بر قوم بولور
سیز. اولار خدا هر نمه بیورسه توتارمیز دیب وعده قیلغاندا

خداوند ایتتی پس ایسکین لارینکیزنی یوب اوچونلجی کونده طیار بولوب تورونکلار. اوچونلجی کونی ایزته کونده خداوند رعدلار و چاقین لار و کرنای لار آوازی براه اوت ایچپیده تاغ نینک اوستیکا توشتی و تمام طور تاغی نی بولوت باستی. و تاغ دین تنور نینک کی دیک بر توتون چیقستی. و تاغ تبراندی و خلق نهایت تورقتی.

۲ خداوند بنی اسرائیلکا ایتتی من سنی قُل لوق نینک اوییدین یعنی مصر دین چیقارغان ربّ خدا اینک دور من. مندین باشقه تنکریلارینک بولماسون. اوزونک اوچون بُت یاساماغیل خواه یوقاریدا آسماندا خواه توپنده یرده خواه یر استیدا سودا بولغان نرسه لاردین هیچ بری نینک صورتی نی یاساماغیل. ربّ خدا اینک نینک اسمی نی بیهوده ایشلاتماکیل چونکه خداوند اینک اسمی نی بیهوده ایشلاتکو چیکا جزا برمای قویماس. راحت کونی نی مقدّس توتقالی یاد ینکدا ساقلاغیل. اتانکفه و اتانکفه حرمت قیلغیل تا که خدا اینک سنکا برادرغان یورتدا اوزون عمر کورکای سن. قتل قیلماغیل. زنا قیلماغیل. اوغورلوق قیلماغیل. همسایه نیک نینک توپه سیده یالغان کواهلیق برماکیل. همسایه نیک نینک اوییدین طمع قیلماغیل. همسایه نیک نینک خاتونی دین یا خدمتکاریدین یا کنیزکیدین. یا اوییدین یا ایشان دیدین یا همسایه نیک نینک باشقه بر نرسه سیدین طمع قیلما غیل. / خلق بوسوزلارنی انکلاب تورقتی. اول وقت موسی اولار غه ایتتی خدا سیزکا یقین کایب دور تا که اینک تورقونلجی کوزلارینکیز نینک الدیدا بولغای و سیز کناه قیلماغای سیز.

۳ موسی خداوند نینک همه بو سوزینی پتوب تاغ نینک تو بیده قربانگاه سالیب اندا قربانلیق قیلیب قانیدین قر بانگاهه ساچتی. و موسی کتابی فی خلقه او توغاندا اولار ایتیلار خداوند نینک بارچه ایتقانی نی قیلور میزه اول وقت موسی قربانلیق نینک قانیدین الیب خلقه ساچیب ایتتی خداوند سیز بیلان قیلغان عهد نینک قانی بو دور. اندین کین موسی و هارون اقسقال لاردین یتمیش کشی بیلان تاغقه چیقیب بنی اسرائیل نینک خداینی کوردیلار.

۴ موسی قرق کون و قرق کیچه خدا نینک الیدیدا تاغدا یالغوز تورری. اول وقت خداوند اون امرینی ایکی تاش تخته غه پتوب چار نینک هم عبادت نینک باره سیدا امرلار برری. لیکن موسی تاغدا خیال بولغان اوچون خلق صبر سز لیک قیلیب هارون غه ایتتی قویوب بیز نینک الدی میزدا یورا دورغان بر خدا بیز کا یاساب برکیل چونکه موسی غه نه بولدی بیلماس میزدیب هارون غه التون اوزون لار برری. اول اولارنی الیب بر موزای نینک صورتی نی یاساتیب ایتتی ای بنی اسرائیل سنی مصر دین چیقارغان خدا نینک بورور. اولار صورت نینک چوره سیده اوصول اوینادیلار. لیکن موسی تاغ دین توشوب موزای فی و اوصول اویناغانلارنی کورکانه اچیغ لانیب تاش تخته لارنی تاغقه اوروب سیندورری. اندین کین خداوند بنی اسرائیل دین تخمیناً اوچ مینک کشی نی هلاک قیلیب بارچه قومنی یوقاتقالی تهدید قیلدی. موسی خلق نینک حقیدا خداوند کا التماس قیلیب ایتتی ایمدی اولار نینک کناهی فی عفو قیلغیل بولماسه مینک اسمیم فی کتاب نینک

دین اوچورکیل. خدا اولارنینک کناهی فی عفو قیلیب اولقی
تخته لارنینک اورنیدا اینکی تخته لار بیری.

۳۰

چار و عبادت.

۱ تاغدا خدا موسی غه امر قیلدی که سنکا کورساتیلکان
نمونه کا موافق بر چارر یاساغیل تا که قومیم نینک اراسیدا
ساکن بولغایم. پس موسی شونداغ قیلدی چارر نینک
اوزونلوقی اوتوز کز کنکلیکی و ایکیزلیکی اون کزدین و ایچی
بر پرده بیلان ایکی بولانکان ایردی. اولقی یعنی مقدس
دیکان خانه کا کیرکاندا اونک طرفده حضور نانی نینک جوزه سی
بار ایردی. اول جوزه را هر سبت کونی نینک ایرته کانیده اون
ایکی نان قویار ایردی لار. سول طرفده یتنه شاخلیق بر چراغ
دان بار ایردی. اول چراغلار اخشامدا کی قربانلیق وقتدا
یا قیلیب ایرته کاندای کی قربانلیق وقتغچه کویار ایردی.
پرده نینک الیدیدا بخور قربانکاهی بار ایردی. انینکدا هر
ایرته و اخشام خوشبوی نرسه لارنی کویدورور ایردی لار. ایچکر
کی همه دین مقدس دیکان خانه ده عهد صندوقی بار ایردی.
انینکدا شریعت نینک تخته لاری ساقیلانور ایردی. اول
صندوق نینک سرپوشی مرحمت تختی اتاندی. و انینک
اوستیده قنات لاری بیلان مرحمت تختیکا سایه قیلیب تور
غان ایکی کروی نینک صورتی بار ایردی. اول یرده خداوند

بنی اسرائیلکا اشکارا بولور ایردی. عهد صندوقی حضور نانی
 نینک جوزہ سی و بخور قربانکاهی شطیم یغاجیدین یاسا
 لیب التون بیلان قاپلانغان ایردی. اما مرحمت تختی
 بیلان چراغدان صاف التوندین ایردی. چار نینک چوره
 سیده بر حویلی بار ایردی. اندا چار نینک ایشیککی الیدیا
 کویدور ورغان قربانکاه بار ایردی. بو قربانکاه شطیم یغاج
 یدین یاسالیب میس بیلان قاپلانغان ایردی. انینک اوزون
 لوقی بیلان کنکلیکی بش کزدین و ایکزلیکی اوچ کز ایردی.
 چادر ایشیککی نینک سول طرفیده کاهن لار قول پوت لارینی
 یویدورغان میسدین ایتکان بر کولچک بار ایردی.

۲ خداوند مقدس مکاندا خدمت قیلغالی لاری نینک قبیلده
 سی نی ایلغاب بولار نینک اراسیدین کاهن لار بولغالی هارون
 نینک اولادینی تعیین قیلدی. هارون اوزی اولوغ کاهن بولدی.
 اندین کین تونجی اوغلی اتاسی نینک اورنیغه اولوغ کاهن
 بولور ایردی. قربانلیق نینک ایشلارینی قیلماق کاهن لارکا
 خاص ایردی. هر ایرته کاند اکی و هر اخشامدا کی قربانلیق
 دین کین اولار بنی اسرائیلنی مبارکلاب ایتور ایردی لار. [خدا
 وند سنی مبارکلاب ساقلاغای. خداوند یوزینی سنینک
 اوستونککا یاروتوب سنکا مرحمتلیق بولغای. خداوند یوزی
 نی سنکا اوروب سلامتلیک برکای. ینه کاهن لار خلققه شریعت
 نی بیلدورور ایردی لار. اولوغ کاهن هر قربانلیق نینک ایشلار
 ینی قیلور ایردی و مخصوص وقت لاردا خداوند نینک اراده سی فی
 استفسار قیلور ایردی. ایکسی قسم قربانلیق بار ایردی یعنی
 قان سز قربان و قانلیق قربان. قان سز قربان ایشلیقدین

Patriga

(دان اوند یاکی نان) و شراب ایردی. قانلیق قربان اوی
 قوزی اچکو و کبوتردین ایردی. اولار تورت قسم ایردی یعنی
 کناه قربانی تقصیر قربانی کوید و ران قربان و شکر قربانی.
 هر ایرته کانه و هر اخشامدا کاهن لار کوید و ران قربان
 قربانگاهدا بر قوزینی قربانلیق قیلیب قان سز قربانلار
 کلنوروب مقدس اویده خوشبوی نرسه لاردین بنخور قیلور
 ایردیلار. اندین ایرته کاندیک قربان وقتدا خلق فی مبارک لار
 ایردیلار. اکر بر کشی خداغه قربانلیق قیلماقچی بولسه
 اول کشی ایرته کاندیک قربان دین کین قربانی فی قربانگاه نینک
 الدیغه ایب کلیب قول لارینی اول حیوان نینک باشیغه قویوب
 انی بوغوز لادی. اندین کین کاهن لار قانی فی قربانگاه غه سا
 چیب کوشتی نینک بر حصه سی فی یا که همه سی فی کوید و رور
 ایردیلار. قربانلیق نینک معنی سی فی خداوند اوزی موند اغ
 ایتیب روز بدن نینک جانی قاندا رور من انی سیزکا قربانگاه
 غه سورکالی بر دیم تا که اول جانلارینکیز نینک کفارتی
 بولغای. عبرانیلارکا پتولکان نامه ده ایتیلیب رور قان توکو
 لوشی بیلان بولماسه کناه عفو قیلینماس.

۳ بنی اسرائیل یل نینک اولقی نصفیدا ایکی چونک عید
 قیلور ایردی یعنی فصیح عیدی و عید الخمسین. فصیح عید
 ینی مصر دین قوتولوب چیقانی فی یاد قیلماق اوچون قیلور
 ایردی. اول وقت حصول نینک اولقی باغی فی خدا اوچون برور
 ایردی. موندین الیک کون کین حصول اوچون خداغه شکر
 ایتقالی عید الخمسین نی قیلدی. یل نینک کین کی نصفیدا
 کفارت کونی و سایبان عیدی بولدی. کفارت کونیده اولوغ

قربانلیق قیلیب اندین قانی نی همه دین مقدس خانه کا
ایب کیریب انی خلق نینک کناه لاریغه کفارت بولماق اوچون
مرحمت تختیغه ساچار ایردی . انینکدین بش کون کین
خداوند چولداکی سفرده اتا بابالاریغه کورساتکان مرحمت
نی یادیغه کلتورماک اوچون سایبان عیدینی قیلور ایردی .
اول وقت تالایق و زیتونلوق باغلارنینک حصولی اوچون
خداغه شکر اینور ایردی . هر یتنجی کون سبت کونی
بولغاندیک هر یتنجی ییل سبت یلی بولدی . اول یلده
دهقانچیلیق قیلماس ایردی . یردین و باغلاردین اوزی
چیقان حصول فقیرلارغه بریلور ایردی . یتته سبت یلی
اوتکاندین کین خر سند لایق نینک یا که آزادلیق نینک یلی
کلدی . اول یلده ایلکری ناچار قل بولوب ساتیلغان کشی
لار آزاد بولور ایردی لار . و ناچار بولوب یرینی ساتقان آدم
لار انی یاندوروب الور ایردی لار .

۳۱

بنی اسرائیل کنعان نینک سرحدیغه

اولقی مرتبه کلماکی .

۱. یورتدین خبر الغالی جاسوسلار ایباریلماکی . - ۲. بنی اسرائیل یورتغه کیرماسلیکی .

۱ بنی اسرائیل طور تاغی نینک یانیدا بر ییل تورغاندین

كېن خدا اولارغە اندىن كوچكالى امر قىلدى چونكە اولارنى
كنعان يورتىغە كىرگوزماكچى ايردى. پس اولار اول يردىن
چىقىپ قادىشغە كلكانده موسى اون ايكى جاسوسنى كنعان
يورتىغە ايباردى. اولار بارىپ تمام يورتنى كزىپ قرف كون
دىن كىن يانىب كىلدىلار. و خلق جمع بولغاندا اولار
كنعان نىنك ميوه سىدىن كورساتىپ يورت نىنك اوبدانلىقىنى
بيان قىلدىلار. و هم ايتىلار يورت نىنك خلقى كوچلوق و
قدرتلىق دور. اولار نىنك شىرلارى چونك و مككم دور. اندا
شونداغ پهلوانلارنى كوردون كە بىز اولار نىنك الدىدا چكتكو
دىك كىچىك دور مېز. انىنك اوچون اول يورتغە كىركالى بولما
يدورغاندىك كورور مېز.

۲ اول وقت تمام خلق فرىاد فغان قىلىپ تمام كىچىك
يغلاب مصردا توروب اولكالى ايردون دىب آرزو قىلدىلار. هم
مصرغە يانامىز دىب بر سردار تعين قىلغالى توردىلار. اول
وقت موسى بىلان هارون خداوند نىنك الدىدا يوز توبىن
يقتىلىپ دعا قىلدىلار. و جاسوسلار نىنك ايكى سى يعنى
يوشع و كالب خلقنى جراتلاندىلار توروب ايتىلار خدا بىزكا مر
حمت قىلسە بىزنى اول يورتغە كىرگوزوب انى بىزكا برور. لىكن
خلق موئى انكلاب اولارنى سنكسار قىلغالى توردى. اول وقت
خدا انىنك غضبى كىلدى. و موسى نىنك واسطەسى برلە خلق
قە ايتى يوشع و كالبدىن باشقە مصردىن چقاندا يكرمه
باش و انىنكدىن چونكراف بولغان كشىلاردىن هىچ قايسى
ابراهىم اسحق و يعقوبغە وعده قىلمىغان يورتغە كىر ماس.

چولداکی سفر نینک آخری.

۱. موسی و هارون خدانینک الیددا خطا قیلماقی. - ۲. بنی اسرائیل خدانینک

حکمی نی اوزینکا کلتورماکی و اندین قوتولماقی.

۱ بنی اسرائیل اوتوز سکز یل چولده یوردی. اول وقت نینک ایچکیده خداوند نینک الیددا کناه قیلغانلار نینک همه سی هلاک بولدی. قرقذجی یل نینک باشیدا اولارینه قادیشقه کلیب کنعانغه کیرکالی تور دیلار. لیکن سو یوقلو قدین شکا یت قیلیب اوز برادرلاریمیز بیلان چولده اولکای ایردون دیدیلار. موسی برله هارون چار نینک الدیغه باریب یوز توبن یقیلدیلار و خداوند نینک جلالی اولارغه کوروندی. خداوند موسی غه امر قیلدی که خلق فی جمع قیلیب اولار نینک الیددا قورامغه سو برکالی بیورغیل. اول وقت موسی بیلان هارون قورام نینک الدیغه خلق فی جمع قیلدیلار. و موسی خلقغه ای عاصیلار قولاق سالینکلار بو قورامدین سیزکا سو چیقارورمیز مو دیب عصاصی برله قورامغه ایکی مرتبه اوردی. و انینکدین تولا سو چیقتی و همه سی ایچتتی. لیکن خداوند موسی و هارونغه ایتنی منکا ایشانما کانینکیز و منی بنی اسرائیل نینک الیددا مقدس قیلماغانینکیز اوچون خلقیم فی یورتغه باشلاب کیرماس سیز.

۲ قادیشدا تورغاندا موسی ارمدین اوتماک اوچون

اذن سورغالی کشیدلار ایباردی . لیکن ادا و ملوقلار قویدمان ییلار .
 اول وقت بنی اسرائیل اول یورت نینک تاشقاریسی بیلان
 جنوب طرفکا باریب هور تاغیغه کلدی . اندا هارون وفات
 بولدی . و بنی اسرائیل انکا اوتوز کون ماتم توتتی . ازغنه وقت
 دین کین اتا بابالاری قیلغانیدیک یینه شکایت قیلدییلار .
 مونینک جزاسی اوچون خداوند اولار نینک اراسیغه زهرلیک
 ییلانلار ایباردی . و تولا ارم هلاک بولدی . اول وقت خلق
 اوز کناه لارینی اقرار قیلدیب موسی دین اولار اوچون خداوند
 کا دعا قیلماق نی خواهلاری . و موسی اولار نینک حقیدا دعا
 قیلغاندا خدا انکا بیوردی که میسدین بیر ییلان صورتی نی
 یاساب انی اوزون بر یغاچغه اسیب قویغیل . ییلان چاقان
 کشی اول صورتکا قایلاب تیریک قالسون . بنی اسرائیل
 یینه یوروب اردان دریاسی نینک مشرق طرفیکا کلیب اریکا
 شهری نینک اوتوریدا توختادی .

۳۳۳

موسی نینک وفاتی .

موسی نینک وفاتی یقین کلمکانده اول بارچه بنی اسرائیل نی
 یغیب خداوند اولارغه و اتا بابالاریغه کورساتکان عنایت لار
 ینی ایتیب خداوند نینک شریعتی نی اوقتوردی . اندین کین
 اولارغه بت پرست لار نینک مکروهات لاریدین احتیاط قیلغالی
 بیوروب خدا نینک طرفیدین اولارغه باشقه بر پیغمبر نی

وعدہ قیلیب ایٲتی من اولار نینک برار لاریدین سندیک بر
پیغمبری چیقاریب سوز لاریم فی انینک اغزیغه سالور من. اخر دا
خلقغه دعای خیر قیلیب نبو تاغی نینک اوستیکا چیقستی. اندا
خداوند انکا بارچه کنعان یورتی فی کورساتیب ایٲتی من ابراهیم
اسحق و یعقوبغه قسم برله وعدہ قیلغان یورت اوشبو دور.
من انی سنکا کورساتور من لیکن اندا کیرماس سن. موسی
یوز یکرمه یل عمر کوروب اول تاغدا وفات بولدی و خدا انی
دفن قیلدی. و هیچ کشی انینک قبری نه یرده ایکانی فی
بیلمازی. بنی اسرائیل انکا اوتوز کون ماتم توتتی.

۳۴

بنی اسرائیل کنعان یورتیدا راحت تاپماقی.

۱. بنی اسرائیل اردن دریا سیدین اوتماکی. - ۲. بنی اسرائیل یورتنی الیب
بولماقی. - ۳. یورت بنی اسرائیل نینک اراسیدا بولانماکی. - ۴. یوشع خللقغه
نصیحت قیلماقی و وفات بولماقی.

۱. موسی وفات بولغاندین کین خداوند یوشع غه خلق
فی اردن دریا سیدین اوتکوز کالی امر قیلدی. کاهن لار خدا
بیورغاندیک عهد صندوقی بیلان دیددا مانکدی لار. اولار
دریاغه کلیب سوغه کیرکانده یوقاریدا کی سو توختاب تام
دیک تورری و توبندا کی سو اقیب کتی. بارچه خلق دریا
دین اوتوب بولغونچہ کاهن لار عهد صندوقی بیلان دریادا

تور دیلار. همه سی اول طرفکا اوتوب بولغاندا فصیح عیدی
قیلیب یورت نینک حصولیدین یدی. اول وقت خدا اولارغه
مننه بریشنی توختاتی.

۲ اندین بنی اسرائیل اریحادیکان تولا حکم بر شهر نینک
الدیغه باردی. خداوند ایتی خلق اول شهرنی یتنه کون
چورولسون. الله کونده هر کون بر مرتبه و یتنجی کونده یتنه
مرتبه چورولسون خلق اخرقی مرتبه چورولکونده عهد
صندوقی نینک الیدیا مانکغان کاهن لار خدا بیورغاندیک
کرنای لارنی تارتیلار و خلق بر چونک نعره تارتی. اول وقت
شهر نینک سفیل لاری یقیلدی و بنی اسرائیل شهرکا کیردی.
اندین کین بنی اسرائیل جبعونده بش پادشاه برله جنک
قیلیب اولارغه غالب بولدی. دشمن لار قاچقاندا خداوند
تاشدیک چونک توله یاغدورری انداغ که توله دین هلاک
بولغان ادم لار بنی اسرائیل نینک قلیچی برله اولتورولکان
لاردین جیقراق ایردی. لیکن ینه تولا جنکلار قالدی. بنی
اسرائیل یتنه یلکا یقین جنک قیلیب اوتوز بر پادشاهغه
غالب بولغاندین کین آرام الدی.

۳ خدا نینک امری برله یوشع یورت فی بنی اسرائیلکا قرعه
برله بولاب بردی. ایکی حصه یوسفکا تکدی یعنی افرایمغه
بر و منسهغه بر. لیکن لاری نینک قبیله سیغه تعیندلیق بر
یورت بریلما ری بلکه یورت اورنیدا تمام یورتدا تارالغان
قرق سکز شهر اولارغه بریلدی. موزنینک اوستیده قالغانلار
دین عشر الدی. چارر شیلوه را تورولدی.

۴ یوشع اوزون عمر کورکاندین کین بارچه بنی اسرائیل فی

شکیمکا یغیب ابراهیمدین تارتیب اول کونغچه خداوند
 کورساتکان اولوغ عنایت فی اولارنینهک یادلاریغه ینتکوزدی . و
 خداوند رین قورقوب انکا عبادت قیلماققه اولارغه نصیحت
 قیلدی . اندین ایتتی اکر خداوندکا عبادت قیلماق سیزکا
 یخششی کورونماسه کیمکا عبادت قیلیش فی خواهلاسانکیز
 بو کون ایلغانکلار . لیکن من اویداکی خلقیم برله خدا
 وندکا عبادت قیلورمن . اول وقت خلق ایتتی بیزهم خدا
 وندکا عبادت قیلورمیز . چونکه اول بیزنینهک خدایمیز روز .
 یوشع ازغنه مدّتدین کین یوز اون یاشدا وفات بولدی .

خلاصه .

۱ بنی اسرائیل مصردا چونک بر قوم بولغاندین کین خداوند
 اولارنینهک باره سیداکی ازادهسی فی قیلغالی توردی . بنی اسرائیل
 جبر تارتقان اوچون مصرغه کلدی . اندا هم جبر تارتقان
 اوچون اندین چیققالی ارزو قیلور ایردی .

۲ اندین خداوندنینهک ازادهسی فی بنی اسرائیلکا بجای
 کلمتورادورغان آدم توغولدی . خدا فی تربیت قیلدی .

۳ بنی اسرائیل خدا نینهک یولیغه کیرکالی خواهلار ایردی
 لیکن فرعون قبول قیلماق . مونیکن اوچون خداوند انکا
 بنی اسرائیل فی قویوب برکالی زور قیلدی . اما فرعون اونامای
 خلق فی تخی جبرکا سالغاندا خدا نینهک حکمی انکا کلدی .
 بنی اسرائیل مسیح دین بر مینک بش یوزیل ایلکری مصر
 دین چیققی .

۴ خداوند بنی اسرائیل نی قۇل لوقدین چیقاریب دنیا نینک
 نجاتی توغراسیدا کی وعدەلارنی ساقلاماق اوچون اولارنی
 اوزیکا خاص بر قوم قیلدی. انینک اوچون اولارغە شریعت
 فی بزیب اولار بیلان عهد قیلیب اراسیدا ساکن بولدی.
 ۵ اما بنی اسرائیل پات خدا نینک عهدینی بوزوب هلاک
 بولوشقە یقینلاشتی. اول وقت موسی اراغە قوشوب خلق
 نینک حقیقا خداوند کا یالباردی. پس خداوند اولارغە
 مرحمت کورساتی. مصر دین چیقان کشیلار اعتقاد سزلیقی
 اوچون کنعان یورتیغە کیرماری. اما اولار نینک بلالاریغە
 خدا مرحمت کورساتی.

۶ اخررا خداوند بندهسی موسی فی پنهان بر طریقە بیلان
 بو عالم دین الیب یوشع نینک واسطهسی برله اوز طرفیکا اتابا
 بالاریدین مایلراف بولغان ینکی بر قوم فی یورتیغە کیر کوزدی.

حاکم لار نینک زمانی.

۱۲۵

جدعون.

۱. بنی اسرائیل نینک حاکم لار زمانیدا کی احوالی. - ۲. بنی اسرائیل مدیان
 لیق لار دین ظلم تارتماقی. - ۳. جدعون جنک اوچون بنی اسرائیل نی یغماقی. -
 ۴. خداوند بنی اسرائیل نی مدیانلیق لار دین قوتقازماقی.

۱ یوشع وفات بولغاندین کین خداوند نینک اولوغ عنا
یت لارینی کورماکان باشقه بر اولاد پیدا بولدی . اولار اتا بابا
لاری نینک خدایینی رد قیلیب بعدکا عبادت قیلور ایردیلار .
اول وقت خداوند غضب قیلیب بنی اسرائیلنی پات پات
اطرافیدا کی طائفه لار نینک قولیغه تاپشوروز ایردی . اولار تولا
جبر تارقیب خداوندکا التماس قیلغاندا خداوند اولارنی
طائفه لار نینک قولیدین قوتقارارورغان حاکم لار ایبارور ایر
دی . لیکن بر حاکم اولکاندین کین درحال بت لارغه یانندی
لار و احوالی ایلکرکی دین یمافراق بولدی . بارجه حاکم لار
نینک وقت لاریدا شونداغ بولدی .

۲ یوشع وفات بولغاندین ایکی یوز یل کین خلق تولا
کناه قیلغان اوچون خداوند اولارنی مدیانلیق لار نینک قولیغه
تاپشوروزی . اندا بنی اسرائیل یته یل توروب نهایت مشقت
تارتار ایردی چونکه زراعت تریغاندین کین مدیانلیق لار
چکتکودیک تولا کلب زراعت لارینی دوروب مال لارینی الیب
کتار ایردیلار . بنی اسرائیل اوز لارینی تاغلار نینک اراسدا
پنهان قیلور ایردی .

۳ اما خلق خداوندکا یالبارغاندا اول منسه نینک
قبیله سبیدین جدعون دیکان بر کشیکا بر فرشته فی ایباریب
ایتوزدی ای پهلوان خداوند سنینک برله روز باریب بنی
اسرائیل فی مدیانلیق لار نینک قولیدین قوتقارغیل منا من
سنی ایبارورمن . پس جدعون خداوند نینک امریکا موافق
بعد نینک قربانکاهی فی یقیمتقالی توروزی . و مدیانلیق لار دین
یوز اوتوزیش مینکجه کشی جمع بولوب یزر نینک دره سیکا

كلكانده خداوند نينك روحى جدعونغه كلدى . اول بنى اسرا
ئيلنى جنككا دلالت قىلدور ايررى . اول وقت اوتوز ايكى مينك
كشى جمع بولدى . اما بنى اسرائيل منليك قىلماي نصرت
خدا دىن بولغانى نى بيلماك اوچون خداوند اولار دىن انداغ
تولا خلقنى ايريدى كه اخردا فقط اوچ يوز كشى قالدى .
۴ جدعون اولار نينك هر بريكا بر كرناي و ايچييده چراغ
ساقلانغان بر كوزه ببرى . اولار يريم كيچكده چيقيب مديان
ليق لار نينك توشكان بريكا يقين كلكانده كوزه لارنى سيندورروب
چراغلارنى كوتاريب كرناي لارنى تارتيلار . اول وقت مديان
ليق لار قورقونجيدىن تووالاشيب قاچقالى تورديلار اما خدا
وند اولار نينك قلدیچ لارنى بريكا ياندوزى و بارچه لشكر
قاچيب كتى و بنى اسرائيل چوندك بر نصرت تاپتى . اندىن
كىن بنى اسرائيل جدعونغه كليب بيزكا پادشاه بولغىل ديب
يالباررى ليكن اول ايتتى سيزكا پادشاه بولغالى خواهلاماس
من خداوند سيزكا پادشاه بولسون . جدعون اولكونچك
قرق يل يورت تينج توررى .

۳۳۶

شمونيل .

- ۱ . شمونيل توغولماق و خداغه تاپشورولماق . - ۲ . شمونيل ياش وقتيدىن
- خدا نينك خدمتيدى بولماق . - ۳ . بنى اسرائيل چونك مشقتقه توشماق . - ۴ .
- خداوند بنى اسرائيلكا شمونيل نينك واسطهسى برله ياردم برماق .

۱ لاری نینک قبیله سیدین القانا دیکان بر کشی خاتونی
 حنا بیلان راما را اولتور و غلوف ایرری . حنانینک بلاسی یوف
 ایرری . بر کون القانا شیلوه دا قربانلیق قیلغاندا حنا اوز
 ایرری بیلان مقدس اویکا کیریب ایرری . اول خاتون تولا
 یغلاب خداوند رین بر اوغول تیلاب اگر دعایم فی قبول قیلیب
 منکا بر اوغول برسازک انی تمام عمریده خدمتینککا برور ایر
 ریم دیب وعده قیلدی . انکا قایللاب تورغان اولوغ کاهن
 عیلی انینک غمکین بولغانی فی کوروب انکا ایتی سلامتلیک
 برله بارغیل بنی اسرائیل نینک خدای تیلا کینک فی برسون .
 خداوند حنانی یان قیلدی . و اول بر اوغول توغوب انی شمو
 ئیل اتاری . بلا هنوز کچیک ایکانده اناسی انی تمام عمریده
 خداوندکا خدمت قیلغالی شیلوه غه الیب باریب ایرری . و
 بلا خداوند نینک خدمتیده چونک بولدی .

۲ عیلی هم حاکم ایرری اما اوغول لاری یمان ایرریلار . انینک
 اوچون خلق خداوند نینک قربانلیقی فی پست کورکالی سبب
 بولدیلار . عیلی اوغول لاری نینک ایشلارینی بیلسه هم اولارنی
 ملامت قیلماس ایرری . و شموئیل بیت اللهدا ایکان وقتدا
 بر کیچه خداوند انی قچقیرری . شموئیل عیلی نینک قاشیغه
 یوکورری . لیکن اول من سنی قچقیرمادیم دیدی . ینه ایکی
 مرتبه شونداغ واقع بولدی . اول وقت عیلی خدا نینک قچقیر
 غانی فی اوقتی . خداوند ینه بر مرتبه شموئیل فی قچقیرری . اول
 وقت شموئیل ایتی ای خداوند سوز قیلغیل خدمتکارینک
 قوالق سالور . و خداوند ایتی عیلی اوغول لاری نینک اوزلاریکا
 لعنت کلتورکانی فی بیلیب تورغاندا اولارنی یمانلیقدین منع

قیلماغان اوچون انینک اوییکا جزا برورمن . ایرتهسی شموئیل
 اوزیکا بولغان واقع فی ایتقالی قورقتی . لیکن عیلى انکا همەسی
 فی ایتقالی زور قیلدی . عیلى انی انکلاب ایئی اول خداوند
 دور هر نمه یبخشی کورونسه فیلسون . اما خدا شموئیل برله
 ایردی و اول چونک بولوب خداوند نینک پیغمبری بولدی .
 ۳ اندین کین شموئیل نینل سوزی برله بنی اسرائیل
 فلیسطیلار بیلان جنک قیلغالی چیقتی . لیکن مغلوب
 بولوب قاچتی . اول وقت شیلوه دین عهد صندوقی فی الیب
 کلیب ینه دشمن لار بیلان جنک قیلغالی چیقتی . لیکن ینه
 مغلوب بولدی . اول جنکده اوتوز مینک کشی اولدی و عیلى
 نینک ایکی اوغلی هم اولار نینک قطاریدا اولدی . و فلیسطیلار
 عهد صندوقی فی الیدیلار . عیلى بو خبرنی انکلاغاندا اولتور
 غان کرسی سیدین ارقاسیچه یقیلیب بوینی سینغانی اوچون
 اولدی . لیکن خداوند فلیسطیلارغه عهد صندوقی فی
 یاندوروب برکالی زور قیلدی و اول کریات یعاریمدا قویولدی .
 ۴ فلیسطیلار بنی اسرائیلکا یکرمه یلغیچه تولا ظلم
 قیلدیلار . کین بنی اسرائیل شموئیل نینک امری بیلان بُت
 لارنی تاشلاب و احد خداغه عبادت قیلغاندا شموئیل خلق
 فی مصیبه کا یغدی . اندا خلق روزه توتوب کناه لارینی اقرار
 قیلدی . شموئیل اولار نینک حقیدا خداوند کا دعا قیلدی .
 خلق اندا ایکانده فلیسطیلار اولار بیلان جنک قیلغالی
 کلدیلار . اول وقت خداوند هوانینک کورکیرا کان آوازی برله
 دشمن لارنی قورقتی . و اولار مغلوب بولوب اوزون وقت
 بنی اسرائیلکا آرام بردیلار . اول وقتدین قارتیب شموئیل

اولكو نچكە بنى اسرائيل نينك حاكمى ايردى وموسى دين كين
 هيچ كشي بنى اسرائيل نى شموئيلدىك باقان ايماس ايردى.
 شموئيل اوزى تمام يورتغه بارالمى بىر نچكە كشيلا رنى ايلغاب
 يغيب تعليم بريب اولارنى خلققه خداوندنى تونوتماق اوچون
 هر طرفكا ايبارور ايردى.

بنى اسرائيل نينك اولقى اوچ پادشاهى نينك زمانى.

۳۲۷

شاول پادشاه ليققه ايلغانماقى.

۱. بنى اسرائيل شموئيلدىن بر پادشاه سورماقى. - ۲. شاول پادشاه بولغالى
 ايلغانماقى. - ۳. شاول خداوند نينك امرىنى توتماغان اوچون رد قىلینماقى.

۱. شموئيل قريغاندا اوغول لارنى بىر شبعدا حاكم قىلىپ
 قويدى. ليكن اولار اتاسى نينك يولیدا يورمى رشوه يب
 خلاف حكم قىلور ايردىلار. اول وقت بنى اسرائيل نينك
 اتسقال لارى رامارا شموئيلغه بارىپ باشقا طائفه لار نينك كى
 ديك بيز نينك اوستيميزكا بر پادشاه قويغىل. اول بيزكا حكم
 قىلىپ جنك لاريميزدا الديميزده يوركاى. بو سوز شموئيلغه
 خوش كلمه رى. ليكن خداوند انكا ايتتى اولار نينك سوزىكا

قولاق سالغیل چونکه سنی ایماس بلکه منی رد قیلیب دورلار.
 ۲ بو وقتدا بن یمین نینک قبیله سیدین شاول دیکان
 بز یکت بار ایردی. اول بنی اسرائیل نینک اراسیدا همه دین
 خوشروی و بووی همه دین ایکیز ایردی. شموئیل خداوند
 نینک امری بیلان انی پادشاه بولماق اوچون پنهاندا مسح
 قیلدی. و خداوند انکا پادشاه لیققه لایق کونکل بردی.
 اندین کین شموئیل پادشاه ایلغاماق اوچون بارچه خلق
 فی مصیبه کا یغدی. و قرعه سالدیلار و قرعه شاولغه چیقستی.
 اول وقت خلق پادشاه نینک عمری اوزون بولسون دیب
 خوشلوق برله تووالاشتی.

۳ شاول پادشاه بولغاندین کین اطرافیدا کی بارچه
 دشمن لاری برله جنک قیلیب هریرکا بارسه نصرت تاپار
 ایردی. برنچه یل شونداغ بولدی. اندین کین شاول خدا
 نینک یولیدین چیقیب اوز یولی برله یورکالی توردی. عمالیق
 لار نینک اوستیکا خدا نینک حکمی فی بجاکلتورروب خلق فی
 و مال فی یوقاتقالی انکا امر بولدی. پس اول چیقیب اولارغه
 غالب بولدی. لیکن پادشاه فی و مال لار نینک اوبدانی فی ساقلاد
 دی. اول وقت شموئیل کلیب انی ملامت قیلدی. لیکن شاول
 اوز اطاعت سزلیکی فی اقرار قیلماق خداوند کا قربانلیق
 قیلماق اوچون مال فی ساقلادیم دیب بهانه قیلدی. اول وقت
 شموئیل ایتی ایا خداوند قربانلیق فی اطاعت بیلان برابر
 کورورمو. منا اطاعت قربانلیق دین یخششی دور. سن خداوند
 نینک سوزینی رد قیلغاندین کین خداوند هم سنی رد قیلیب
 دور. سن پادشاه بولماغایسن.

داود پادشاه بولماق اوچون

مسح قیلینماقی.

شموئیل شاول اوچون غمکین بولوب انینک حقیدا دعا
 قیلور ایردی. لیکن خداوند انکا امر قیلدی که بیت لحمکا
 باریب یهودانینک قبیله سیدین بولغان یشای دیکان بر
 کشی نینک اوغول لاری نینک برینی پادشاه بولغالی مسح قیل
 غیل. شموئیل یشای نینک اوییکا باریب انینک خوشروی بویی
 ایکز تونجی اوغلی فی کوروب خدا تعین قیلغان کشی بو
 ایکان دیب خیال قیلدی. لیکن خداوند ایتی انسان
 ظاهر یغه قایلایدور اما خداوند کونکلیکا قایلایدور. یشای
 ینه الته اوغلی فی کلتوردی لیکن خداوند اولار نینک هیچ بر
 ینی ایلغاغان ایماس ایردی. پس انینک اوغول لاری دین داود
 دیکان همه دین کچیک بر اوغلی قالدی. اول اوغلی صحرادا
 اتاسی نینک قوی لارینی باقار ایردی. شموئیل انی الیب کلکالی
 بیوردی. اول کلکانده خداوند شموئیلغه ایتی شبو دور.
 پس شموئیل یاغ مونکوزینی الیب انی مسح قیلدی. اول کون
 دین تارتیب خداوند نینک روحی داود نینک اوستیکا کلدی.

داود جولیاتغه غالب بولماقی.

۱. داود شاول نینک اورداسیغه کلماکی. - ۲. جولیات بنی اسرائیل نینک لشکر
ینی مسخره قیلماقی. - ۳. داود جولیات برله اوروشقالی خواهلاماکی. - ۴. داود
جولیاتغه غالب بولماقی.

۱. شاول داود نینک چنک چالی شغنه اوستا ایکانی فی انکلاب
انی قچقیرغالی ایباردی. چونکه خدا نینک ازنی بیلان بر
ییمان روح انکا ازار برور ایردی. و داود چنک چالغاندا شاول
نینک احوالی یخشیراق بولور ایردی. پادشاه داودنی تولا
دوست توتوب انی اوزی نینک یراغداری قیلدی.

۲. شول وقتدا فلیسطیلار یهودیه کا کلیب بر تاغ نینک اوستیکا
توشتیلار. شاول لشکرینی یغیب اولار نینک اوتورید اکی بر تاغ
نینک اوستیکا توشتی و بنی اسرائیل بیلان فلیسطیلار نینک
اراسیدا فقط بر دره بار ایردی. اول وقت فلیسطیلار نینک
لشکر کاهیدین جولیات دیکان بر پهلوان چیقستی. انینک
بوی الیه زراع + و تورت ایلیک ایردی. اول جوشن و یراغ
لار بیلان بنی اسرائیل نینک لشکری الدیغه کلیب مرد
تیلادی. و ایتنی مغلوب بولغوجی نینک خلقی غالب بول
غوجی نینک خلقیغه قل بولسون. قرق کونغیچه ایرته کاندە
هم اخشامده چیقیب بنی اسرائیلنی مسخره قیلور ایردی.
انداغ که شاول هم خلق تولا تورقتی. اول وقت شاول وعده
قیلیب ایتنی هر کیم اول پهلوان فی اولتورسه من انی دولت مند
قیلیب چونک قیزیمنی انکا برور من.

۳. داود اوییکا یانیب باریب اتاسی نینک قوی لارینی باقار
ایردی. برکون اتاسی داودنی صحرادین قچقیریب برادرلاریغه

+ اول زمان نینک گزی جینا کدین اوترا قول نینک اوچیغیچه دور.

طعام الیب بارماق اوچون لشکر کا ایباری . اول ککلمکانده
 جولیات چیقیب ایلکرکی دیک کب قیلدی . داود انی کورروب
 غیرت قیلیب انینک بیلان اوروشقالی خواهلاری . شاول
 قویمای انکا نصیحت قیلغاندا داود اتاسی نینک قوی لارینی
 باتقان چاغدا قوی لاری یرتقالی بر شیر و برایق ککلمکاندا اولارنی
 قانداغ اولتورکانی بیان قیلدی . ینه ایتی شیردین و ایق
 دین منی قوتقازغان خداوند بو فلیسطی نینک قولیدین
 هم منی قوتقازور . اول وقت شاول ایتی بارغیل خداوند
 سنینک برله بولسون .

۴ پس داود اوز عصاسی نی الیب اریقدین بش تاش نی
 ایلغاب فلخمن نی قولیغه الیب جولیات نینک الدیغه چیقستی .
 جولیات ایتی ایا ایت مو ایکان من که الدیغه تیاق برله
 چیقیب سن . اما داود ایتی سن منینک الدیغه قلیچ نیزه
 و سپر برله کلورسن اما من سن مسخره قیلغان خداوند
 زبعوط نینک + اسمی برله کلورمن دیب درحال بر تاش الیب
 فلخمن بیلان جولیاتغه اتی تاش انینک پیشانه سیکا انداغ
 تکدی که اول یوزتوبن یقیلدی . اندین داود یوکورروب باریب
 انینک اوز قلیچی بیلان باشی نی کستی . فلیسطیلار مونی
 کورروب قاجتیلار و بنی اسرائیل اولارنی قوغلاب چونک بر
 نصرت تاپتی .

۴۰

شاول داودنی قوغلاماقی .

+ لشکرلار نینک خداوندی .

۱. شاول داودغه حسد قیلماقی. - ۲. شاول داودنی اولتورکالی قصد قیلماقی.

۳. شاول داودنی قوغلاماگی.

۱. داود جولیاتغه غالب بولغاندین کین بارچه خلق
 ذینک الیدی ا عزیز بولدی. و شاول نینک اوغلی یوناتان نینک
 کونکلی داودغه انداغ یقین ایرری که انی اوز جانیدیک کورور
 ایرری. بنی اسرائیل جنکدین یانغاندا خاتونلار نغمه قیلیب
 اوصول اویناب پادشاه نینک الدیغه چیقیب ایتیلار شاول مینک
 نی اما داود اون مینک نی اولتورری. اول وقت شاول اچیغلانیب
 انکا فقط پادشاه لبق قالدی دیب انکا قیزینی برماری.
 ۲. ایرتهسی اول یمان روح شاول نینک اوستیکا کلدی.
 و شاول داودنی سانجیماق اوچون نیره نی انکا اتی لیکن داود
 قوتولدی. بر نچه وقتدین کین شاول داودغه ایتی اکر سن
 یوز فلیسطی نی اولتورسانک کچیک قیزیم میکالی نی برورمن.
 چونکه اول داود اوروشدا هلاک بولور دیب خیال قیلدی.
 اول وقت داود آدم لازمی بیلان چیقیب ایکی یوز فلیسطی نی
 اولتورری. اول نصرت بیلان یانغاندا شاول انکا قیزی میکال
 نی برری. آز وقتدین کین شاول داودنی اوز اوپیده اولتورکالی
 کشیلار ایبارری. اول وقت داود قاچیب کتی.

۳. داود بر جاییدین ینه بر جایغه قاچیب یوروب اخردا
 یهودیه نینک تاغلیق یریکا کلدی. اندا الته یوز غریب ارم
 انکا یغیلدی. اولار بیلان عین جدی دیکان یرده تورغاندا
 شاول اوچ مینک کشی برله انی ایستاب چیقتی. اول کلکانده
 شاول برکون داود خلقی برله پنهان بولغان غارغه کیرری

اول وقت داود پنجهاندا پادشاه نینک ایکنیدین بر پارچه فی کستی. شاول غاردین چیقاندا داود انکا ایر کاشیب چیقیب ایکنیدین کسکان پارچه فی انکا کورساتی. اول وقت شاول یغلاب ایتی سن مندین صادق دورسن چونکه سن منکا یخشیلیق قیلدینک لیکن من سنکا یمانلیق قیلدیم. اما شاول ینه بر مرتبه داودنی توتقالی زیف چولیکا ایستاب چیقتی. و ینه بر مرتبه خداوند شاولنی داود نینک قولیغه بردی. بر کیچه شاول منزلیده او خلاغاندا داود بر له اییشای منزلیکا کیریب شاول نینک تکیه سی نینک یانیدا تورغان نیزه فی و سو پیاله سی فی الیب کتیلار. اول وقت شاول کوردی که داود ینه بر قطار انینک جانی فی رعایه قیلیب دور. اول داودغه دعای خیر قیلیب اویکا یانندی. لیکن داود شاولدین خاطر جمع بولمای فلیسطیلارکا قاچتی.

۴۱

شاول نینک وفاتی.

اول وقت فلیسطیلار قوشونلارینی یغیب بنی اسرائیلکا کلدیلار و شاول نینک کونکلی بی آرام بولدی. شموئیل اولکان دین کین مصلحت سورایدورغان کشی یوق ایردی. و خدا وندین سورسه جواب کلماری. پس شاول عندوردا اولتوروغ لوق جار و کر خاتون نینک قاشیغه باردی. اندا خدا نینک ازنی برله شموئیل انکا کورونوب خبر بردی که بنی اسرائیل نینک لشکری مغلوب بولور و ایرته اوزونک اوغولارینک بیلان اولون

لار نینک مقامیغه کیرار سن . ایرته سی فلیسطیلار کلهکانده
 جلدیوع تاغی نینک اوستیده جنک بولدی . و بنی اسرائیل نینک
 لشکری مغلوب بولدی . یونانان برله شاول نینک ینه ایکی
 اوغلی اولدی . و شاول اوزی هم قول زخم دار بولوب دشمن لار
 نینک قولیغه قوشماکدین قورقوب منی سانجیب اولتورغیل
 دیب یراغدا ریغه یالباردی . لیکن اول خدا طرفیدین مسح
 قیلدینغان کشیکا قول تکوزکالی خواهلاماری . اول وقت شاول
 قلیچنی الیب انینک اوستیکا اوزینی تاشلاری . و داود
 شاول نینک و یونانان نینک اولکانی انکلاب مرثیه اوقوب ایتی
 پلوانلار قایداغ یقیلدغان روز . قرا قوشلاردین یلدام و شیر
 لاردین کوچلو قراق ایردیلار . ای برادریم یونانان سنینک
 اوچون درمانده روز من . سن منکا قول محبت لیک ایردینک .

۴۲

داود نینک حکومتی نینک ابتداسی .

۱ . داود پادشاه بولماقی . - ۲ . داود عبادت نی اونکلاماقتی . - ۳ . داود بنی
 اسرائیل نینک دشمن لاریکا غالب بولماقتی .

۱ شاول اولکاندین کین داود یهودانینک قیلده سیغه پاد
 شاه بولوب حبرون شهرینی پای تخت قیلدی . اندا یتنه یل
 حکومت قیلدغاندین کین بنی اسرائیل نینک همه اقسقال لاری
 کلیب انی تمام خلققه پادشاه بولغالی مسح قیلدیلار . اول
 وقت دارد اورشلیمکا باریب صهیون تاغیدا کی کنعانلیق

لارغه غالب بولدی . اندین اورشلیم نی پای تخت قیلدی .
 ۲ خداوند نینک عهد صدقی هنوز کریات یعاریمده
 ایردی . لیکن داور بارچه بنی اسرائیل بیلان انی چونک
 خوشلوق برله اورشلیمغه کلتوروب صهیون تاغی نینک
 اوستیده چارره قویدی . داور لاری لارنی بیتدا خدمت
 قیلغالی خصوصاً چنک و صنچ برله خداوندکا حمد و شکر
 اینتقالی تعین قیلدی . اوزی خداوند نینک عزتی اوچون
 مقدس شعرلار انشار قیلیب مسیح نینک زحمتی توغراسی
 دین و هم انینک خدا نینک اونک طرفیده اولتوروب ابدغیچہ
 ملک یصد قدیک کاهن بولار ورغانی نینک باره سیدا پیغمبر لیک
 سوز قیلور ایردی . اخردا خداوندکا بر بیت یاساغالی ارار
 قیلدی لیکن خداوند ناتان پیغمبرکا ایٹی اوروشلاردا
 انداغ تولا قان توکان کشی بیت یاساشقه لایق ایماس
 لیکن انینک اوغلی بیت نی یاساسون . اندین خداوند داور
 وفات بولغاندین کین انینک اولارینی اولوغ قیلیب تختی
 فی ابدغیچہ ثابت قیلور من دیب وعده قیلدی .

۳ داور پارساه بولغاندین کین خداوند نینک امری برله
 فلیسطیلار بیلان چنک قیلغالی چیقستی . تولا اوروشلاردا
 غالب بولوب اولار نینک بت لارینی کویدورور ایردی . پس بنی
 اسرائیل بورشمن لار دین آرام الدی . شمال طرفدا کی سریانی
 لار جنوب طرفدا کی اروملوق لار و مشرق طرفدا کی طائفه
 لار هم داور نینک قولیغه بریلدی . اخردا مصر سرحدیدین
 فرات در یاسیغیچہ و اف تینکی زردین مشرق طرفدا کی چولا
 غیچہ انینک حکومتی یورار ایردی .

داود کناه قیلماقی و توبه قیلماقی.

۱. داود کناه قیلماقی. - ۲. خدا داودغه رحم قیلماقی. - ۳. داود خدانینک

الدیدا توبه قیلماقی.

۱. بنی اسرائیل عمومیلارغه تخمی غالب بولماغان وقتدا
امیر لشکری یواب فی لشکر برله اولار نینک پایتختی فی قماغالی
ایباردی. لیکن داود اوزی اورشلیمده فالدی. بر اخشامدا
پادشاه اوی ذبذک اوکزه سیده تورغاندا انکا تولا خوش کور
ونارورغان بر خاتون فی کوردی. انکلاری که اول خاتون نینک
اسهی بیت شبع و ایری لشکرده خدمت قیلارورغان اوریا
دیگان بر کشی ایردی. داود اول خاتون فی اوزی نینک قاشیغه
البب کلکالی امر قیلدی. بر مدّتدین کین داود اورپانی
یوقاتماق اوچون یوابغه اوروش قاتیق برلارکا اورپانی ایبارکیل
دیب بر خط ایباردی. پس داود اورپانینک اولکانی فی انکلاب
بیت شبع فی الدی.

۲. اول وقت خداوند ناتان پیغمبری داود نینک قاشیغه
ایباردی. اول پیغمبر داودغه کلیم ایتی بر شهرده ایکی
کشی بار ایردی. بری بای ینه بری فقیر ایردی. بای نینک
قوی و کللاری تولا ایردی اما فقیر نینک یالغوز بر قوزیسی
بار ایردی. اول قوزیسیغه امراق ایردی. بایغه سفر دین بر
مهمان کلکانده اوز قوی لاریدین الغالی چیدامای فقیر نینک

یالغوز قوزیسی فی الیب انینکدین مپمانغه طعام طیبار قیلدی .
 اول وقت داوون اول کشیکا اچیغلانیب ایتتی تریک خداوند
 نینک اسمی برله قسّم قیلورمن که شونداغ کشی اولومکا لایق
 روز اول وقت ناتان داوونغه ایتتی اول کشی سن روز سن .
 اندین کین خدا نینک طرفیدین داوونغه خبر بردی که
 خداوند سنکا اوی ایچکینکدین عذاب یتکوزما کچی
 بولدی . داوون موئی انکلاب تولا غمیکن بولوب فریار قیلیب
 ایتتی خدا نینک الیددا چونک کناه قیلدیم . ناتان انکا ایتتی
 پس خداوند هم کناهینک فی عفو قیلدی که هلاک بولماغایسن .
 ۳ اما داوون یتنه کون یرده یاتیب روزه توتوب خداوندکا
 دعا قیلیب ایتتی ای خدا ایم لطفینکدین و اولوغ رحمتینک
 دین کناه لاریمنی یوق قیلغیل چونکه کناهیم فی تونورمن و
 خطایم همیشه الیدمدا روز ای خدا نجاتیم نینک خدای
 قیلغان کناه لاریمدین منی قوتقازغیل و قیلیم سنینک عدالت
 ینک اوچون حمد اینتور .

۴۴

ابشالوم .

۱. ابشالوم خلق نی اوزینکا مایل قیلماقی . - ۲. داوون ابشالومدین قاچماقی . -

۳. ابشالوم مغلوب بولوب اولتورولماکی .

۱. داوون نینک تولا اوغول لاری بار ایردی . بری نینک اسمی

ابشالوم ایزدی . خوش رو یلوق جهتیدین بنی اسرا نیلده انینک
 دیک مشهور کشی یوق ایزدی . لیکن اول اتاسیدین هم خدا
 دین پروا قیلد اس ایزدی . و خلق نینک نظرینی اوزیکا تارتماق
 اوچون اوزیکا عرابه لار و اطالار هم الیددا یوکوران ورغان الیک
 کشی پیدا قیلدی . هر ایرته کان سحر وقتید ادر وازه نینک تاشیغه
 چیقیب یول نینک توپه سیده تورار ایزدی . پادشاه غه عرض
 قیلغالی بازار ورغان بر کشی کلسه انی قیچقیریب عرضینک
 یخشی و راست روز لیکن پادشاه تحقیقلاغالی کشی قویهاب
 دوزه اکر من حاکم بولسام هر کشیکا اوز حقی فی الیب برور
 ایردیم دیب ایتور ایزدی . اکر بر کمر سه ابشالوم غه تعظیم
 قیلغالی کلسه ابشالوم انینک الدیغه باریب انی سویار ایزدی .
 بو طریقه بیلان خلق نینک کونکلی فی اوغورلار ایزدی .

۲ بر کون ابشالوم خبر ونغه باریب بر وعده اوچون خدا
 وندکا قربانلیق قیلغالی اتاسیدین رخصت قیلاری . اما اول
 یرکا کلیب اوزینی پادشاه قیلدوردی . بر کشی داود غه موفی
 خبر بریب بارچه خلق نینک کونکلی ابشالوم غه ماید ایکان
 دیکانده داود قاچقالی مصلحت قیلدی . خدمتکارلاری بیلان
 اورشلیم دین چیقاندا ییلانک ایباغ و باشی یاپیغلیق زیتون
 تاغی نینک طرفیدا کسی یول برله یوروب ییغلار ایزدی . اما
 ابشالوم اورشلیم کا کیردی .

۳ اندین کین ابشالوم اتاسی بیلان اوروش قیلغالی توردی .
 اما داود ابشالوم نینک جانی فی ساقلاغالی ادم لاریکا امر قیلدی .
 افرایم نینک جنکالیدا ایکی لشکر ملاقات بولدی . و ابشالوم
 نینک خلقی مغلوب بولدی . ابشالوم اوزی قاچتی . و داود

نینهك ادم لاری انی قوغلا دیلار. و ابشالوم چونك تولا شاخلیق
 بر بلموط درختی نینهك تکیکا کلکانده باشی شاخلارغه
 توتولدی. و مینکان قچیری اوتوب کتکانده اوزی اسیلیب
 قالدی. یواب مونی انکلاب الدیراب اوج نیزه الیب باریب
 اولارنی ابشالوم نینهك یوراکیکا سالدی. داود ابشالوم نینهك
 اولکاننی انکلاب تولا غمکین بولوب دروازه نینهك اوستیداکی
 بلاخانه سیغه چیقیب یغلاب ایتی ای اوغلوم ابشالوم کاشکی
 سنینهك اورنونکدا من اولکای ایردیم ای ابشالوم اوغلوم
 اوغلوم. پس بنی اسرائیل ینه آرام تاپتی. و کشیلار کلیب
 داودنی اورشلیمکا یاندوروب الیب باردیلار.

۴۵

داود نینهك اخرقی حکومتی و وفاتی.

۱. داودغه و خلققه ینکی بر بلا کلماکسی. - ۲. داود نینهك وفاتی.

۱ خداوند نینهك غضبی بنی اسرائیلکا کلدی. و داودنی
 خلقنی سانماق بیلان سیناغالی شیطانغه ازن بردی.
 یواب بو ایش توغراسیدا نصیحت قیلسه هم ینه داود اوز
 فکریده ثابت بولدی. پس یواب باشقه منصبدارلار بیلان
 خلقنی سانماغالی چیقتی. اسرائیلده سکر یوز مینهك و یهودادا
 بش یوز مینهك جنککا یراغلیق کشی بار ایردی. لیکن بن یمین
 نینهك قبیلده سی تخی سانماغان ایردی. اول وقت داود نینهك

کونکلی انکا ملامت قیلدی . و اول کناه لارینی اقرار قیلدیب خدا
وند دین عفو تیلادی . اول وقت خداوند داودغه اوچ ایش
نینک برینی اختیار قیلسون ریب جان پیغمبرنی ایباردی .
یعنی یته ییل اچاچیلیق یا اوچ آیغچه دشمن لار دین
قاچماق یا اوچ کونغچه یورتدا وبا بولماق . داود ایتتی
تنکلیکیم چونک دور لیکن خداوند نینک قولیغه توشالی
چونکه انینک رحمتی چونک دور . آدم نینک قولیغه توشکالی
خواهلاماس من . پس خداوند اوچ کونغچه بنی اسرائیلکا
وبا ایباردی . دان شهریدین تارتیت بئر شعب غچه یتمیش
مینک کشی هلال بولدی .

۲ داود نینک وفاتی یقین کلکانده اول خداوند پادشاه
لیققه تعین تیلغان اوغلی سلیمان فی قچقیریب انکا خدا
وند نینک یولیدا یورروب انینک امر لارینی ساقلاغالی نصیحت
قیلدی . تا که خداوند داودغه اکر اوغول لارینک ال دیمدا
یورسه لار سنینک اولادینک دین بنی اسرائیل نینک تختیده
هیچ وقت کشی کم بولمایدور دیکان وعده سی فی بجاکلتور
کای . داود بنی اسرائیلکا قرق ییل پادشاه لیق قیلدیب یتمیش
یاشدا وفات بولدی .

۴۶

سلیمان .

۱ . خداوند سایه مانغه عقل دولت و عزت برماکی . - ۲ . سلیمان بیتنی یاساب

تقدیس قیلماقی . - ۳ . سلیمان خداوندکا بی وفالیق قیلماقی .

۱ سلیمان پادشاه بولغاندین کین جیغونغه باریب اندا
 خداوند کا قربانلیق قیلدی. اول وقت انکا خداوند توشیده
 کورونوب ایتتی سنکا برادرغاندین قیلاکیل. و سلیمان ای
 خداوند خلقینکغه حکم قیلماق اوچون اوقمدهوق برکونکل
 برکیل ییخشی بیلان یمان فی فرق قیلغایهمن دیب تیلاری.
 خداوند انکا تولا عقل بردی انداغکه مقدس شعرلار انشان
 قیلیب معنی لیق مثل لارنی ایتور ایردی. اول همه درخت لارنی
 لبنان تاغیداکی سروازادین تارتیب تامدین جیغسارور
 غان زونا دیکان اوتغیچه و بارچه حیوانلارنی تونور ایردی.
 خداوند انکا تیلانماکان نرسه لار یعنی دولت و عزت هم بردی.
 پادشاه نینک کمه لاری یراق یورت لارغه باریب التون کهوش و
 مرواریدلار انکا کلتنورور ایردی لار. و اطرافداکی بارچه طائفه
 لارغه شهرتی چیقتی. هر طرفدین تولا خلق انینک سورینی
 انکلاغالی کلور ایردی.

۲ سلیمان حکومتی نینک تور تونجی یلیدا موریا تاغی
 نینک اوستیده خداوند کا بر بیت یاساغالی توردی. اول بیت
 یته یلدا طیار بولدی. اول چاررغه اوخشاش یاسالدی. لیکن
 اوزونلوقی برله کنکلیکی ایکی حصه و ایکیزلیکی اوچ حصه
 انینکدین چونک ایردی. تمام ایچی التون بیلان قاپلانغان
 ایردی. و بیت فی تقدیس قیلادورغان وقتدا کاهن لار عهید
 صندوقی نی همه دین مقدس اویکا الیب کیردی لار. اندین
 چیقاندا بولوت ستونی بیت فی توشقاردی و سلیمان خداوند
 دین بو بیتده قیلینارورغان بارچه دعالارنی قبول قیلغایم
 دیب تیلادی. اندین کین خلق فی مبارکلاب خداوند کا

تولا قریبانیق قیلدی . کباچه ده خداوند سلیمانغه کورونوب
 بیتده قیلینارورغان دعالارنی قبول قیلغانی وعده قیلدی .
 ۳ لیکن سلیمان کونکلی برله خداوند کا وفا قیلماهی اوز
 اورداسی فی سکنکرو و زینت لیک قیلدی . خداوند بت پرست
 طائفالاردین خاتون الغالی نهی قیلغان بولسه هم سلیمان
 اولاردین تولا خاتون الورا ایزدی . سلیمان قریغاندا اولار انینک
 کونکلی نی ازروردی انداغ که اورشلیم نینک تاشقاریدا اولار
 اوچون بت خانه لار یاسار ایزدی . اول وقت خداوند سلیمان
 غه غضب قیلیب انکا خبر بزدی که سن اولکاندین کین
 حکومت سنینک اویونکدین الینیب خدمتکارینکغه بریلور .
 لیکن بر حصه سی اوغلو نکغه قالور . سلیمان نینک بو خدمت
 کاری اشرایم نینک اولادیدین یارب عام دیکان بر کشی ایزدی .
 لیکن اول سلیمان هنوز تریک ایکان وقتدا پادشاه لبق نی
 الغالی تورغان اوچون سلیمان انی اولتورما کچی بولدی . اما
 اول مصرغه قاچتی . سلیمان نینک وفاتیه چچه تمام یورت تینج
 تورزی . لیکن سلیمان خداوند نینک سوزینی یادیغه کلنتوروب
 اوز پادشاه لبق تختی نینک ثابت بولماسلیقی اوچون تولا
 تورقار ایزدی . اول قرق یل پار شاه لبق قیلیب وفات بولدی .

خُلاصه .

۱ خداوند بنی اسرائیل نی کنعان یورتیغه یتکوزوب اندا
 اولارغه آرام بریب باشقه طائفه لاردین اولوغراق مرحمت
 کورساتیب ایزدی . لیکن خلق خداوند کا وفا قیلماغاندین

کین نعمت لارننک اورنیغه کناه لاری نینک سببیدین اولارغه
مشقت يتکوزوب بت پرست لارغه مبتلا قیلدی. پات پات
ینکیدین اوشبو کناهنی قیلغاندا خداوند جزانی هر وقت
قاتیغراق قیلیب برکان نعمت لارننک تولاسی نی اولاردین
یاندروروب الدی.

۲ لیکن اول کوننچک بنی اسرائیل توبه کا لایق ایردی.
و توبه قیلغاندین کین خداوند اوز قومینی حاکم لارننک
واسطه سی برله ظلم قیلغوچیلارننک قولیدین قوتقازور
ایردی. اوزون وقت لاردا تینجلیق بیلان خداوند کا عبادت
قیلدور ایردی. پس حاکم لارننک تمام زمانی بنی اسرائیل کا
عذاب هم مرحمت نینک وقتی ایردی. اخردا پیغمبر لارننک
واسطه سی برله اولارغه ینکی بر یاردم برور ایردی. شموئیل
و انینکدین باشقه پیغمبر لار کناه لارغه یقیلغان خلق نی
قوپاریب خداوند نینک یولیفه کلتورور ایردی لار.

۳ خداوند بنی اسرائیل کا پادشاه لایق نی برمان بیلان
دشمن لاریدین آرام الماق اوچون اولارغه تلخی بر چونک
یاردم بردی. لیکن خلق خدا تعین قیلغان وقتغه منتظر
بولماری. اول وقت خداوند اولارغه اوز اراده لاریچک بر پادشاه
بریب انکا تولا برکت بردی.

۴ پادشاه لایق نینک ابتدا سیدین تارتیب پادشاه لارننک
یانیدا خدا نینک اراده سی نی بیان قیلماق اوچون پیغمبر لار
تورار ایردی لار. بو طریقه بیلان خداوند اوزی اولارغه حکومت
قیلدور ایردی.

۵ خلق نینک اراده سی برله بولغان پادشاه خداوند نینک

اراده‌سی فی قیلماغاندا خداوند انی ردّ قیلیب بنی اسرائیلا
 اوز اراده‌سیکا موافق بر پادشاه بریب انی قولاً زحمت‌لار
 و امتحان‌لار برله تربیت قیلدی . اول پادشاه عبادت‌نی
 اونکلاب خدا نینک حکومی فی بُت پرست لار نینک اوستیکا بجای
 کلتوردی . لیکن کین خداوند نینک غضبی فی اوزیکا و خلقیغه
 کلتوردی . اول خداوند نینک ال‌دیدای توبه قیلغان بولسه ۵۵
 انینک اخرقی یل‌لار اولقی یل‌لاریغه اوخشاماس ایپردی .
 ۶ بنی اسرائیل اطرافدا کی بارچه روشمن لارکا غالب بولوب
 آرام ال‌غاندین کین خداوند خلق نینک اراسیدا اوزیکا خاص
 بر اوی یاساغالی امر قیلدی . لیکن حکومتی نینک ابتدا سیدا
 بر پیغمبر دین خداوند نینک امراتی اتانغان سلیمان اول
 یلخشی حالیدا تورمای بُت پرست لار نینک رسم لارینی و بُت
 لارینی یورتیغه کیرکوزور ایپردی .

بنی اسرائیل نینک پادشاه لیق
 بولونکاندین بابلدا کی اسیرلیق
 نینک اخریغچه اوتکان زمانی .

پادشاه لیق نینک بولونما کی .

۱. بنی اسرائیل ایکی پادشاهلیق بولماقی. - ۲. یاربعم خلقنی ازدورماقی.

۱ سلیمان وفات بولغاندین کین اوغلی رحبعام یهودا
 نینک و بن یمین نینک قبیله سیغہ پادشاه بولدی. اندین
 کین باشقه قبیله لار انی پادشاه قیلغالی شکمکا یغیلدی یلار.
 رحبعام هم انینک اوچون اول یزکا باری. لیکن انی پادشاه
 قیلدماسدین ایلمکری خلق انینکدین اتاسی اولارغہ سالغان
 اغیر بو یوننتوروق نی نینک قیلغالی تیلاری. اتاسی نینک وزیرلاری
 بولغان کشیلار هم انکا موند اغ مصلحت کورکوزدی یلار. لیکن
 اول یاش کشیلاردین سوردی. اولار سلیمان دین قاتیغراق
 حکومت قیلغالی مصلحت کورکوزدی یلار. اول وقت اول قبیله لار
 شکمکا کلکان یاربعم نی اولاریکا پادشاه قیلدی یلار. پس بنی
 اسرائیل یهودا و اسرائیل دیکان ایکی حکومتکا بولوندی.

۲ لیکن یاربعم کونکلیده خیال قیلدی که اگر خلق
 اورشدیمدا کی بیتکا بارسه احتمال که رحبعامغہ یانارور.
 انینک اوچون یاربعم التوندین ایکی موزای نینک صورتی نی
 یاساتیب برینی بیت قیلده ینه برینی داند ا قویدی. اندین
 کین خلققه ایتوردی: منا سیزلارنی مصر دین چیقارغان
 خدالارینک اوشبولارورور. لوی نینک قبیله سی اول صورت لارکا
 قربانلیق قیلغالی اوناماغان اوچون اول باشقه قبیله
 لاردین کاهن لار تعیین قیلدی لیکن لوی نینک قبیله سی
 برله خدانی ایستایدورغان کشیلار اورشدیمکا کوچوب یهودا
 نینک پادشاهلیقی نی کوچلاندوردی یلار.

ایلیا پیغمبر.

۱. احاب پادشاه اسرائیلکا بعل نینک عبادتی نی گیرکوزماکی. - ۲. خداوند خلقه جزا بریب ایلیانی ساقلاماقی. - ۳. ایلیانینک سوزی برله اسرائیل و بعل نینک کاهن لاری کرمل تاغیغه یغیلماقی. - ۴. بعل نینک کاهن لاری بعلکا قربانلیق قیلیب دعا قیلماقی. - ۵. ایلیا خداوندکا قربانلیق قیلیب دعا قیلماقی. - ۶. خداوند احاب و انینک اوییکا عزاب ایبارماقی. - ۷. ایلیا آسمانغه اینماقی.

۱ اسرائیل نینک پادشاه لاری اتمیش بلمغچه یباربعام نینک یولیدا یورریلار اول وقت خلقنی خداوند دین تلخی یراق قیلارورغان احاب دیسکان برکشی پادشاه بولدی. انینک خاتونی ایزیل صیدانلیق پادشاه نینک قیزی ایردی. احاب پای تلختی شومرون شهریده بعل و اشیر اوچون بر بُت خانة و قربانگاه یاساتیب عبارت اوچون سکر یوز الیک کاهن تعین قیلدی. اوزی بُت لارغه عبارت قیلیب خداوند نینک پیغمبر لارینی یوقا تقالی تورری.

۲ اول وقت ایلیا پیغمبر خداغه دعا قیلیب اندین کین احاب نینک تاشیغه باریب ایستی خداوند نینک تریک لاسکی بیلان قسّم قیلور من که من اینتاغونچچه دو ییل لارده شبنم توشماپدور و یامغور یاغماپدور. اندین پیغمبر خدا نینک امری برله باریب کریات سوی نینک یانیدا اوزینی پنجه مان قیلدی. اندا خدا انکا نان و کوشت یتکوزوب برکالی قارغه لار ایبارور

ایزری . اول انی یب سودین ایچار ایزری . لیکن سوقالماغان
 وقتدا خداوند انی صارفتداکی بر تول خاتونغه ایبارری .
 پیغمبر اول تول خاتونغه باریب ازغنه سو الیب کلیب بر پارچه
 نان منکا برکیل دیدی . لیکن خاتون ایتی بر چنکال اوند
 برله ازغنه یاغدین باشقه هیچ نرسه م یوق روز . انی اوزومکا
 و اوغلو مغه پیشوروب یب اندین اولورمیز . لیکن پیغمبر
 سوراغان اوچون اول انکا کچیک بر نان ایتیب برکانده خدا
 قالغانیغه انداغ برکت بیری که همه سیکا ایکی یلدین
 زیاده راک یتکوریک بولدی . بو وقتدا اسرائیلده اچاچیلدیق
 چونک بولسه هم احاب نینک کونکلی یومشاماری . ینه ایللیا
 پیغمبرنی اولتورکالی ایستار ایزری .

۳ اوج یل النہ آیغچه یامغور یاغمای تورغاندین کین
 خداوند ایللیاغه امر قیلدی که احاب نینک قاشیغه باریب
 یر اوستیکا یامغور یاغدورا دورغانیم فی خبر برکیل . پس ایللیا
 احاب نینک قاشیغه باریب انکا بارچه اسرائیل فی و بعد نینک
 بارچه کاهن لارینی کرمل تاغیغه یغدورغالی بیورری . احاب
 انداغ قیلدی . اسرائیل و بعد نینک تورت یوز الیک کاهنی
 یغیلغاندا ایللیا اولار نینک الدیغه باریب ایتی قچانغچه ایکی
 طرفکا اتسارسیز خداوند خدا بولسه انکا ایرکاشینکلار اکر
 بعد خدا بولسه انکا ایرکاشینکلار . خلق انکا جواب برماری .
 ۴ اندین کین ایللیا بیورری که ایکی بو قاکلتورسون .
 اولار نینک برینی بعد نینک کاهن لاری قربانلیق قیلیب اوز
 خدایغه دعا قیلسونلار . ینه برینی اوزوم قربانلیق قیلیب
 خداوندکا دعا قیلورمن . قایسی آسمان دین اوت بیلان

جواب برسە اول خدا بولسون . بارچه خلق بو سوز معقول
ایکان دیب ایتتی . پس بعد نینک کاهن لاری بر بوقانی ایلغاب
ایب قربانلیق قیلیب ایرته دین توشغچه قربانگاه نینک
چوره سیده یوکوروب ای بعد دعا لاریمیزی انکلاغیل دیب
تووالاشتیلار . لیکن هیچ جواب انکلانماری . و اونلک آواز
بیلان تووالاشیب قان اغودیک اوزلارینی زخم دار قیلسه لار
هم هیچ جواب انکلانماری و اوت هم توشماری .

۵ اول وقت ایلیا اون ایکی تاشدین بر قربانگاه یاساب
انینک اوستیده اوتون و اوتون نینک اوستیده قربانلیق نی
قویوب همه سی نینک اوستیکا سو قویدی . اخشاملیق قربان
نینک وقتیدا ایلیا خداوند کا دعا قیلیب ایتتی ای ابراهیم
اسحق و یعقوب نینک خدای خداوند سنینک بنی اسرائیلده
خدا ایکانینک فی اشکارا قیلیب خلق نینک کونکل لارینی
اوزونککا یاندوروب تارتغیل . اول وقت خداوند نینک اوتی
آسمان دین توشوب قربانلیق برله قربانگاه فی کویدورری . و
بارچه خلق مو فی کوروب خداوند خدا روز دیب ایلیا نینک
امری برله بعد نینک کاهن لارینی قوتوب قیشون سویغه ایب
باریب اولارنی اندا اولتورری . اندین ایلیا یرکا اینکیشیب
دعا قیلدی . منا هوا توتولدی و قاتیق بر یامغور یاغدی .
۶ لیکن احاب ینه اوز یمان یولیدا مانکار ایرری . خداوند
انکا صبر قیلیب فی ایکی اوچ جنکده سر یانیلار نینک پادشا
هیغه غالب بولدی . اما احاب جدوجهد بیلان خداوند
یمان کورادورغان ایشلارنی قیلور ایرری . بو وقتدا یزرئیلدا
نابوت دیکان بر کشی بار ایرری . انینک پادشاه نینک اوردا

سیغە یقین بر باغی بار ایردی . پادشاه بو باغ فی الغالی خوا
 هلا دی . لیکن نابوت اتاسیدین میراث قالغان اوچون انی
 ساتقالی اوناماری چونکی میراث یرنی ساتماق موسی نینک
 شریعتیده نهی ایردی . اول وقت احاب اچیفلا نیب اوییکا
 کیریپ توشکا اوستیده یاتیب الیب هیچ نرسه یکالی اوناما
 دی . ایربل موئی انکلاب یزرئیلداکی اقسقال لرغه پادشاه نینک
 اسمیدا بر خط پتودی که نابوتغه تهمت قیلدی اول خدام
 پادشاهغه حقارت قیلدی دیب یالغان کواهلدیق برکالی ایکی
 یمان کشی تاپیب برکیل . و یزرئیل نینک اقسقال لاری شونداغ
 قیلدی لار و نابوت فی شهر نینک تاشقاریغه چیقاریپ سنکسار
 قیلدی . اول وقت احاب قویوب باغ فی تصرف قیلدیغالی
 باردی . لیکن ایللیا پیغمبر انکا یولدا اوچرراب خداوند نینک
 طرفیدین خبر بردی که ایت لار نابوت نینک قاننی فی یالغان
 یرده پادشاه نینک قاننی نی هم یالارلار . تکمهینا اوچ یلادین
 کین بو حکم بجاکلدی . اخردا خداوند نینک حکمی ایربل
 غه هم یتتی و احاب نینک بارچه اولادی یوق بولدی .

۷ خداوند ایللیا پیغمبر فی بو دنیا دین الارورغان وقتنی
 یقین کلکانده ایللیا کلکالد اکی بیت ئیلداکی و اریکاراکی
 پیغمبر لار بیلان کوروشوب اولار نینک اعتقارینی ثابت قیلدیغالی
 باردی . اوزی نینک اورنیدا پیغمبر بولغالی مسح قیلغان البشع
 انینک بیلان باردی . بولار اردن دریا سیدین اوتوب سوزلاشیپ
 کتیب بارغاندا اوتلوق بر عرابه اوتلوق اطلار بیلان کلیب
 اولار فی بربریدین ایریدی . و ایللیا قیون برله آسمانغه چیقتی .

توشکا

بیلان

الیشع پیغمبر.

۱. نعمان الیشع نینک خبرینی انکلاماقی. - ۲. نعمان الیشع نینک قاشیغه

کلماکی. - ۳. نعمان خداغه اقرار قیلماقی.

۱ خداوند ایلیانینک روحیدین الیشع غه بزیب الیشع نینک واسطه سی برله باشقه پیغمبر لار قیلغان معجزه لار دین زیاده راک معجزه لار قیلور ایردی. شو وقتدا سریاندا کی پان شاه نینک نعمان دیکان تولا جرأت لیک و اولوغ بر سرداری بار ایردی. اول پسه ایردی. نعمان نینک خاتونی نینک حده تیده سریانیلار بنی اسرائیلدین اسیر قیلیب الیب بارغان بر قیز بار ایردی. اول بر کون ایتی اکر خواجه م شو مروندا کی پیغمبر نینک قاشیدا بولسه اول انی پسه لیکدین پاکزه قیلور ایردی. نعمان مونی انکلاب تولا التون و کموش الغاچ باریب اطالار و عرابه برله الیشع پیغمبر نینک دروازه سی نینک الیدیدا توختاری.

۲ الیشع مونی انکلاب ایتی باریب اوزینی اردن دریا سیدا ینه مرتبه یوسون پاکیزه بولور. اما نعمان نینک اچیشی کلدی چونکه پیغمبر اوزی چیقیب خدا یغه دعا قیلیب قولی کسل یرکا تکزوب منی پاکیزه قیلور ریب خیال قیلیب ایردی. و ایتی دمشقد کی سولار بنی اسرائیل نینک یور قیددا کی بارجه سولار دین یخشیرات ایماس مو. پس اچینلا نوب یانوب

کتکالی تورری . لیکن خدمتکاری انکا ایتتی ای خواجه اکر پیغمبر مشکل بر ایش فی بیورغان بولسه انی قیلدیماس مو ایر دینک ایمدی سنکا فقط ایتیب دور اوزونک فی یوغیل پاکیزه بولورسن . اول وقت نعمان اردن در یاسیغه باریب یتته مرتبه چوموب پاکیزه بولدی .

۳ اندین نعمان خلقی بیلان پیغمبر نینک اوییکا یانیب کلیب انکا ایتتی منا ایمدی بیلورمن که بارچه دنیاا بنی اسرائیل نینک خدایدین باشقه خدا یوق دور . و پیغمبر کا بخشیشلار برکالی خواهلاری . لیکن اول قبول قیلدیماری . اول وقت نعمان ایکی قچیر کوتار کوریک تفراق الیب کتکالی قیلاری . انینک دین اوز یورتیدا بر قربانگاه یاساب خدا وندکا قربانلیق قیلماقچی ایرری . الیشع ایتتی سلامت لیک بیلان بارغیل .

اسرائیل پادشاه لیقی نینک یوقالماقی .

۱. یونس پیغمبر نینوی شهریده وعظ ایتماقی . - ۲. عاموس و هوشیع اسرائیل کا وعظ ایتماقی . - ۳. اسرائیل اسیر کتماکی . - ۴. بت پرست خلق اسرائیل نینک یورتیغه کیرماکی .

۱ الیشع وفات بولغاندین بر نچه یل کین اسرائیلده یونس دیکان بر پیغمبر چیقتی . خدا انکا امر قیلدی که اشوره ولایتی نینک پای تختی نینویغه باریب وعظ ایتغیل . چونکه اول

خلق نینک یمانلیقی چونک ایردی . پیغمبر دسلابدا اونا
 مادی . لیکن اخررا باریب خدانینک اسمی برله خبر بردی
 که شهر قرق کوندین کین خراب بولور . اول وقت پادشاه
 تختیدین توشوب لباسی نی سالیب پلاس کیب کولده
 اولتورروب امر قیلدی که بارچه خلق خداوندکا یالباریب
 یمان یول لارینی تاشلاب توبه قیلسون تا که هلاک بولماغای .
 خلق خداغه ایشانیب روزه توتوب توبه قیلدی . و خدا
 اولار توبه قیلغان اوچون شهرنی خراب قیلمازی .

۲ یونس پیغمبر بر نیچه وقت کین عاموس دیکان بر
 پیغمبر چیقستی . اول بیت لحم لبق بر پاده چی ایردی . اسرائیل
 نینک پادشاهلیقی هیج وقتدا بو وقتدا کی دیک چونک و
 کوچلوک بولغان ایماس . لیکن خلق خاطر جمع لیک بیلان
 کناه لاریدا یورار ایردی . انینک اوچون پیغمبر ایتی اکر توبه
 قیلماسانکیز پادشاهلیق یوقالور و اوزونکیز اسیر کتارسیز .
 عاموس پیغمبر نینک وقتیدا هوشیع پیغمبر بار ایردی . اول
 پیغمبر اتمیش یلدین زیاده اسرائیلده پیغمبر لیک قیلیب
 اولارغه نصیحت قیلور ایردی . اول ۴ پادشاهلیق نینک یوقال
 ماقیدین خبر بردی .

۳ لیکن پادشاه لار ۴ خلق کناه لاریدین توبه قیلما
 یاربعم اورکاتکان عبارتدا ثابت قالدیلار . پیغمبر لار اولارغه
 نصیحت قیلسه لار اولار نینک سوزلاریکا قوالاق سالمازیلار .
 خداوندکا یانسانکیز اول سیزکا رحم قیلارور ریسه لار انی
 تکقیر قیلور ایردیلار . اول وقت خداوند نینک حکمی اسرا
 ییلکا یتتی . هوشیع پیغمبر وفات بولغاندین بر نیچه یل کین

اشوره نینک پادشاهی سلیمانصر لشکری بیلان کلیمب تمام
یورتدین اوتوب یوروب شوهر و ن شهرینی الدی . اندین بر
نچه وقت کین خلق برله پادشاهی هوشبع فی اسیر قیلیمب
اشوره و مداین یورت لاریغه اییب باردی . اول وقت اسرائیل پاد
شاه لایقیغه ایکی یوز الیک اوچ یل بولغان ایردی .
۴ اشوره نینک پادشاهی اسیر کتکان اسرائیل نینک اورنیدا
شهر لاریده اولتورغالی بُت پرست لار ایباردی . پس یورتدا قال
غان اسرائیل و اشوره دین کلکان بُت پرست لار دین نینکی بر
خلق پیدا بولدی . اول خلق خداوندکا یاربعم نینک طریقه
سی بیلان عبارت قیلیمب بُت لارغه هم باش اوزار ایردی . اولار
کین سامره ایق لار اتاندیلار .

۵۱

اشعیا پیغمبر نینک قچقیریلماقی

و پیغمبر ایکی نینک ابتداسی .

۱. یهودان اکنه تولا بولماقی . - ۲. خدا اشعیانی پیغمبر لار کا قچقیریلماقی . -

۲. اشعیا مسیح نینک کلیمبیدین خبر برماکی .

۱ رجبعم پادشاه بولوب اوچ یل اوتکاندین کین اوز حکو
مندی فی کوچلوک کوروب خداوند نینک شریعتی فی تاشلاب
بُت لارغه عبادت قیلغالی توردی . انینک دین کین اوغلی هم

شونداغ قیلدی . و خلق پادشاه لاریغه ایرکاشتی . لیکن
 خداوند راور نینک جهتیدین یهورانی ساقلاب حکومت نینک
 یوقالماقیغچکه راور نینک اولادینی تختده ثابت قیلدی .
 خداوند یهوراغه صالح پادشاه لار هم بزدی . الیشع اسرانیلده
 پیغمبر ایکان وقتدا خداوند یونیل پیغمبرنی یهوراغه
 ایباردی . اول خلقه روزه توتوب یغلاماق برله توبه قیلغالی
 نصیحت قیلور ایردی .

۲ انینک دین تخمیناً بریوز یل کین خداوند نینک سوزی
 اشعیاه کلدی . و خداوند بیت ره انکا کوروندی . انینک
 اوستیده سراف لار * توروب اونلک آواز بیلان ایتیلار قدس
 قدس قدس خداوند زبعوط تمام دنیا انینک جلالی بیلان
 تولغان روزه و خداوند ایتتی کیم فی ایبارور من کیم بیزنینک
 ایلچیمیز بولور . اشعیای ایتتی منامن منی ایبارکیل . و خداوند
 انکا بیوروب ایتتی باریب یهوراغه خبر برکیل که یورت ویران
 بولور و خلق اسیر کنار . اما کسیدکان بلوطه درختی نینک
 کوتاکی قالغاندیک کوتکدین مقدس بر نسل چیقار . اشعیای
 خداوند کا اطاعت قیلدی .

۳ احاز یهوداغه پادشاه بولغاندا بعل نینک صورت لارینی
 یاساتیب مولوک نینک عبادتی فی خلقه اورکاتیب انینک عزتی
 اوچون اوغلی فی قربانلیق قیلدی . بیت الله نینک دروازه لار
 ینی برکتیب هر یرده بت لار اوچون قربانگاه لار یاساتی . اشعیای
 پیغمبر پادشاه فی هم خلق فی کناه لاری اوچون ملامت قیلور
 ایردی . لیکن هم یخشیراق بر زماندین خبر بریب ایتتی
 قرانکغولوقدا یورکان خلق چونک بر نور کوردی و اولوم سایه

سی نینک یورتیدا اولتورغانلارغه نور یاروغلوق بوردی چونکه
 بیزکا بر بیلا توغولوب دور بیزکا بر اوغول بریلدیب دور انینک
 حکومتی اوشنه سیده بولور و انینک اسمی عجایب مصلحت
 برکوچی قارر خدا ابدی اقا و سلامت نینک امیری بولور.

۵۲

حزقییا پادشاه بیلان اشعییا و میکا.

۱. خداوند حکم نئی یاندورماقی - ۲. اشعییا مسیح نینک زحمتیدین خبر برماکی.

۳. میکا یهودادا پیغمبرلیک قیلماقی.

۱. احاز اولکاندین از وقت کین خداوند اسراییلکا جزاسی فی
 یتکورزی. و یهوراهم اوشبو حکمکا لایق کوروندی. لیکن اول
 وقتدا حزقییا دیکان صالح بر پادشاه حکومت قیلور ایردی.
 اول خداوند نینک الدیدار استلیق قیلدیب انکا توکل قیلور
 ایردی. بو سببیدین خداوند یهودادین حکم فی یاندوردی.
 اشوره نینک پادشاهی صخریب اورشلیمکا نورغون بر لشکر
 ایباریب شهر فی برکالی زور قیلدی هم بنی اسراییل نینک خدا اینی
 مسخره قیلدی. لیکن حزقییا بیت الله غه باریب خداوندکا
 دعا قیلدی. اول وقت خداوند شهر فی ساقلاب پادشاه فی
 قوتقازارورغانی فی خبر برکالی اشعیانی پادشاه نینک قاشیغه
 ایباردی. اول کیچده خدا نینک فرشته سی اشوره نینک
 قوشونی توشکان یرکا چیقیب یوز سکسان بش مینک کشی فی

اولتوررى . اول وقت صكرىب پادشاه ناموس بيلان يورتىغە
 ياندى . و اول بۇت خانە سىدە عبادت قىلىپ تورغاندا اوغول
 لارى انى قلىچ بىلە اولتوردىلار . حزقيانينك وفاتىغە
 يهوداغە تىنچلىق بىر زمان بولدى .

۲ اشعيا حزقيانينك وقتىدا خلق نىنك بابلىغە اسىر
 كنىشىدىن خبر بىردى . و مسىح نىنك توغراسىدىن يىنە
 پىغمبەرلىك سوز قىلىپ ايتتى آدم لاردىن خوار درر قىلىنغان
 ايردى غم نىنك كىشى سى و درر بيلان الفت ايردى و كىشى
 انىنكدىن يوز اورويدورغان آدم دىك ايردى . بىتقىق اول
 درر لارىمىزنى كوتاردى و غم لارىمىزنى اوستىكا الدى و بىز انى
 بلاغە كىرغىن بولغان و خدادىن اورولغان و قىنالىغان دىب
 سازدوق اما اول عصيانلارىمىز اوچون زخمىدار بولدى
 كىنا لارىمىز اوچون اورولدى . سلامتىكىمىز اوچون اول تىببە
 قىلىندى و انىنك ياره لارى بيلان بىز شفا تاپتوق .
 قوى دىك يولدىن ازغان ايرىك . هر بىرىمىز اوز يولومىزغە
 يوزلانكان ايرىك . و خداوند بىز نىنك همه كىنا لارىمىزنى
 انىنك اوسىكا قويدى .

۳ اشعيا نىنك وقتىدا مىكا پىغمبەر يهودىدە پىغمبەر
 لىك قىلىپ خلق نىنك كىنا لارىنى ملامت قىلىپ اسىر
 كنىشىدىن خبر بىردى . لىكن مسىح نىنك كلىشىدىن خبر
 بىرىب ايتتى سن اى بيت لحم افراقا بنى اسرائىل نىنك اوستىكا
 حكومت قىلغۇچى سىدىن چىقار . انىنك چىقىشى قدمدىن
 ازلىدىن روز .

منسسه و یوشیاه.

۱. خلق ینه بت پرست لیککا توشماکی. - ۲. خداوند یهودانی ینه بر

قوتقازغالی ایستاماکی.

۱. حزقییا وفات بولغاندین کین اوغلی منسسه انینک اورنیدا
پادشاه بولدی. اول احازدین بت پرست لیککا مایدلراف
ایردی. اتاسی خراب قیلغان قربانگاه لارنی اول ینه یاساب
بعلغه ۴ باشقه بت لارغه قربانگاه لار یاسار ایردی. بیت
المقدسدا و ۴ بیت المقدس نینک حویلی لارید ابنت لارغه قربان
گاه لار یاسار ایردی. تخی فالچیلدیق و جادوکرلیک قیلدور
ایردی. و اوز اوغلی نی مولوککا قربانلیدیق قیلدی. بو ایشلار
بیلان خداوند اولاردین قوغلاغان خلق لاردین زیاده راک
یماندلیق قیلغالی خلق نی ازورردی. پیغمبرلار نصیحت و ملا
مت قیلسه لار خلق قولاق سالماس ایردی. اول وقت اشوره
نینک پادشاهی خداوند نینک ازنی برله کلیب پادشاهی میس
زنجیر بیلان باغلاب انی بابلغه الیب باردی. شقت تارت
قاندی انینک کونکلی یومشاق بولدی. و خداوند کا دعا
قیلیب اتا بابالاری نینک خدا یغه بویون سوندی. خداوند
انینک دعاسی نی انکلاب انی پار شاه لیققه یاندوردی. اول وقت
منسسه خداوند نینک خدا ایکانی نی راست بیلدی.

۲. منسسه نینک اوغلی ۴ خداوند یمان کورارورغان ایش

لارنى قىلدور ايررى . ليكن اول وفات بولغاندىن كىن خداوند
 خلققا اوز كونكلىكا موافق بر پادشاه بررى . انىنك اسمى
 يوشىياھ ايررى . انىنك يارد مى اوچون خداوند انكا ارميا
 پىغمبىرنى ايبىررى . اول پىغمبىر خدا نىنك اسمى برله خلققا ايتتى
 اى اورشليم من كونككومنى سىندىن ياندورروب سنى خلق
 تورالمايدورغان خالى ير قىلماسد ا توبه قىلغىل . يوشىياھ بُت
 پرستلىك نىنك مكر وهاتىنى يهودانىنك هم اسرائىل نىنك يورتى
 دىن چىقاردى . اندىن بيت الله نى هم ياساتتى . بو ايش نى
 قىلىب تورغاندا خداوند موسى نىنك واسطهسى برله بركان
 شريعت نىنك كتابىنى تاپتىلار . پادشاه خلقنى بيت الله غه
 يغدورروب كتاب نى اوقوب خداوند بىلان عهدىنى يىنكى
 قىلدى . موزىنك بىلان يهودا غه كلارورغان خدا نىنك حكمى
 يوشىياھ اولكونچە توختا قىلدى . يوشىياھ اولكانده ارميا بر
 مرثيه اوقودى و بارچه خلق انكا ماتم توتتى .

يهودا پادشاه لىقى نىنك يوقالماقى .

يوشىياھ نىنك اوغلى يهوياقىم پادشاه بولغاندا يهودانىنك
 احوالى بالدرورقى دىك بولدى . اول وقت خداوند نىنك صبىرى
 قالمادى . يوشىياھ وفات بولغاندىن فقط تورت يىل كىن بابل
 نىنك پادشاهى نبوكد نصر لشكرى برله اورشليمكا كلىب
 شىرنى ايب بيت نى بولاب يورتغە باج البىان قويوب تولا

عزيز كشيلارنى اسير قىلىپ بابلغە اليپ باردى . بىر نىچە
 يىلدىن كىن يھوياقيم بى وفاللىق قىلغان اوچون نبوكدنصر
 ىنە اورشليمكا كلىپ شھرنى اليپ بيتنى بولاب يھودىلار
 نىنك عزيزلاريدىن بىر نىچە مېنك كشىنى اسير قىلىپ كتى .
 اندىن يوشىئاھ نىنك كچىك اوغلى صدقيانى پادشاھ قىلدى .
 ليكن اول ھم بى وفاللىق قىلىپ مصردىن ياردەم تىلاكاندە
 نبوكدنصر اوچونكى مرتبە نورغون لشكر بىلان كلىپ
 شھرنى قماندى . اول وقت ارميا انكا بويون سونوب شھرنىنك
 دروازەلارنى اچقالى خلققە تھديدلار ھم وعدەلار بىلان
 نصيحت قىلمور ايردى . ليكن پادشاھ اوناماردى . اول وقت
 خداوند نىنك حكىمى يھوداغە كىلدى و نبوكدنصر شھرنى
 اليپ بيتدە قالغان نرسەلارنى بولاب بيتنى كويدوروب تمام
 شھرنى ويران قىلدى . اندىن خلقنى بابلغە اسير قىلىپ
 اليپ باردى . اندا فقط فقيرلارنى يرلاركا و باغلارغە ايشلا كالى
 قويدوب كتى . يھودا پادشاھ لىقى اسيرائىل نىنك پادشاھ لىقى
 يوقالغاندىن كىن بىر يوز اوتوز تورت يىل توروب ايردى .

يھودىلار نىنك بابلدا كى اسيرلىقى .

۱. ارميا اسير كتكانلاركا تسلى برماكى . - ۲. دانيال نبوكدنصر نىنك توشىكا
 تعبىر برماكى و خداوند نىنك پادشاھ لىقى توغراسىدىن پىغمبەرلىك قىلماقنى . -
۳. دانيال شيرلار نىنك الديغە تاشلانماقنى . - ۴. خداوند دانيالنى شيرلاردىن
 ساقلاماقنى . - ۵. حزقيال اسير كتكانلار نىنك اراسىدا پىغمبەرلىك قىلماقنى .

۱ اسیر کتکان یهودی‌لار بابلدا کی دریا لارنینک بوی لاریدا
 اولتورروب صهیون فی یاد قیلغاندا ایغلار ایردیلار. اندا عذاب
 قیلغوجیلار صهیون نینک بر شعرینی اوقوب خوش بولونک‌لار
 دیب ایتیلار. لیکن اولار مسافرلیق یورتدا خداوند نینک
 شعرلارینی اوقویالماي چنک لارینی سوکت لارکا اسیب قويدیلار.
 اول وقت خداوند اولارغه رحم قیلدی. و یهودانینک یورتیدا
 قالغان ارمیا پیغمبر اولارغه خداوندکا دعا قیلیب انی بارچه
 کونکلدین ایستانک‌لار بابل نینک پادشاهیغه بویون سونوب
 ایشلارینی ییخشی قیلینک‌لار دیب خط ایباردی. و هم اولارغه
 یتمیش ییلدین کین خداوند سیزلارنی اوز یورتونکیزغه
 یاندورانور دیب خبر بردی.

۲ نبوکدنصر اورشلیم فی اولقی الغاندا اسیر قیلیب ایب
 کتکان عزیزلارنینک اراسیدا دانیال دیکان بر یکیت بار ایردی.
 اول پادشاه نینک امری برله انینک اور اسیدا تورماق اوچون
 کلدانیلار نینک علمی فی اورکانور ایردی. بر کیچک پادشاه بر
 توش کورروب تولا بی آرام بولدی. لیکن نه کورکانی فی یادیغه
 کلتورالماری. بابل نینک دانشمندلاریدین هیچ قایسی توش
 فی هم تعبیرینی ایتالماغان اوچون اول تولا اچیغلانیب اولارنی
 اولتورکالی امر قیلدی. اول وقت دانیال خداغه دعا قیلدی.
 و خداوند اول توش فی دانیالغه ییلدوردی. اندین کین
 دانیال پادشاه نینک الدیغه باریب توش فی ایتیب تعبیر بردی
 که بابل پادشاه لیقیدین کین باشقه اوچ چونک پادشاه لبق
 بر بری نینک ارغه سیدین چیقیب یوقالور اما اخرقی پادشاه
 لبق نینک کونلاریده خداوند ابدیغه بوزولمايدورغان بر

پادشاه لایق قورارور. اول وقت پادشاه دانیال فی همه رانش
مندلار نینک چونکی قیلدی و اول کونچه دانیال انینک
قاشیدا قوردی.

۳ نبوکدنصر اولکاندین آزغنه وقت کین بابل پادشاه لایقی
یوقالدی. و مداینلیق دارایوس بابلدا پادشاه بولدی.
انینک برله ایکینجی چونک پادشاه لایق باشلاندی. دارایوس
دانیال نینک چونک فضیلتی فی بیلیم انی بارچه یورت نینک
اوستیده قویماقچی ایردی. لیکن یورت نینک چونکلاری
دانیالغه حسد قیلیم انی توشورکالی مصلحت قیلدیلار.
لیکن انینکدا عیب تاپمای حیلله برله پادشاه نینک الدیغه
کلیم انینکدین شونداغ حکم تیلاب الدیلار که اوتوز کون
غچه پادشاه دین باشقه نرسه کا سجده قیلارورغان کشی
هر کیم بولسه شیر اوراسیغه تاشلانسون. لیکن دانیال ایلکر
کی دیک کونده اوچ مرتبه تیز بوکوب خداغه دعا قیلیم شکر
ایتور ایردی. حسد قیلغوچیلار مونی بیلیم پادشاه نینک
قاشیغه باریب دانیال نینک توپه سیده عرض قیلدیلار. اول
وقت پادشاه تولا غمکین بولوب انی قایداغ قوتقازغالی فکر
قیلور ایردی. لیکن اول کشیلار یورت نینک نظامیغه موافق
پادشاه نینک حکمی فی تبدیل قیلغالی بولمایدور دیکانده
پادشاه دانیال فی شیر اوراسیغه تاشلاغالی بیوردی. و پادشاه
انکا ایتتی سن همیشه عبادت قیلغان خداینک سنی قوتقاز
سون. دانیال فی اوراغه سالغاندین کین اورانینک اغزیغه بر
تاش قویرب انی مهرلاریلار.

۴ اول کپیچه پادشاه اوخلایالهای تانکاتقان وقتدا

یله دام شیر اوراسیغه باریب حزین آواز برله ای تیریک خدا
 نینک بنده سی دانیال سن همیشه عبارت قیلغان خدا اینک سنی
 شیرلار دین ساقلالی قادر ایرری مو دیدی. دانیال جواب
 برری که خدایم اوز فرشته سی فی ایباریب روز. اول شیرلار نینک
 اغزلارینی باغلاب روز که اولار منکا زیان قیلما دیلار. اول
 وقت پادشاه تولا خوش بولوب دانیال فی اورادین چیقارغالی
 بیورری. اندین انکا حسد قیلغان کشیلارنی خاتون بلا
 لاری بیلان شیر اوراسیغه تاشلاغالی بیورری. اولار اورانینک
 تکیغه یتماسده شیرلار اولارنی پاره پاره قیلدیلار. اندین
 کین دارایوس اوز تابع سیدا کی بارچه طائفه لار کا خط بیلان
 بیورری که هر پرده دانیال نینک خدایدین قورقسونلار چونکه
 اول تیریک بر خدا روز و انینک پادشاه لیقی تبدیل تاپماس.
 ه نبوکد نصر اورشلیم فی ایکینجی مرتبه الغاندا الیب
 کتکان اسیرلار نینک اراسیدا حزقیال دیکان برکشی بار ایرری.
 اول بابلدا اسیرلار اوچون پیغمبر بولوب خلق نینک کنه لار
 ینی بیلدورری. اماخذ انینک مرحمتی فی هم خبر بریب پیغمبر
 لیک سوز قیلیب ایتی منا قوی لاریمغه یاردم برورمن که اولار
 غارت قیلینماغایلار و اولارنی باقارورغان بر پاده چی فی اولار
 نینک اوستیکا قویارمن. خواه حزقیال خواه دانیال اوز اتا بابا
 لاری نینک یورت لاریغه یانیب کلمای بابلدا وفات بولدی.

بنی اسرائیل نینک اسیرلیقدین

تارتیب مسیح غنچه اوتکان زمانی.

یهودیلار اسیرلیقدین یانیب کلماکی.

۱. یهودیلار نینک اولقی جماعه سی بابلدین یانماقی. - ۲. بیت المقدسغه اول قزیولماقی. - ۳. بیت المقدس تولا مشقت بیلان بوتماکی. - ۴. ینکی بر جماعه یهودیلار اورشلیمکا کلماکی. - ۵. نکمیا اورشلیم نینک سفیل لارینی سالماقی. - ۶. بنی اسرائیل نینک اخرقی پیغمبری قوپماقی.

۱. داز ایوسدین کین ایراندلیق کورس بابلدا پادشاه بولدی. و خداوند اوز خلقیغه جزا بریب پاکیزه قیلماق اوچون تعین قیلغان یتیمیش یل بو وقتدا تمام بولدی. اول وقت خدا ایراندلیق پادشاه نینک کونکلیکا سالدی که تمام مملکتیده خداوند آسمانلار نینک خدای منکا دنیاا کی بارچه پادشاه لیق لارنی بریب اورشلیمده اوزیکا بر اوی یاساغالی امر قیلیب دور. هر کیم انینک قومیدین بولسه خداوند انینک برله بولغای اورشلیمکا باریب خداوند نینک اویسی نی یاساسون دیب ایتقالی بیوردی. و هم فبوکد نصر بیت دین الیب کلکان التون و کموش اسباب لارنی برکالی بیوردی اول وقت یهورا بن یمین و لاوی نینک قبیله لاریدین الیب مینکغه یقین کشی اورشلیمکا بارغالی چیقستی. سهیمون نینک اسیرلاری توش کورکاندیک بولوب چونک خوشلوق برله خداغه حمد ایتیلار. و طائفه لار نینک اراسیدا خداوند اولارغه چونک ایشلار قیلیب دور دیب ایتیشتیلار.

۲ مقدس یورتغه کلکانده ایراندلیق پادشاه راور نینک
اولادیدین زروبابل دیکان برکشی نی والی قیلدی ویوشع اولوغ
کاهن بولدی. اولار کلیب بر یلدین کین بیت المقدس نی
یاساش نی باشلادیلار. اوستارلار اولی نی قویغاندا کاهنلار
خاص ایکینلارینی کیب قبالغان اولیلار بیلان کورنایلار
تارتیب چنک لار چالیب بنی اسرائیلکا کورساتکان همه عنایت
و مهر بانلیق اوچون خداوندکا شکر قیلدیلار. و تمام خلق
خوشلوقدین تووالاشتی. ایملرکی بیت نی کورکان قری
کشیلار اولوک آواز برله یغلاریلار انداغکه خوشلوق نینک
تووالاشی یغیدین فرق قیلینماری.

۳ سامره لیق لار اسیرلیقدین یانغانلار نینک خداوندکا
بر بیت یاساغالی تورغانی نی انکلاب اولار بیلان شریک یاسا
ماق نی خواهلادیلار. اما یهورا و بن یمین نینک قبیلده لاری منع
قیلغان اوچون اولار کورسغه عرض قیلدیلار. مونینک اوچون
ایش اون تورت یل توختاب قالدی. اول وقت نینک اخیریدا
حجای و زکریا دیکان پیغمبرلار قویوب بیت نی یاساغالی
خلق نی ترغیب قیلور ایریلار. حجای پیغمبر خبر بریب
ایتی خداوند زبعوط بو اوی نی اوز جلالی بیلان تولدورور و
انینک جلالی اولقی بیت نینک جلالیدین چونک بولور. زکریا
مسیح نینک توغراسیدین هم پیغمبرلیک سوز قیلیب ایتنی سن
ای صهیون نینک قیزی تولا خوش بولغیل سن ای اورشلیم
نینک قیزی خوشلوقدین قچقیر غیل منا صادق غالب
متواضع پارشاهینک بر ایشاککا و بر تالی خرکا مینیب سنکا
کلور. ایراندلیق پارشاه بیت نی یاساماق اوچون ازن برماک

بیلان تورمای هر طریقه بیلان اولارغه یاردم برکان اوچون
اولارینه یاساغالی باشلاب تورت یلدا پوتکارزریلار و خلق
خوشلوق برله بیتنی تقدیس قیلیب خداوندکا قربانلیق
قیلدی.

۴ اولقی جماعه کلکاندین تخمیناً سکسان ییل
کین عزرا دیکان صالح و عالم برکشی باشلیق اسیرلیق
یورتیدین ینکی بر جماعه بنی اسرائیلدین اورشلیمکا کلدی.
اول کشی خدا نینک امرلارینی خلقه اورکاتور ایردی و خلق
نینک تولاسی بت پرستلار نینک قیزلاریدین خاتونلار الغانی
نی انکلاب اوز کیمی نی یرتیب دعا قیلیب یغلاری اندین
کین خلق نی یغیب کناهلارینی اقرار قیلغالی بت پرست طائفه
لارین الغان خاتونلارغه طلاق برکالی نصیحت قیلدی و
خلق شونداغ قیلدی.

۵ اسیرلارین ناکمیا دیکان برکشی ایراندلیق پارس شاه
نینک قاشیدا ساقی ایردی. اول کشی اورشلیمدین کلکان
بر ذمه آرم لارین شهر نینک سفیلاری یقیتیلغانی نی و
دروازه لاری کویدورولکانی نی انکلاغاندا یغلاب روزه توتوب
خداغه دعا قیلدی. پارس شاه انینک ذمه اوچون شونداغ
غمکین بولغانی نی سورغاندا ناکمیا ایتنی اورشلیم ویران و
دروازه لاری کویدورولکاندین کین غمکین بولمایدورمن مو.
اول وقت پارس شاه انی اورشلیم نینک سفیلارینی سالدورغالی
ایباردی. ناکمیا اورشلیمکا عزرا دین اون تورت ییل کین
کلدی. تولا یهوریلار انکا ایرکاشیب ایشنی تولا غیرت بیلان
باشلاریلار. سامره لایق لار مونی انکلاب مسخره قیلیب اولار

غه هكجوم قیلغالی فرصت نی مزار ایزریلار. اول سبیدین
ایش قیلغان کشیلارکا بر قولغه یراغنی الیب ینه بر قول برله
ایش قیلماق لازم ایردی. سفید پوتکانده خلق یغیلیب
خداوندکا شعرلار بیلان حمد و شکر ایتتی و اورشلیم نینک
خوشلوقی یراققه انگلاندی.

۶ لیکن خلق خداوند اولارغه کورساتکان بارچه عنایتی
نی پات اونوتوب عبارتدا گاههلایق قیلیب خداوند تعین
قیلغان راحت کونی نی تکقیر قیلور ایردی. اول وقت کهنه
عهد نینک آخرقی پیغمبری ملاکیا قویوب خلق نینک کنه
لارینی ملامت قیلور ایردی. لیکن خدا رین قورقارورغانلار
غه خداوند نینک طرفیدین ایتتی ای منینک اسمیدین
قورققانلار سیرلارکا عدالت نینک کونی چیقار و انینک قنات
لاری نینک استیدا شفا بولور.

۵۷

کهنه عهد نینک آخرقی تورق یوزیلی.

۱. خدا نینک اسمی طائفه لار نینک اراسیدا هم معلوم بولماقی. - ۲. انتیوکیس
- ایمفانوس بنی اسرائیل نینک اعتقادینی یوقاتقالی تورماقی. - ۳. متاتیا بنی اسرا
- ئیل نینک اعتقادى و آزادلیقى اوچون کوشیش قیلماقی. - ۴. یهودا مکابی جنک
- قیلماقی. - ۵. خلق باشقه طریقه بیلان هم اعتقادینی ساقلاعالی تورماقی. -
۶. یهودیلار رومالیق لارغه تابع بولماقی.

۱ مقید و نیالیق اسکندر مد ایندلیق لار بیلان ایراندلیق لار
 نینک حکومتی فی یوقاتقاندین کین موفینک بیلان اوچوننجی
 چونک پار شاهلیق باشلاندى . انکا یهور ییلار و سامرهلیق لار
 هم تابع بولدى . اسکندر نینک وقتیدا و انینکدین کین تولا
 یهور ییلار اوز یورتیدین چیقیب آف تینکیزنینک مشرق
 طرفیدا کی یورت لارغه و هم ایتالیباغه کوچوب اولتورورایردیلار .
 اول وقتدا تورات و زبور و پیغمبرلار نینک بارچه کتاب لاری مصردا
 یونان تلیغه ترجمه قیلیندی . موفینک بیلان بنی اسرائیل نینک
 خدای نینک اسمی طائفه لار کا هم معلوم بولدى . و تولا کشیلار
 یهور ییلار نینک دینیغه کیر ییلار اولار پروسه لیط* اتاندیلار .

۲ اسکندر وفات بولغاندین کین انینک چونک حکومتی بر
 ذچه ككچیکران حکومت لار کا بولوندى . اول وقت یهور ییلار
 بعضیده سریانیلارغه و بعضیده مصرلیق لارغه تابع ایردییلار .
 سریان پادشاه لاریدین انتیوکس اپیفانوس دیکان بر پادشاه
 یهور ییلار نینک اراسیغه بت پرست لار نینک دین و عادت لارینى
 کیر کوزما کچی ایردی . انینک اوچون اورشلیم کا کلیب بیت فی
 بولاب تولا ناحق قان توکتی . اندین مملکتدا کی بارچه
 خلق نینک عبادتی بر بولسون دیب حکم چیقاردی بیت ده
 قرباندلیق قیلماق فی و سبت کونی فی مقدس توتماق فی و بلالار فی
 ختنه قیلماق فی منع قیلدی . بو حکم کا اطاعت قیلماغان
 کشیلار فی اولتورارورغان بولدى . اندین کین بت لار اوچون
 بیت داکی قربانگاه نینک اوستیده بر قربانگاه یاساتیب
 بارچه شهرلار نینک کوچه لاریدا هم قربانگاه لار یاساتور ایردی .
 اخرن اشریعت نینک کتاب لارینى یرقیب کویدورکالی و انى

* بر دیندین چیقیب ینه بر دینغه کیرکان کشی .

توتار ورغان كشيلا رنى اولتور كالى امر قىلدى . اما ينه تولا
خلىق اعتقاديدا ثابت بولدى . ليكن سامره ليق لار بُتغه
عبادت قىلدور ايرريلار .

۳ يهوريه نينك بر شهريده متاتيا ريكان قري بر كاهن بش
اوغلى بيلان اولتور و غلوت ايررى . اولار يهوريه و اورشليمكا
ينكان عذاب اوچون تولا غمكىن ايرريلار . بركون انتيوكس نينك
منصبدارلارى خلقنى رينيدىن ياندوروب بُت لارغه قربان
ليق قىلدورغالى شهركا كلكانده اول متاتيانى باريب قربان
ليق قىلدوغالى بوروب پارشاه طرفيدىن انكا عزت و التون و
كوش بر كالى وعده قىلدريلار . ليكن متاتيا اولونك آواز برله
ايتتى اكر همه سى اتايا بالارى نينك شريعتيدىن قايسه هم من
اوغول لاريم و برادر لاريم بيلان تايمايمىن . شول سورغى ايتقاندا
درحال بر يهودى بارچه خلق كور كوديك الديغه چيقيب
قربانكاهدا بُتغه قربانليق قىلدى . متاتيا بو ايشنى كوركانده
شريعت نينك حميتيدىن جرت قىلدى بوروب باريب اول
يهورينى و منصبدارنى اولتوروب قربانكاهنى بوزدى . اندىن
كىن اوغول لارى بيلان تاغلارغه قاچتى و ظلمدىن قورقان
كشيلا ر نينك بارچه سى اولارغه كلدى . اندىن كىن يورتدا
چوركولوب يوروب بُت لار نينك قربانكاه لارينى يقيتور ايررى .
موندىن بر از وقت كىن متاتيا وفات بولدى و بارچه خلق
انكا ماتم توتتى . اوچ يلىدىن كىن انتيوكس پادشاه تولا
درن تارتىب اولدى . انداغ كه بدنى قوروقلاب ساسيدى و
چونك چونك بارچه كوشت لار توشوب كتار ايررى . و هيچ كشى
ساسىغليقىدىن قاشيدا تورالماي . تكبر لوقدىن اوزينى
خدا ديك كوركان كشى نينك اخرى شونداغ بولدى .

۴ متاتیافینک اورنیغه اوغلی یهورا مکابی قالدی . اول شیردیک جرئت لیک برکشی ایردی . خداغه توکل قیلغانی اوچون دشمن لاریکا اوچ جنکدا غالیب بولدی . اندین کین اورشلیمکا باریب بیت نی بُت پرستلیک نینک مکروهاتیدین پاکیزه قیلیب بارچه فی ایلک رکی دیک راستلاب تقدیس عیدینی قیلدی . موندین کین یهودیلار هر ییل اول عید فی ساتلار ایردی لار یهورا مکابی اورشلیمدا کی ایش لارنی راستلاب برادر لاری برله بارچه یورتدا چورکولوب یورکاندین کین یهورادا ازغنه وقت تینجلیق بولدی . اخردا دشمن لار نینک کوچلوغ لوقیدین تورقوب رومالیق لارغه ایلچی ایباریب اولار بیلان معاهده قیلدی . لیکن اول کوندین کین خدا نینک برکتی انینک رین یاندی چونکه ایلچی لار رومارین یانیب کلماسده یهوریلار مغلوب بولدی لار و یهورا مکابی جنکدا اولدی .

• بو وقتدا خداوند نینک شریعتی اوچون غیرت قیلغان کشیلار هر ییره سناغوغا ریکان عبارت خانهره یغیلور ایردی لار اندا کاتب ریکان کشیلار مقدس کتاب لارنی اوقوب معنی سی فی بیان قیلور ایردی لار . اول کاتب لار دعا روزه صدقه طهارت عشر و باشقه لار توغراسیدا مقدس کتاب لارده یوق تولا قاعده لارنی چیقارور ایردی لار . بارغانچه یهوریلار بو قاعده لارنی خدا نینک سوزی بیلان تنک بلکه انینک دین ضرور راک کورری لار . کین بو قاعده لار شیخ لار نینک رسم لاری اتاندیلار . متاتیاغه و انینک اوغول لاریغه قوشولغان دیندار کشیلار نینک اراسیدین فرسیلار ریکان بر فرقه چیقتی . اولار موسی نینک شریعتی نی و شیخ لار نینک رسم لارینی محکم قوتار ایردی لار .

ليكن اخردا اولارن نينك تولا سي كونكل نينك احواليدين غافل بولوب فقط ظاهر د اكي عمل لاريده قالد ييلار . فرسيلار نينك خلافيده صادوقيلار ديكان بر فرقه پيدا بولدي . اولار شيخ لار نينك رسم لاريني رد قيليپ قيامتكا و فرشته لار نينك بار ليقيغه انكار قيلور ايردييلار .

۴ يهودا مكابي وفات بولغاندين كين انينك برادرلاري تولا هوشيارليق و نصرت بيلان جنك قيلور ايردييلار . اما اولار نينك اوغوللاري ديني و اعتقادي اوچون ايماس بلكه اوز قدرتي و عزتي اوچرن جنك قيلور ايردييلار . اولار مملكت ندي كنكرو تسه لار هم خدا اولار بيلان ايماس ايردي . فرقه لار نينك اراسيده اكي اختلاف و جدل لار خلق تي بر بر يديين اير يغالي سبب بولدي . اخردا خداوند يهور ييلارني تور تونجني چونك حكومتكا تاپشوردي . روماليق لار اورشليم ندي اليب بارچه يورت ندي اوز حكومتكا تابع قيلدييلار . بر مدتدين كين اولار يهود ييلار نينك توپه سيكا هيرورس ريكان بر كشي في والي قيليپ قويد ييلار . اول بيت المقدس في اوليدين تارتيب ياساب اولقي دين چونك زينت ليك قيلدي . ليكن اوزي تولا يمان و فاسق آدم بولوب ظلمي وقتليدين همه يورت ندي قورقنج برله تولدوردي . خداوند ملاكيا پيغمبر نينك واسطه سي برله ايتقان سوز نينك بجاكلار ورغان وقتي ايمدي يقين كلدي يعنى منا فرشته ندي ايبارور من اول منكا يول طيار قيلور و سيزلار ايستكان رب اوز بيتيكا پات كلور اري سيزلار خواهلاغان عهد نينك فرشته سي منا اول كلور ديب خداوند زبعوط ايتور .

خُلاصه.

۱ سلیمان خداوند کا بی وفالیک قیلغاندین کین خدا
وند نینک حکمیکا موافق بنی اسرائیل نینک اون ایکی قبیلده
سی ایکی قوم بولدی . بو واقعه مسیحدین توقوز یوز یتیمیش
بش یل ایلکری بولدی . لیکن اولار برادر دیک بر بری نینک
یا نیدا تورمای بلکه بر بریکا عداوت قیلیب جنک قیلور
ایردیلار .

۲ اسرائیل نینک اولقی پادشاهی حکومت فی کوچلان دورا
من دیب انقراضیغه سبب بولدی . انینکدین کین کلکان
پادشاهلار نینک بارچه سی خدا دین قورقمای خلق فی بُت
پرستلیککا تخی مایلراف قیلور ایردی . انینک اوچون خداوند
هیچ پادشاه نینک اولادینی پادشاه لیکدا اوزون تورغوز ماری
شونداغ که بولک بولک توقوز اوروغدین پادشاهلار چیقتی .

۳ مسیحدین تخمیناً توقوز یوز یل ایلکری اسرائیلده
بعلغه عبارت قیلماغان کشی از ایردی . اول وقت خداوند
پیغمبرلار نینک همه سیدین کوچلوق و غیرتلیک بر پیغمبرنی
ایباردی . انینک واسطه سی برله بعد نینک عبادتی یوقالسه
هم خدا نینک عبارت فی اورنبغه کلما ری . اسرائیل یمان فعل
لاریدین یانماغان اوچون خداوند اوز حکمی فی بجاکلتور
کالی بُت پرستلارکا ازن ایردی . بو مسیحدین یتنه یوز یکرمه
ایکی یل ایلکری واقع بولدی .

۴ یهودادا خدا نینک برکتی فی تاپقان مضبوط بر حکومت
بار ایردی . اندا خدا نینک شریعتیکا موافق خلق نینک

کناه لاریننی هم خدا نینک مرحمتی نی اوفوتدور مایدورغان بیر
عبادت هم بار ایردی. بعضی پادشاه لاری هم دیندار و
خداوند نینک قومی نی راست باقارورغان کشیلار ایردی لار.
انینک اوچون اولار نینک اراسیدا بُت پرستلیک اوزون وقت
ثابت بولمادی.

۵ لیکن خلق بُت پرستلیککا توشوب نه پیغمبر نینک
و نه دیندار پادشاه نینک سوز لاریننی انکلاب توبه قیلماغاندا
خداوند نینک حکمی اولارغه تکدی و خلق بابلغه اسیرکتی.
اسیرلیک مسیح دین الله یوز الله یل ایلکری باشلاندى
اون سکز یل دین کین اورشلیم ویران قیلیندی.

۶ مسیح دین بش یوز اوتوز الله یل ایلکری یهودیلار
اسیرلیک دین آزار بولوب اوز یورتیغه کلدیلار. لیکن ایلکر
کی دیک آزادلیق هیچ وقت بولماری. باشقه باشقه چونک
حکومتکا تابع بولوب تورار ایردی لار. اسیرلیک دین یانغان
دین کین بُت پرستلیک فی یمان کوروب هیچ وقت انکا میل
قیلماری لار. اما اگرچه عزرا نکمیا و مکابی شریعت اوچون
تولا غیرت کورساتسه لار هم هیچ وقت صاف کونکد برله
خداغه عبارت قیلماس ایردی لار. متاتیبا و انینک اوغول لاری
نینک وقتیدا کی غیرت پست بولغان دین کین عبارت فقط
رسم بولوب قالدی اما خلق ابراهیم نینک بلالاری دور میز
دیب اوز لاریننی ماختار ایردی.

۷ اسرائیل بیلان یهودانینک پادشاه لاری یمان یولدا
یورکان وقتدا پیغمبرلیک سوز نینک نوری تلخی روشنران
بولدی. و خداوند یهودیلارغه اسیرلیک وقتیدا هم اوز

یورتیغه یانغاندا پیغمبرلار ایبارور ایردی . لیکن مسیحدین
 تخمیناً تورت یوز ییل ایلکری پیغمبرلیک، نینک نوری اوچتی .
 اول وقتدین کین موسی و پیغمبرلار پتوکان سوزلاردین باشقه
 هیچ بر طریقه بیلان خدا اوز ارادهسی فی بیبان قیلماس
 ایردی . بارغانچه بنی اسرائیل همه ایشلارینی دنیا اوچون
 قیلور بولدی . اولوغ کاهن بر خاندیک ایردی و خلق
 منتظر بولغان مسیح نصرتلیک ^{دنیاوی} دتیوی بر پادشاه بولور دیب
 خیال قیلور ایردی . فقط کچیک بر جماعه خلق نجات
 اوچون مسیحغه منتظر ایردی .

ایکینجی جز.

عیسی نینک ظهوریغچه

اوتکان زمان.

۱

یحیی نینک توغولوشیدین

خبر بریلماکی.

۱. یحیی نینک اتا اناسی. - ۲. بر فرشته یحیی نینک توغولوشیدین خبر

برماکی. - ۳. زکریا بو خبرنی قانداغ قبول قیلماقی.

۱. هیرورس پادشاه نینک کونلاریده زکریا دیکان بر
کاهن بار ایردی. خاتونی نینک اتی ایصابت ایردی.
ایکیلاسی خدانینک الیددا عارل بولوب خداوند نینک
بارچه امرلارینی قصورسز توتار ایردی. لیکن بلالاری یوق
ایردی و ایکیلاسی قریب ایردی.

۲ زکریا خدا نینک حضوریدا کاهنلیک خدمتی فی قیلیب
 تورغاندا بر کون بیت المقدسغه کیریب خوشبوی کویدورماک
 قرعہسی انکا چیقتی. اندا خوشبوی قربانکاهی نینک اونکا
 طرفیده خدا نینک بر فرشتهسی انکا کوروندی. اول وقت
 زکریا قورقتی لیکن فرشته انکا ایتی ای زکریا قورقماغیل
 چونکه تیللا کینک اجابت بولدی. خاتونونک ایصابات بر
 اوغول توغار انکا ییکی ات قویارسن. سنکا خرسندلیک
 بولور و تولالار انینک توغولوشیدین خوش بولورلار چونکه
 خداوند نینک الیدیدا اولوغ بولور. اول شراب ایچماس و
 اناسی نینک رحمیدین روح القدس بیلان تولغان بولور.
 بنی اسرائیلدین تولادنی ربّ خدا یغہ یاندورور. اول
 خداوند نینکا لیدیدا ایلیانینک روحی و قوتی بیلان باریب
 خداوند اوچون حاضر بر قوم طیار قیلور.

۳ زکریا فرشته کا ایتی مونی نمه رین بیلورمن چونکه اوزوم
 قری روزمن و خاتونوم هم قریب روز. اول وقت فرشته ایتی من
 خدا نینک حضوریدا اتورار ورغان جبرائیل روزمن بوخوش خبرنی
 سنکا برکالی ایباریلدیم منا بو واقع بولماغونچہ سوزلایالماس
 سن چونکه اوز وقتیدا بجاکلار ورغان سوزومکا ایشاندینک
 زکریا خوشبوی قربانی فی قیلیب تورغاندا قوم تاشقاریدا
 توروب دعا قیلور ایردی. بولار زکریانینک بیتده خیال
 بولغانیغہ تعجب قیلدیلار لیکن زکریا بیتدین چیقاند
 اولارغہ سوزلایالماسی. پس اولار نینک بعضیلار بر رویا کورکانی فی
 اوقتیلار. اول کاچه بولوب قالغان اوچون اولارغہ اشارت قیلور
 ایردی. خدمتی نینک کونلاری تمام بولغاندا اوییکا یاندی.

عیسی نینک توغولوشیدین خبر بریلماکی.

۱. جبرائیل فرشته کلیب مریمکا سلام برماکی. - ۲. جبرائیل خوش خبرنی برماکی. - ۳. مریم خوش خبرنی قانداغ قبول قیلماقی. - ۴. مریم ایصابت بیلان کوروشکالی بارماقی.

۱. موزینکدین الته آی کین جبرائیل فرشته خدا دین جلیلیته داکی ناصرت شهریکا داود نینک نسلیدین یوسف دیکان بر کشیکا وعده قیلینغان بر باکره قیز نینک الدیغه ایباریلدی. اول باکره قیز نینک اتی مریم ایردی. فرشته انینک الدیغه کلیب ایتی سلام سنکا ای لطف تاپقان خداوند سنینک برله دور. سن خاتونلار اراسیدا مبارک دورسن. مریم فرشته نی کورکانده سوزیدین قورقوب بو قانداغ سلام دور دیب فکر قیلدی.

۲. اول وقت فرشته ایتی ای مریم قورقماغیل چونکه سن خدا نینک الیدیا لطف تاپتینک. منا سن بر اوغول توغوب اتی نی عیسی قویار سن. اول اولوغ بولوب متعال نینک اوغلی اتانور و رب خدا انکا اتاسی داور نینک تختی نی برور و اول بیت یعقوبغه الی الابد پادشاه بولور و پادشاه لیقی نینک اخری بولماس.

۳. مریم فرشته کا ایتی من ایر کورماسام بو قانداغ بولور. فرشته جواب بریب ایتی روح القدس اوستونکا کلور و متعال نینک قدرتی سنکا سایه قیلور موزینک اوچون اول سن دین

توغولار ورغان كهرسه ابن الله اتانور. منا خيشينك اليصابات
هم قريليقيدا بر اوغول توغار چونكه خداغه هيچ نرسه
ناممكن ايماس دور. مريم ايتتى منا خداوند نينك كنيزكى
ايتقانينك ديك منكا بولسون. و فرشته انينك الديدين كتى.
۴ شو كونلارده مريم قوپوب يلدام يهوديه نينك تاغ
ليقيدا كى بر شهركا باريب زكريانينك اوييكا كريب اليصابات
غه سلام بردى. اليصابات مريم نينك سلامى فى انكلاغاندا
روح القدسدين تولوب اونلوك آواز برله ايتتى سن خاتونلار
نينك اراسيدا مبارك دور سن و رحمينك نينك ميودسى مبارك
دور. بو منكانه يرين دوركه خداوند يم نينك اناسى منكا كلور.
مريم ايتتى جانيم خداوندكا ثنا ايتتور و روحوم قوتقازغوچيم
خدا برله خرسند بولدى چونكه كنيزكى نينك پستليكيكا
قايلادى و منا مونددين كين بارچه نسللار منى مبارك ديب
ايتتورلار. چونكه قادر منكا چونك ايشلار قيلدى و انينك اتى
قدس دور مريم اليصابات نينك قاشيدا اوج ايچە تورروب
اوييكا ياندى.

۳

يكي نينك توغولماقى و ختنه قيلينماقى.

- ۱ خدا زكرياغه قيلغان وعدهنى بجا كلتورماقى. - ۲. يحيى نينك ختنه
- قيلينماقى. - ۳. زكريا خداغه حمد ايتماقى. - ۲. يحيى پرورش تاپيب اوز
- ايشيغه طيار بولماقى.

۱ ایصابت نینک توغان ورغان وقتنی تمام بولغاندا اول بر اوغول توغدی و انینک همسایه لاری و دوست لاری خداوند انکا مرحمتی فی چونک قیلغانی فی انکلاب انینک برله خرسند بولدیلار.

۲ سکرنجی کونده موسی نینک شریعتیچکه بلانی حتنه قیلغانی کلیب انکا اتاسی نینک اتی فی یعنی زکریا ات قویدیلار. اناسی ایتتی یوق انینک اتی ییکی بولسون. اول وقت انکا ایتیلار جماعتکدا هیچ کمرسه کا بو ات قویولغان ایماس. انا سیغه انکا نه ات قویولور دیب اشارت قیلدیلار. اول وقت زکریا بر تاخته سوراب الیب اتی ییکی دور دیب پیتودی. و همه سی تعجب قیلدیلار. درحال زکریانینک اغزی اچیلدی و قیلی یشیلدی. و اول خداغه حمد ایتتی. اما بارچه همسایه لارکا بر قورقنج توشتی. بو واقعه فی انکلاغانلار نینک همه سی انی کونکل لاریده ساقلاب بو بلا قانداغ بولور دیب ایتور ایردی.

۳ زکریا روح القدسین تولوب پیغمبرلیک سوز قیلیب ایتتی اسرائیل نینک تنکریسی خداوند کا حمد و ثنا بولغانی چونکه اوز قوم فی یوقلاب بر فدا بریب دور و بنده سی داود نینک اوپیده بیزکا بر نجات مونکوزینی قویباردی. سن ای بلا متعال نینک پیغمبری اتانورسن چونکه سن خداوند نینک یوزی الدیدا یول لارینی طیار قیلغانی و انینک قوم یغه کناه لاری نینک باغیشلانماقی نجات نینک علمی فی برکالی بارورسن.

۴ بلا اوسوب روحدا قوتلانیب اسرائیلکا ظهوزی کونیغچه بیاباندا ایردی. و خداوند نینک قوی انینک برله ایردی.

عیسی نینک توغولماقی .

۱ خدا یوسف بیلان مریم نى عیسی توغولادورغان یرکا یتکوزماکی . - ۲ . بر نچه پادە چيغه مسیح نینک توغولغانی خبر بزیلماکی . - ۳ پادە چیلار بولغان واقعه نی کورکالی بیت لَحْمِکَا الدیراب بارماقی .

۱ شو کونلارده اغسطوس قیصر البان قویماق اوچون همه دنیا داکى خلق نینک جان حسابی فی پتوکالی حکم چیقاردی . بو سبب دین هر کشی اوز شهریکا باردی . یوسف داود نینک اولادیدین بولغانی اوچون جلیلیه داکى ناصرت شهریدین چیقیب وعده قیلینغان خاتونی مریم بیلان جان پتوماک اوچون یهودیه داکى داود نینک بیت لحم دیکان شهریکا باردی . اندا ایکانده مریم نینک توغارورغان وقتى تمام بولدی و تونجی اوغلی فی توغوب انی زاکالاب منزلده اولارغه جای بولماغان اوچون بر اخوردا یاتقوزوب قویدی .

۲ اول شهر نینک عکراسیدا بر نچه پارە چی کیده ده پادە سی فی ساقلار ایردی . منا خداوند نینک بر فرشته سی اولار نینک یانیدا تورری و خداوند نینک جلالی اولار نینک چوره سیده یاروغلوق بیری . اولار نهایت قورقتیلار . فرشته اولارغه ایتتی قورقمانکلار چونکه من بارچه خلقه بولارورغان چونک خوشلوق فی سیزلارکا خبر برور من چونکه بو کون داود نینک شهریده سیزلارکا بر قوتقازغوچی توغولدی . اول خداوند

مسیح دور. سیزلارکا علامت شول که زاکالانغان و اخوردا
یاتقوزولغان بر بلا تاپارسیزلار. و ناکاه اول فرشته بیلان
آسمان لشکریدین بر گروه اعلائی علیین ده خداغه جلال یر
یوزیده سلامت و آدم لارغه خوش رضا ریب ایتی.

۳ فرشته لار آسمانغه چیقاندین کین پاده چیلار بر بریکا
ایمدی بیت لحمکا باریب خداوند بیزکا خبر برکان و اتعه نی
کورالی دیب یلدام باریب مریم بیلان یوسف نی و اخوردا
یاتقان بلانی تاپتیلار. موئی کوروب اوشبو بلانینک توغراسی
دین انکلاغانی نی اولارغه خبر بر دیلار. پاده چیلارنیک
سوزیکا انکلاغان لارنیک همده سی تعجب قیلدی لیکن مریم
همده سی فی کونکلیده ساقلاب فکر قیلور ایردی. و پاده چیلار
یازیب انکلاغانی و کورکانی نینک بارچده سی اوچون خداغه
تسبیح و همد ایتیلار.

۵

عیسی ختنه قیلینیب خداوندکا تقدیم

قیلینماقی.

۱ عیسی ختنه قیلینماقی. - ۲. خداوندکا تقدیم قیلینماقی. - ۳. سمعون
خداغه حمد ایتیب مسیح توغراسیدین پیغمبرلیک قیلماقی. - ۴. حنا هم خدا
وندکا حمد ایتماقی.

۱ موندین سکز کون کین بلانی ختنه قیلیب فرشته
ایتقاندیک انکا عیسی ات قویدیلار.

۲ موسی نینک شریعتیکا موافق تطهیر کونلاری تمام بولغاندا اولار انی شریعتیچہ خداوندکا تقدیم قیلغالی و بر جفت پاختک یا که بر جفت باجکا قربانلیق قیلغالی اورشلیمکا ایب باردیلار.

۳ اورشلیمده سمعون دیکان بر کشی بار ایردی. اول عادل و صالح بر کشی بولوب اسرائیل نینک تسلیسیکا منتظر ایردی. انکا خداوند نینک مسیحی فی کورما کوزیچہ اولوم کورماسلیکی روح القدس نینک واسطه سی برله الهام قیلینیب ایردی. اول ایمدی روح نینک باشلاماقی برله بیتکا کلدی. اولار بلانی ایب کیرکانده سمعون انی قولیغه ایب خداغه حمد ایتیب ای خداوند ایمدی قلوبنکی ایتقانینکدیک سلامتدیک بیلان بارغالی نصیب قیلغالی سن چونکه کوزلاریم سن بارچه طائفه لار نینک الدید ا طیار قیلغان نجاتینک فی یعنی طائفه لار کا یوروغلق و قومینک اسرائیلکا جلالت برارورغان بر نور کورریلار دیدی. یوسف برله مریم بلانینک توغراسیدین ایتیلغان سوزکا تعجب قیلدیلار. و سمعون اولارغه دعای خیر قیلیب مریمکا ایتی منا بو بنی اسرائیلده تولالار نینک یقیلماقی هم توپماقی و ضدلیق قیلینارورغان بر علامت اوچون قویولوب دور. اری تولاکونکدلار نینک فکرلاری اشکارا بولماق اوچون سنینک جانینکدین هم بر قلیچ اوتار.

۴ اوشبو وقتدا حنا دیکان بر نبیه هم بیتکا کلدی. اول سکسان تورت یاشقه کیرکان بر تول خاتون ایردی. اول بیت دین ایریلمای کیچک و کوندوز روزه و دعا برله عبادت قیلور ایردی. اول خاتون خداوندکا حمد ایتیب اورشلیمده

نجاتغه منتظر بولغانلار نينك بارچه سيغه انينك توغراسى
دين سوز قيلدور ايردى .

۶

مشرق طرفدين دانشمندلار كلماكى .

۱ دانشمندلار اورشليمكا كليب عيسى نينك نه يرده توغولوشيدين خبر العاقى .
— ۲. هيرودس بلانى اولتوركالى قصد قيلماقى . — ۳. دانشمندلار بيت لحمكا باريب
عيسى غه سجده قيلماقى .

۱ عيسى بيت لحمده توغولغاندا مشرق طرفدين اورشليمكا
دانشمندلار كليب ايتييلار يهوريلار نينك ينكى توغولغان
پادشاهى نه يرده روز چونكه بيز انينك يولدوزينى مشرقدا
كوزوب انكا سجده قيلغالى كلدون . هيرودس پادشاه موى
انكلاغاندا اوزى وهم بارچه اورشليم خلقى بى آرام بولدى .
هيرودس بارچه چونك كاهن لارنى و كاتب لارنى يغيب مسيح
نينك نه يرده توغولار ورغانى اولاردين سوردى . اولار ايتييلار
يهوديه نينك بيت لحمده توغولور چونكه پيغمبر نينك واسطه
سى بيلان شونداغ پتيليب دور سن اى بيت لحم يهودا امير
لارى نينك اراسيدا اصلا كچيكراك ايماس دور سن چونكه
قوميم اسرائيلنى باقارورغان امير سندين چيقار .

۲ اول وقت هيرودس دانشمندلارنى پنهان قيقيريب
اول يولدوز كوزونكان وقتنى اولاردين تحقيق قيليب

اولارنى بيت لحمكا ايماريب ايتتى باريب بلانى دقت بيلان
ايستانكلار و تاپقاندا منكا خبر برينكلار. من هم باريب
انكا سجده قىلاي.

۳ اولار پادشاه نينك سوزيني انكلاب بارديلار. منا مشرقدا
كوركان يولدوز اولار نينك الديد ا يوروب بلا بار يرنينك
اوستيكا كلكانده اندا توختادى. اولار يولدوزنى كوروب تولا
خوش بولديلار. اويكا كيريپ بلانى اناسى مريم بيلان كوروب
انكا سجده قىلديلار. و خزينه لاريني اچيب انكا التون و
كندُر و مَر تارتوق قىلديلار. هيرووس نينك الديغه يانيب
بارماسليققه توشلا ريده الهام بولغان اوچون باشقه يول برله
اوز ولايتيكا يانديلار.

۷

يوسف بيلان مريم عيسى نى مصرغه

اليب قاچماقى.

۱ مصرغه قاچماقى. ۲. هيرووس بلالارنى اولتورماكى. ۳ ناصر تكا يانماقى

۱ دانشمندا لار بيت لحمدين كتكاندين كين خداوند نينك
فرشتهسى يوسفغه توشيدا كورونوب ايتتى قوپوب بلانى اناسى
بيلان اليب مصرغه قاچقىل چونكه هيرووس بلانى اولتوركالى
قصد قىلدى. اول كيچكده قوپوب بلانى اناسى بيلان اليب
مصرغه قاچيب هيرووس اولكونچك اندا توردى.

۲ هيرودس دانشمند لارنيزنك يانيزب ككلماسليكي نى
 بيلكافده تولا اچيغلانيزب اولاردين تحقيقات قيلغان وقتغە
 قايلاب بيت لحم بيلان انيزنك اطرافيدا كى ايكي ياشليق و
 اندين كچيك بلالارنى اولتوركالى كشى ايباردى .

۳ اما هيرودس اولكاندين كين خداوند نيزنك بر فرشته
 سى مصر را يوسف توشيده كورونوب ايتتى قوپوب بلانى اناسى
 بيلان اليب اسرائيل ولايتيكا بارغيل . يوسف فرشته بمورغان
 ديك قيلدى . ليكن هيرودس نيزنك اوغلى ارخيللاوس اناسى
 هيرودس نيزنك اورنيدا يهوريه كا پادشاه بولغانى نى انكلاب اول
 يركا باريشدين قورقتى اما توشيده الهام بولغاندين كين
 جليليه كا باريب ناصرت شهریده اولتوردى . و بلا اوسوب
 قوتلانيزب حكمت بيلان تولدى . و خدا نيزنك لطفى انيزنك
 برله ايزردى .

۸

عيسى اون ايكي ياشغه كيركانده

بيت المقدسه بارماق .

۱ . عيسى اتا اناسى برله فصاح عيدىغه بارماق . - ۲ . اتا اناسى يانغاندا عيسى

اورشليمدا قالماق . - ۳ . اوچ كوندن كين انى بيتده تاپماق .

۱ . يوسف بيلان مريم هر يىل فصاح عيديدا اورشليمكا

بارور ایردی. عیسی اون ایکی یاشقه کیرکانده اولار بیلان اورشلیمکا عیدغه باروری.

۲ عیدنینک کونلاری تمام بولغاندا یوسف بیلان مریم اوییکا یاندیلار اما عیسی اورشلیمده قالدی. اولار مونی بیلیمای یولد اشلار اراسیدا روز دیب بر کوندوک یول بار غونچه انی خویشلاری و تونوشلاری اراسیدا ایستار ایردی یار لیکن تاپالمای انی ایستاکالی اورشلیمکا یاندیلار.

۳ اوج کوندین کین بیتده معلم لار اراسیدا اولتورروب اولارننینک سوزینی انکلاب اولاردین سورروب تورغاندا انی تاپتیلار. انینک سوزینی انکلاغانلارننینک همه سی انینک فهمیکا و جواب لاریغه حیران قالدی. یوسف بیلان مریم انی کورروب تعجب قیلدی یار. اناسی انکا ایتی ای اوغلوم نهه اوچون مونداغ قیلدینک منا بیز غمکین بولوب سنی ایستاب یور دوك. اول اولارغه ایتی نهه اوچون منی ایستارینکیز منکا اتام نینک کی دا بولماق کیراک ایکانی فی بیلیمارینکیز مو. اما اولار بو سوزنی اوقماریلار. اندین عیسی اولار برله یانیب اولارننینک اطاعتیدا ایردی. و اناسی بو واقعه فی کونکلیده ساقلار ایردی. عیسی حکمتده قامتده و لطفده خدا نینک و آرم لارننینک الیدیدا ترقی قیلور ایردی.

خلاصه.

۱ وقت تمام بولغاندا پیغمبر لارننینک سوزیکا موافق مسیحه یول طیار قیلغوچی فی ایباریشدین و موندین آرغنه

وقت كين مسیح نينك كليشيدين بىر فرشته نينك واسطه سى
بىرله خبر بىردى.

۲ يولنى طيار قىلغۇچى كىلدى. اول تىخى كىچىك ايكان
وقتدا مسیح اوزى كىلدى. دنيا انى تونومارى ليكن فرشته
لار انكا جلال بىردىلار.

۳ اول بنى اسرئيل نينك بىرىدىك بولوب اوزىنى شريعت
نينك تكيده توتى.

۴ بنى اسرئيل نينك چونك لارى انى تونومادىلار ليكن
اسرئيل نينك تسلى سىكا منتظر بولغان يهودىلار و طائفه لار
انى عزت قىلدىلار.

۵ عيسى خدا دىن دنياغە قىلغانى ايبارىلگان ايشلارغە
كامل بولدى.

عيسى نينك قىلغان ايشلارى.

۹

تعميد بىر كوچى يىھىي نينك ايشلارى

و عيسى نينك تعميد الماقى.

۱. يىھىي عيسى غە يول طيار قىلغانى تونماقنى. - ۲. تولا خلق يىھىي غە

كلماقنى. - ۳. عيسى هم كليپ يىھىي دىن تعميد الماقنى.

۱ پونتیوس پیلاتوس نینک یهودیّه کا والیلیق وقتیدا و
 هیروودس انطیپاس جلیلیّه کا رئیس ربعی و قیافا اولوغ کاهن
 ایکان وقتدا بیاباندا خدانینک سوزی یهکی غه بولدی. اول
 اردن نینک اطرافیدا کی بارچه یورت لاردا یورور ایردی. یهکی
 نینک ایکینی تیوه یونکیدین و بلدباغی یارغاقدین ایردی.
 غذاسی ملح و بیابان عسلی ایردی. اول کنه لار نینک باغیش
 لاندماقی اوچون توبه تعمیدینی وعظ ایتور ایردی. موندینک
 بیلان اشعیا پیغمبر کتایدیدا منا بیاباندا قچقیرار ورغان
 نینک آوازی خداوند نینک یولی فی طیّار و ایزلارینی توز
 قیلینکلار دیب پتوکانی بجاکلدی. اول وقت اورشلیم و بارچه
 یهودیّه و اردن نینک اطرافیدا کی همه یورت لار انکا چیقنتیلار.
 لیکن تولا فرسیلار نینک و صار و قیلار نینک تعمید الغالی کل
 کافی فی کوروب اولارغه ایتی ای یلان زاده لار کلار ورغان غضب
 دین قاچیب قوتولوش فی سینلار کا کیم اورکاتی پس توبه کا لایق
 میوه قیلینکلار اوز ایچ لارینکیزده ابراهیم اتمامین بار دیب
 او یلامانکلار. ایمدی پالتو درخت نینک یلدیز یغه قویولوب
 دور یخشی میوه قیلماغان هر درخت کسیدیب اوتقه سالینور.
 ۲ خلق انینکدین سوراب ایتی پس نه قیلامین. اول
 اولارغه ایتی ایکی ایکینی بار کشی برینی یوق کشیکا برسون
 و طعامی بار کشی هم شونداغ قیلسون. باجکیرلار هم انکا ایتی
 لار ای اوستاد بیز نه قیلامین. اول اولارغه ایتی تعین قیلین
 غاندین ارتوق المانکلار. سپاه لار هم انینکدین سوراب ایتی
 لار بیز نه قیلامین. اول اولارغه ایتی هیچ کمرسه کا زورلوق
 قیلماکلار اوز وظیفه لارینکیز کا قانع بولونکلار. لیکن فرسی

لار و صادوقیلار اذینکدین تعمید المای خدانینک مصلحتی
 فی اوزلاری اوچون پست کورور ایردیلار. خلق کونکدلاریده
 یحیی نینک باره سیدا اول مسیح موایکان دیب فکر قیلغاندا
 یحیی اولارغه ایتنی من سیزلارکا سو برله تعمید برور من لیکن
 مندیمن قدر تلیغراف کهرسه کلور. من اذینک کفش باغلارینی
 یشکالی لایق ایماس من. اول سیزلارکا روح القدس و اوت برله
 تعمید برور. و خلققه تولا نصیحتلار قیلیب وعظ ایتهیب
 بشارت برور ایردی.

۳ اول وقت عیسی جلیلیده دین اردانغه یحیی دین
 تعمید الغالی کلدی لیکن یحیی انی تعمید الغالی قویدهای
 ایتنی منکا سندین تعمید الماق لازم رور و سن منکا کلور مو
 سن. عیسی ایتنی ایمدی قویغیل چونکه شونداغ بارچه
 عدالتنی بجا کلتورماک بیزکا مناسب رور. اول وقت انی
 تعمید الغالی قویدی. عیسی تعمید الیب سورین چیقیب
 دعا قیلغاندا آسمانلار اچیلدیلار و یحیی خدانینک روحی
 کبوتردیک توشوب اذینک اوستیکا کلمکانی فی کوردی و
 آسمانلاردین بر آواز کلدی که من اذینکدین راضی بولغان
 امراف اوغلوم بو رور.

۱۰

عیسی شیطاندین سینالماقی.

۱. عیسی شیطاندین سینالماق اوچون بیابانغه چیقاریلماقی. - ۲. تاشنی

نان قیلغالی سینالماقی. - ۳ بیت المقدس نینک پشتاقیدین اوزینی تاشلاغالی
سینالماقی. - ۲. شیطانغه ساجده قیلغالی سینالماقی.

- ۱ عیسی روح القدس دین تولوب اردن دین یانغان دین
کین روح انی شیطان دین سینالسون دیب بیابانغه چیقاردی.
و اول اندا یازا حیوانلار بیلان یالغوز ایردی.
- ۲ قرق کبچه کوندوز روزه توتقان دین کین اچ ایردی.
اول وقت شیطان کلیمب انکا ایتتی سن ابن الله بولسانک
ایتغیل شو تاشلار نان بولسون. لیکن اول ایتتی پتولوب دور
که آرم یالغوز نان بیلان تیریکلیک قیلماس لیکن خدا نینک
اغزیدین چیقان هر سوز برله تیریکلیک قیلور.
- ۳ اول وقت شیطان انی مقدس شهرکا کلتوروب بیت
المقدس نینک پشتاقیدا تورغوزوب انکا ایتتی سن ابن الله
بولسانک اوزونک نی توبنکا تاشلاغیل چونکه پتولوب دور اول
اوز فرشته لاریکا سنینک باره نکدا امر قیلور و اولار پوتونک
تاشقه تکماسون ریب سنی قول لاری نینک اوستیده کوتارورلار.
عیسی انکا ایتتی ینه پتولوب دور رب خدا نینک فی سینا ماغیل.
- ۴ ینه شیطان انی تولا ایکیز بر تاغقه چیقاریب انکا دنیا
نینک بارچه پادشاه لایق لارینی و اولار نینک جلالی فی کورساقیب
انکا ایتتی اگر منکا سجده قیلسانک بولار نینک بارچه سی فی سنکا
برورمن. اول وقت عیسی ایتتی کت ای شیطان چونکه پتولوب
دور رب خدا نینکغه سجده قیلغیل و فقط انکا عبادت قیلغیل.
اول وقت شیطان بر وقتتغه ای قویوب کتتی و فرشته لار
کلیب انکا خدمت قیلدی لار.

عیسی اولقی شاگردلارینی قچقیرماقی .

۱ یوحنا اندراوس و پطروس عیسی غه کلماکی . - ۲ . فیلیپوس و نشنائیل

قچقیریلماقی .

۱ عیسی بیابان دین اردانغه یاندى . یحیی انینک کلارورغانی فی کورروب ایته منا خدا انینک قوزیسی دنیا انینک کناهی فی کوتار کوچی . ایرته سی یحیی ینه ایکی شاگردی برله اندا تورغاندا عیسی نینک کتیب بارغانی فی کورروب ایته منا خدا انینک قوزیسی . اول ایکی شاگرد عیسی غه ایرکاشتی . اولار نینک بری اندراوس ایردی . اول اول برادری سمعون فی تاپیب بیز مسیح نی تاپتوق دیب انی عیسی نینک الدیغه باشلاب کلدی . اول وقت عیسی انکا قایللاب ایته سن سمعون ابن یونا روز سن پطروس * اتانورسن .

۲ عیسی ایرته سی جلیلیته کا بارماقچی بولدی . اول وقت فیلیپوس فی تاپیب انکا ایته منکا ایرکاشکیل . اول انکا ایر کاشتی . فیلیپوس نشنائیل نی تاپیب انکا ایته موسی توراندا و پیغمبرلار انینک باره سیدا پتوکان ناصر تلیق عیسی ابن یوسف نی تاپتوق . نشنائیل انکا ایته ایبا ناصر تدین یخشی فرسه بولماق ممکن مو . فیلیپوس انکا ایته کلیب کورکیل . عیسی نشنائیل نینک کلکانی فی کورروب ایته منا ایچیده حیده یوق حقیقی بر اسرائیلی و نشنائیل عیسی غه ایرکاشتی .

* پطروس لاتین و یونان تیل لاریده قورام دیکان بولور .

قاندا شهريداكى توى.

۱. عيسى شاگردلارى بۇلە تويغە بارماقنى. - ۲. عيسى اندا اوز جلالىنى اشكارا قىلماقنى.

۱. مۇنىنكىدىن اوج كون كىن جىلىلىداكى قاندا شهريده
 بۇ توى بولدى و عيسى نىنك اناسى اندا ايردى. و هم عيسىنى
 شاگردلارى بىلان تويغە قىچقىرىدىلار. شراب توكاندا
 مريم عيسىغە ايتتى اولارنىنك شرابى يوق دور. عيسى انكا
 ايتتى اى خاتون سىنك بۇلە نەمە ايشىم بار وقتىم تىخى
 كىلمارى. اما اناسى خدمتكارلاركا ايتتى سىزلاركا هر نەمە
 بويورسه انى قىلىنكلار.

۲. يهودىلارنىنك طهارت رسمىكا موافق هر بىرىكا التە
 يتە سوغا سو پاتارورغان التە تاش كوپ بار ايردى. عيسى
 اولارغە ايتتى كوپلارنى سو بىلان توشقارنىكلار. و اولاركوپ
 لارنى اغزىغىچە توشقاردىلار. اول وقت عيسى اولارغە ايتتى
 ايمدى اوشوب ضىافت باشىغە ائىب بارىنكلار و اولار شونداغ
 قىلدىلار. ضىافت باشى شراب بولوب قالغان سونى تاتىت
 باغىب يكتنى قىچقىرىب ايتتى هر ارم دىلدا يىخشى
 شرابنى بزور و مهمانلار مست بولغاندىن كىن پىستراكنى
 بزور لىكن سىن يىخشى شرابنى بو چاغىچە سانلادىنك. بو
 عيسى نىنك اولقى معجزهسى ايردى. مۇنىنك بىلان جلالىنى
 اشكارا قىلدى و انىنك شاگردلارى انكا ايشاندىلار.

عیسی نيقوديموسغه تعليم برماکی .

۱. عیسی اورشلیمکا بارماقی . - ۲. نيقوديموس کيچکده عیسی غه کلماکی . -
 ۲. عیسی انکا ینکی توغولوش نی تعليم برماکی .

۱ فصیح عیدی یقین بولغاندا عیسی اورشلیمکا باردی .
 اندا بیتده کلا قوی و کپوتر ساتقوچیلارنی و صراف لارنی کوروب
 بارچه سی نی چیقاریب ایتتی اتام نینک اویبی تجارت اویبی
 قیلمانکلار . و تولالار نینک قیلغان معجزه لارینی کوروب انکا
 ایشاندیلار .

۲ اورشلیمده یهودیلار نینک مشورت مجلسی نینک کشی
 لاریدین بولغان نيقوديموس دیکان بر فریسی بار ایردی .
 اول کيچکده عیسی نینک الدیغه کلیب ایتتی ای اوستاد بیلور
 میز که خدا دین کلکان بر معلم دور سن چونکه خدا انینک
 برله بولماسه هیچ کمرسه سن قیلغان معجزه لارنی قیلالماس .
 ۳ عیسی انکا ایتتی بتحقیق سنکا ایتورمن کشی
 ینکیدین توغولماسه خدا نینک پادشاه لیقی نی کورالمایدور .
 نيقوديموس انکا ایتتی آدم قریغاندا قانداغ توغولالایدور .
 عیسی ایتتی بتحقیق سنکا ایتورمن کشی سودین و
 روح دین توغولماسه خدا نینک پادشاه لیقیغه کیرالمایدور .
 بدندین توغولغان بدن دور و روح دین توغولغان روح
 دور . سنکا ینکیدین توغولماقینکیز لازم دور دیکانیمکا تعجب

قیلماغیل . نیقودیموس ایٲتی بو قانداغ بولالایدور . عیسی انکا
ایٲتی مناسن اسرائیل نینک معلمی روز سن و مونی بیللماس
سن . موسی بیاباندا ایلان فی کوتارکاندیک ابن الانسان نینک هم
کوتاریلماکی کیراک روز . چونکه خدا دنیاغه شونداغ محبت
کورساتی که اوز یالغوز اوغلی فی بردی تاکه هر کیم انکا ایشانسه
هلاک بولماغای بلکه انینک ابدی حیاتلیقی بولماغای .

۱۴

سامره لیق خاتون .

۱ . عیسی نمه اوچون یهودیه دین کتماکی . - ۲ . سامره لیق بر خاتون عیسی
نینک مسیح یکانی نی بیلماکی . - ۳ . شول خاتون نینک سببیدین تولا سامره لیق لار
عیسی غه ایشانماکی .

۱ عیسی اورشلیم دین کتکاندین کین شا کردلاری برله
یهودیّه یوروب و عظ ایتور ایردی و قولالار انکا ایشاندیلار .
اول وقت یحیی نینک شا کردلاری یحیی غه ایتیلار ای اوستاد
سن انینک باره سیدا کواه لیق برکان تکشی تعمید برارور و
بارجه خلق انکا تکلور . یحیی ایٲتی انکا اشهاق اما منکا
کیمیماک کیراک روز . موندین بر از وقت کین هیرودس یحیی فی
زندانغه سالدوردی . هیرودس پادشاه یحیی نینک عادل و
مقدس کشی ایکانی فی بیلیم سوزینی خوشلوق بیلان انکلاب
تولا وقت سوزیکا موافق عمل قیلور ایردی . لیکن یحیی انی
برادری فیلیپوس نینک خاتونی هیروریانی الغانی اوچون ملامت

قیلغان سببیدن اول یحیی نی زندانغه سالدوردی . عیسی
 یحیی نینک زندانغه سالینغانی فی انکلاب جمیلته کا یانیب کتی .
 ۲ انکا سامریه دین اوتماک ضرور ایردی . و سامریه نینک
 سوخاردیکان بر شهریکا کلدی . اندا یعقوب نینک قدوقی بار
 ایردی . عیسی سفردین هاریب قدوق نینک یانیدا اولتوردی .
 و شاگردلاری طعام الغالی شهرکا باریب ایردی لار . اول وقت
 بر خاتون سو الغالی قدوققه کلدی . عیسی انکا ایتی منکا
 ایچکالی سو برکیل . اول وقت خاتون ایتی سن بر یهودی من
 سامره لیق بر خاتون قانداغ بولوب مندین ایچکالی سو سوزار
 سن . عیسی انکا ایتی اکر خدانینک عطاسی فی و منکا ایچکالی
 سو برکیل دیب سورغان کشی نینک کیم ایکانی نی بیلسانک
 ایردی سن انینکدین سوزار ایردینک و اول سنکا تیریک سو
 برور ایردی . خاتون ایتی ای خواجه سنینک سو الغالی قاچانک
 یوق روز و قدوق چوقور روز پس تیریک سونی قایدین الور
 سن . عیسی ایتی هر کیم بو سوزین ایچسه ینه اوسار لپکن
 هر کیم من برارورغان سوزین ایچسه الی الابد اوساماس .
 خاتون ایتی ای خواجه شول سونی منکا برکیل اوساماغایمن
 و مونکا سو تارتقالی کلما کایمن . عیسی انکا ایتی باریب ایردینک
 فی قیچقیریب کلکیل . خاتون ایتی ایریم یوق روز . عیسی ایتی
 راست ایتینک چونکه بش ایرکا تکدینک و حاضر فی ایردینک
 ایردینک ایماس . اول وقت خاتون ایتی ای خواجه کورور من که
 سن پیغمبر روز سن . اتا بابالاریمیز بو تاغدا سجده قیلور
 ایردی لار و سیزلار ایتور سیزلار سجده قیلارورغان جای
 اورشلیمده روز . عیسی انکا ایتی ای خاتون منکا ایشانکیل

وقت کلور که خواه بو تاغدا خواه اورشلیمده سجده قیلمه اس
لار. خدا روح دور و انکا سجده قیلغوچیلار روح و حقیقت
براه سجده قیلسونلار. خاتون انکا ایتی من مسیح نینک
کلارورغانی نی بیلور من اول کلکانده هر نرسه فی بیزکا خبر
برور. عیسی انکا ایتی من اول دور من.

۳ اول وقت خاتون کوزه سی فی قویوب شهرکا باریب
خلقده ایتی کلیب منینک قیلغانیم نینک بارچه سی فی منکا
ایتقان آرم نی کورونکلار ایا اول مسیح مو. تولا کشی خاتون
نینک سوزی بیلان انکا ایشاندی و شهر دین تولا خلق
چیقیب ارامیز را قالغیل ریب انکا یالباردی. عیسی اندا
ایکی کون توردی. و انینک سوزی اوچون ینه تولا خلق انکا
ایشانیب خاتونغه ایتی ایمدی سنینک سوزونک بیلان
ایشانمایمیز چونکه اوزیمیز انکلاروق و بیلورمیز که اول
بتحقیق دنیا نینک قوتقازغوچیسى مسیح دور.

۱۵

عیسی ناصر تکا بارماقی اندین کفرنا حومغه

باریب اندا اولتورماقی.

اندین کین عیسی سوخار دین چیقیب جلیلیته کا باردی.
اندا اولار نینک سناغوغه لاریدا تعلیم برور ایردی و انینک
شهرتی بارچه اطرافدا کی یورت لارغه چیقتی. و اوزی تربیت

تاپقان ناصرت شهریکا کلیب اوز عادتیچه سبت کونی سنا
 غوغه کیریپ اندا تعلیم بردی. همه خلق انینک سوزیکا
 تعجب قیلدی لیکن اولارنینک اعتقاد سزلیقی اوچون ملا
 مت قیلغاندا اولار تولا اچیغلانیب انی قوغلاب اوستیده
 شهری سالینغان تاغ نینک یاریدین یقیمماقچی بولدیلار.
 لیکن اول اولارنینک اوتراسیدین اوتوب کتی. و ناصرت نی
 قویوب کفرناحومغه کلیب اندا اولتوردی. و بارچه جلیدیته ده
 یوروب اولارنینک سناغوغه لاریدا تعلیم بریب خدانینک
 پادشاه لیقی نینک خوشخبرینی وعظ ایتیب کسلارنی
 سقایتور ایردی.

عیسی بر مفلوج نی سقایتماقی.

۱. بر مفلوج نی عیسی نینک الدیغه ایب بارماقی. - ۲. عیسی انکا رحم
 قیلماقی.

۱ عیسی بر نیچه کوندین کین کفرناحومغه یانیب
 کلدی. خلق انینک کلکانی نی انکلاب درحال ایشیک نینک
 الدیغه هم پاتماغودیک تولا خلق یغیلدی. و اول اولارغه
 وعظ ایتی. اول وقت تورت کشی بر مفلوج نی کوتاریب کلدی.
 بولار خلق تولا بولغان اوچون یقین کلالمای عیسی تورغان
 اوی نینک اوکزه سیکا چیقیب انی اچیب توشون قیلدی.
 مفلوج نی یاتقان اورانی بیلان عیسی نینک الدیغه توشوردیلار.
 ۲ عیسی اولارنینک اعتقادینی کوروب مفلوجغه ایتی

ای او غلوم کناه لارینک سنکا باغیشلانندی. لیکن اندا بر نچه
 کاتب اولتورروب اوز کونکل لاریده فکر قیلور ایردی که بو نمه
 اوچون کفر سوزلار قیلور. واحد خدا دین باشقه کیم کناه لارنی
 باغیشلا یالور. عیسی اولارنینک شونداغ فکر قیلغاننی درحال
 اوز روحیدا بیلیب اولارغه ایتنی نمه اوچون مونداغ فکرنی
 قیلور سیزلار. قایسی اسانراق دور مفلوجغه سنینک کناه لارینک
 باغیشلانندی دیماک مو یا قویوب اورانینک فی کوتاریب مانکغیل
 دیماک مو. اندین کناه لارنی باغیشلاغالی قدرتی بارلیقی نی
 بیلسون دیب اول مفلوجغه ایتنی سنکا ایتورمن قویوب اوران
 ینک فی کوتاریب اویکا بارغیل. اول درحال قویوب خداغه حمد
 ایتمیب اورانی فی کوتاریب همه نینک نظریده چیقیب کتی. خلق
 حیران قالیب هیچ وقت مونداغ ایشنی کورمادون دیب
 خداغه حمد ایتنی.

۱۷

عیسی بیت حسدا دا بر کسلنی سقایتماقی.

۱ بیت حسدا نمه ایکنی. - ۲. عیسی کسلنی سقایتماقی. - ۳. عیسی

اوز توغراسیدین کواهلیق برماکی.

۱ اندین کین یهوریلارنینک بر عیدی ایردی و عیسی
 اورشلیمکا چیقتی. اورشلیمده قوی دروازه سیدا بیت حسدا
 دیکان بش ایوانی بار بر کول بار ایردی. بولاردا تولا کسل آرم
 لار سونینک چالغونوشی فی ساقلاب یاتار ایرریلار. چونکه
 برار برار بر فرشته کولکا توشوب سونی چالغوتور ایردی. سو

چالغونغاندا د سلاب قوشكان آرم هر قانداغ كسلكا مېنلا
بولغان بولسه شفا تاپار ايردى.

۲ اندا اوتوز سكر يل كسل تارتقان بر آدم بار ايردى.
عيسى انى كوركانده اوزون كسل تارتقانىنى بېلىب انكا ايتى
سقايفونك بار مو. كسل ايتى اى خواجه سو چالغونغاندا منى
كولكا تاشلاغالى كشم يوق روز. قىچان كه من كلسام مندىن
ايلكرى باشقه كشى قوشوب الاروز. عيسى انكا ايتى قوپوب
اورانينك فى اليب كتكيل. در حال اول آرم سقايب اورانىنى اليب
كتى. اندىن عيسى انى بېنده كوروب انكا ايتى منا سقايدىنك
موندىن كين كناه قيلم اغيل كه سنكا يمانراق نمرسه واقع
بولماغاي.

۳ ليكن عيسى انكا شفا بركان كوفى سبت كوفى ايردى.
و اول موفى سبت كوفى قىلغانى اوچون يهوديلار انى اولتوركالى
اىستاريلار. عيسى اولارغه ايتى اقام بو چاقچه ايش قىلور
من هم قىلور من. اول وقت يهوديلار فقط سبت نى بوزغانى
بيلان تورماي انينك اوستيكا خدا نى اقام ريب اوزىنى خدا
ريك قىلغانى اوچون انى اولتوركالى اوشوغراق اىستاريلار.

عيسى قولى قوروغان بر كشى نى سقايتماق.

۱. فرسيلار و كاتبلار عيسى نى هاراماقى. - ۲. عيسى اولارنى خاموش قىلماق.

- ۳. عيسى قولى قوروغان بر كشى نى سقايتماق.

۱ عیسی سبت کونیده سناغوغه ۵۰ کریب تعلیم بردی .
 اندا اوندک قولی توروغان بر کشی بار ایردی . فرسیلار و کاتب
 لار اذینک توپه سیده عرض قیلغالی بر بهانه تاپماق اوچون
 ایا سبت کونیده شفا برور مو ریب انی مازار ایردیلار .
 ۲ امما عیسی اولارذینک فکرلارینی بیلیب اول کشیکا ایتی
 قویوب کلکیل . اول قویوب الدیغه کلدی . عیسی اولارغه ایتی
 سبت کونیده نمه جایز دور یخشیلینق قیلماق مویمانلیق
 قیلماق مو یا بر جان نی قوتقازماق مو اولتورماک مو . لیکن
 اولار شون توردیلار . و اول چوره سیداکی لارغه اچغی برله
 قایلاب کونکل لاری نینک قاتیغلیقی اوچون غمکین بولدی .
 ۳ اندین کین اول کشیکا ایتی قولونک فی اوزاتقیل . اول
 اوزاتقاندا ینه بریدیک ساق بولدی . و فرسیلار چیقیب انی
 قانداغ اولتورامیز دیب هیروور سیلار بیلان مصلحت قیلدیلار .
 عیسی مونی بیلیب اول یردین کتی . انینک اولوغ ایشلار
 قیلغانی انکلاب پارچه ولایتدین و اطرافداکی یورتلاردین
 تولا خلق انکا ایرکاشتی .

عیسی اون ایکی رسول ایلغاماقی .

۱ . عیسی شاگردلاریدین اون ایکی نی رسول بولغالی تعین قیلماقی . - ۲ . عیسی
 بر تاغدا وعظ ایتماقی .

۱ عیسی شول کونلارده کفرناحومغه یقین بر تاغقه دعا
 قیلغالی چبقتی و تمام کیچهنی خداغه دعا قیلماق برله

اوتكازدى . تانكاتقاندا شاكردلاريني قچقيريب اولارين
اون ايگىنى ايلغاب اولارغه رسول ات قويدى . اولار بوردور
سمعون بطروس بيلان برادري اندراوس زبدى نينك اوغول
لارى يعقوب بيلان يوحنا فيليپوس برثولماوس توماس متى
حلفى نينك اوغلى يعقوب و غيرتليك اتانغان سمعون يعقوب
نينك اوغلى يهودا و اسخريوتليق يهودا .

۲ عيسى نينك الديغه تولا خلق يغلغان ايردى و عيسى
اولتورغاندا شاكردلارى انينك الديغه بارديلار . اول اولارغه
تعليم بردى . سوزلاريني تمام قيلغاندا خلق انينك
تعليميكا حيران قالدى چونكه كاتبلاردىك ايماس بلكه
قدرت ايكاسيدىك تعليم برور ايردى .

۲۰

عيسى بر يوز باشى نينك قلىنى سقايتماقى .

۱ . يوز باشى يهوديلار نينك شينخلاريني عيسى نينك الديغه ايبارماكى . - ۲ . ينه
اوزى نينك نالايق ايكانىنى بليندورماك ارچون دوستلاريني انينك الديغه ايبار
ماكى . - ۳ . عيسى يوز باشى نينك اعتقادىغه تعجب قيلماقى .

۱ مونددين كين عيسى كفرناحومغه كيردى . اندا بر يوز
باشى نينك قلى كسل بولوب اولومكا يقين ايردى . اول قلدانينك
الديدا عزيز ايردى . و يوز باشى عيسى نينك خبريني انكلاب
انكا كليب قليغه شفا برماك اوچون التماس قيلغالى يهوريلار

نېنك شېخ لارېنى ايباردى . اولار عيسى نېنك الديغه كليب
تولا التماس قىلىپ انكا ايتىلار اول موڭى قىلماقېنكغه لايىق
دور چونكە خلقىمېزنى دوست توتادور و سناغوغە مېزنى ساليب
بىرگان كشى اول دور. اول وقت عيسى من بارىب سقايتور من
ديب اولار بىرلە باردى .

۲ عيسى اوپكا يقين كلكانده يوز باشى بىر نېچە دوست
لارېنى ايبارىب انكا ايتوردى اى خواجه جفا تارتماغىل
چونكە توروسوم نېنك تكيغه كيرما كېنككا لايىق ايماس من
مونېنك اوچون اوزوم نى سېنك الدينكغه بارغالى هم لايىق
كورماريم . ليكن بىر سوز ايتقىل و قلوب سقايدور . چونكە من
هم بىرورق تكيده كى آدم دور من . منكاتابع هم چىرىك بار
دور . بىرىكا بارغىل ديسام بارور ينه بىرىكا كلكىل ديسام كلور و
قلموغە شوڭى قىلغىل ديسام قىلدور .

۳ عيسى موڭى انكلاغاندا تعجب قىلىپ اوزىكا ايركاش
كان خلققه قايلا ب ايتى سىزلاركا ايتور من بنى اسرا ئىلده هم
شونچە اعتقاد تاپماريم . ايبارىلكانلار اويىكا يانېب كسل
قۇل نېنك سقايعاننى كورور يىلار .

۶۱

عيسى بىر تول خاتون نېنك اوغلىنى تيركوزماكى .

۱ . عيسى بىر جنازه كوتركانلاركا اوچراماقى . - ۲ . عيسى اول اولوكنى تيركوزماكى .

۳ . خلق نېنك بارچەسى حيران قاليب خداغه حمد ايتماقى .

۱ ایرته سی عیسی ناین دیکان بر شهرکا باروری و شا
 کردلاری نینک تولاسی و نورغون خلق انکا ایرکاشیب بارور
 ایردی شهر نینک دروازه سیغه کلکانده بر نچه آدم شهر دین
 بر اولون نی کوتاریب کلکانی نی کوردی . اول بر قول خاتون
 نینک یالغوز اوغلی ایردی . و تولا خلق انینک برله شهر دین
 چیقیب ایردی .

۲ خداوند اول خاتون فی کوروب انکا رحم قیلیب یغلا
 ماغیل دیب باریب جناره غه قول تگوزدی و کوترکانلار
 توختادیلار . اول ایتی ای یکت سنکا اینورمن قویغیل و اولون
 اولتوروب کب فیلغالی توردی . عیسی فی اناسیغه تاپشوردی .
 ۳ همه سیکا بر قورقونج قوشتی و خداغه حمد ایتیب
 ارامیزدا اولوغ بر پیغمبر قویوب دور و خدا اوز قوه سی فی یوقلاب
 دور دیدیلار . بو خبر بارچه یهوریه کا و اطرافدا کی یورت
 لارغه چیقتی .

۲۲

آسمانلار نینک پادشاه لیقی نینک

توغراسیدا کی مثللار .

تورت قسم یر .

۱ عیسی کفرناحومغه یانیب کلکانده بر کون تینکیز نینک
 بوییغه چیقیب اندا اولتوردی . انینک الدیغه خلق تولا

یغیلغان اوچون اول بر کمه کا کیریپ اولتوروری و خلق تینکیز
 نینک بوییدا توروری . عیسی اولارغه مثل لار بیلان تعلیم بریب
 ایتی بر اوروغ ساچقوچی اوروغ ساچقالی چیقتی . ساچقاندا
 بعضی سی یول نینک بوییغه توشتی و قوچقاچلار کلیب انی
 یب کتیلار . بعضی سی تاشلیق یرکا توشتی توپاسی قالین
 بولماغان اوچون پات اوندی لیکن کون چیقاندا یلدیزی
 بولماغان اوچون کوپوب توروری . بعضی سی تیکانلار نینک
 اراسیغه توشتی و تیکانلار اوسوب انی بوغدی لار . و بعضی سی
 یخشی یرکا توشوب بری یوزینه بری اتمیش وینه بری اوتوز
 حصول بروری . انکلاغالی قولاقی بار کشی انکلاسون .

۲ اندین کین عیسی شا کرد لاریکا مثل نینک معنی سی فی
 بیان قیلیب ایتی اوروغ خدا نینک سوزی دور . بر کشی سوزنی
 انکلاغاندا انی اوقماسه شیطان کلیب انینک کونکلیکا
 ساچیلغان فی الیب کتار . یول نینک بوییغه ساچیلغان اول دور .
 تاشلیق یرکا ساچیلغان اول دور که بر کشی سوزنی انکلاب انی
 خوشلوق برله پات قبول قیلور اما اوزیده یلدیزی یوق
 اوچون بر وقتغیچه توروب سوز نینک توغراسیدین بر تارلیق
 یا بر ریشوارلیق واقع بولغاندا در حال تایار . تیکانلار نینک
 اراسیغه ساچیلغان اول دور که بر کشی سوزنی انکلار لیکن بو
 دنیا نینک اندیشه سی و دولت نینک غروری سوزنی بوغارلار و
 میوه سز بولور . یخشی یرکا ساچیلغان اول دور که بر کشی
 سوزنی انکلاب اوقوب بری یوزینه بری اتمیش وینه بری
 اوتوز حصول برور .

بغدا ی نینک اراسیدا کی اوت .

۱ اولارغه باشقه بر مثل کلتورروب ایتتی آسمانلار نینک پاد شاه لیقی اوز یریکا یخشی اوروغ ساچقان بر آدمغه اوخشاره. اما خلق اوخلاغاندا انینک دشمنی کلیب بغدادی نینک اراسیغه اوت اوروغی ساچیب قویوب کتی. اشلیق اونکانده اوت هم اوندی و یر ایکاسی نینک قتلاری کلیب انکا ایتیلار ای خواجه یرینککا یخشی اوروغ ساچمادینک مو. اندا اونکان اوت قایدین دور. اول ایتتی مونی بر دشمن قیلیب دور. قتل لار ایتیلار باریب انی اوتایلی مو. لیکن اول ایتتی یوق مبادا سیزلار انی اوتاغاندا اوت برله بغدادی نی هم یولارسیزلار. اورما وقتیهجه ایکیلایسی بلده اوسسون اورما وقتیدا اورماچیلارغه ایتورمن اول اوت نی کویدورماک اوچون یغیب باغلانکلار لیکن بغدادی نی سانکییغه یغینکلار.

۲ اندین کین عیسی خلق نی یاندوروب اویکا باردی. و شاگردلاری انینک الدیغه کلیب ایتیلار بو مثل نینک معنی سی نی بیزکا بیان قیلدیله. اول اولارغه ایتتی یخشی اوروغنی ساچقوچی ابن الانسان دور. یر دنیا دور یخشی اوروغ پاد شاه لیق نینک بلالاری دور اما اوت اوروغی شیطان نینک بلالاری دور. انی ساچقان دشمن شیطان دور. اورما وقتی دنیا نینک اخری دور اورماچیلار فرشته لار دور. دنیا نینک اخریدا ابن الانسان فرشته لارینی ایبارور اولار انینک پادشالیقیدین بارچه یمانلیق قیلدیله ایتتی یغیب اوتلوق تنورغه تاشلارلار. اندا یغلاماق و تیش غجیرلاتماق بولور. اول وقت عادل لار اوز اتاسی نینک پادشاه لیقیدا کوندیک پارقیزارلار. انکلاغالی قولاقی بارکشی انکلاسون.

عیسی بوران نی توختاتماقی .

۱. عیسی شاگردلاری بیلان خطرده تورماقی. - ۲. عیسی بوران نی توختاتماقی.

۱. عیسی شول کون نینک اخشامی چوره سیداکی تولا خلق نی کوروب شاگردلاریغه ایتتی تینکیز نینک اول طرفیکا اوتالی و اولار یوردیلار. باشقه کمه لارم بیلده یوردیلار. عیسی اوزی کمه نینک ایاغ طرفیده یاتیب اوخلاب ایردی. اول وقت قاتیق بر بوران چیقستی و کمه سوغه تولغودیک بولدی و اولار چونک خطرکا توشتیلار.

۲. اول وقت شاگردلاری انینک الدیغه باریب انی اویغاتیب ایتیلار ای اوستناد بیزنینک هلاک بولوشیمیزدین اندیشه قیلماس موسن. اول قویوب بوران نی و تینکیزنی ملامت قیلیب ایتتی شوک بولغیل و بوران توختادی و تمام تینج بولدی. اول اولارغه ایتتی نمه اوچون شونداغ قورقار سیزلار نمه اوچون اعتقانینکیز یوق دور. اولار تولا قورقوب بربریکا ایتیلار بو کیم دور بوران م تینکیز انکا اطاعت قیلور.

عیسی یایروس نینک قیزینی تیرکوزماکی .

۱. یایروس کلیب عیسی دین یاردم تیلماکی. - ۲. عیسی کتیب بارغاندا بر

خاتون نی سقایتماقی. - ۳. عیسی اولونکی تیرکوزماکی.

۱ عیسی کفرناحومغه یانیب کلکانده سناغوغه چونک لاریدین یایروس دیکان برکمرسه کلیب ایباغلاریغه یقیدیب اوییکا کیرکالی تولا التماس قیلدی چونکه انینک اون ایکی یاشقه کیرکان یالغوز قیزی اخرقی نفسه ایردی . عیسی انینک برله باردی .

۲ تولا خلق انکا ایرکاشیب انی قیستار ایردی . اندا اون ایکی یلیدین بری خون کسلیکا گرفتار بولغان بر خاتون بار ایردی . اول طبیب لارین تولا زحمت تارتیت بارچه مالی فی صرف قیلیب هیچ بر نفع کورمای تخی یهانراق حالتکا توشکان ایردی . اول خاتون خلق نینک اراسیدا کینیدین کیلب انینک لباسی نینک اینا کیکا تکدی چونکه فقط انینک لباسی نینک اینا کی فی توتسام سقایور من دیب خیال قیلغان ایردی . و درحال کسلیدین سقایغانی فی بیلدی . عیسی اوز یدین قوت چیقانی فی بیلیب خلقدین لباسیمغه کیم تکدی دیب سوردی . اول وقت خاتون تتراب کلیب انینک الدیغه یقیدیب انکا بارچه سی فی ایتی . عیسی انکا ایتی ای قیزیم اعتقادینک سنی سقاییتی . سلامتلیک برله بارغیل .

۳ اول وقت یایروس نینک اوییدین بر نیچه کشی کلیب قیزنینک اولکانی فی خبر بردی . عیسی مونی انکلاب یایروسغه ایتی قورقماغیل فقط ایشانکیل . اویکا کیرکانده پطروس یعقوب یوحنا و قیزنینک اتا اناسیدین باشقه هیچ آدم نی اویکا کیر کالی قویمانی . و اویکا کیرکانده غلغله قیلیب یغلاب شاقون سالغان کشیلارنی کوروب اولارغه ایتی یغلامانکلار بلا اولکان ایماس اوخلاب روز اول وقت اولار انی مسخره قیلدی یلار

چونکه انينك اولكانى نى بيلدىلار. ليكن اول بارچهسى نى
چيقاريب قيز بلانينك قولى نى توتوب انكا ايتتى اى قيز قوپوغيل.
قيز درحال قوپوب مانكىدى. و عيسى انكا طعام برکالى بيوردى.
اتا اناسى نهائيتى حيران بولدىلار. اول اولارغه موى هيچ
کيم بيلماسون ديب امر قیلدى ليکن بو خبر بارچه يورتغه
چيقتى.

۲۵

تعميد برکوچى يکيى نينك وفات بولماقى.

۱. هيرودس پادشاه بر ضيافت قيلماقى. - ۲. هيروديا خواهشى نى قيلغالى
فرصت تاپماقى. - ۳. هيرودس يکيى نى اولتوركانى اوچون بى آرام بولماقى.

۱. بو وقتدا يکيى زنداندا ايردى و هيرودس نينك توغول
غان کونى بولغاندا اول امرالارى مينك باشيلارى و جليليه
نينك چونك لاريغه بر ضيافت قيلدى. اول وقت هيروديانينك
قيزى کيريب اوصول اويناب هيرودس نى و انينك مهمانلاريني
خوش قيلدى. انينك اوچون هيرودس قيزغه قسّم بيلان
وعده قيليب ايتتى پادشاه ليقيم نينك يريميغچه هر نمه تىلا
سانك برور من.

۲. بو قيز چيقيب اناسيغه نمه سوراي ديدى. اول ايتتى
تعميد برکوچى يکيى نينك باشى نى تىلا کيل. قيز درحال
پادشاه نينك لديغه کيريب ايتتى حاضر تعميد برکوچى يکيى
نينك باشى نى بر لکنده منکا برکيل. پادشاه تولا غمکين

بولدی لیکن قسم لارنیزنک و مهمانلارنیزنک جهتیدین انی
 یاندورمای درحال یکیمی نینک باشی فی الیب کلکالی برجلان فی
 ایباردی . اول زندانغه باریب یکیمی نینک باشی فی کسیب بر
 لکنکا سالیب قیزغه بردی . و اول فی اناسیغه بردی . یکیمی
 نینک شاگردلاری مونی انکلاب کلیب انینک جسدینی الیب
 دفن قیلیب اندین کین عیسی غه خبر برکالی باردیلار .
 ۳ موندین ازغنه وقت کین هیرووس عیسی قیلغان
 ایشلارنی انکلاب بی آرام بولوب ایتی من باشی فی کستورگان
 تعمیرد برکوچی یکیمی اولوک لاردین قویوب روز و اول عیسی
 نی کورکالی خواهلار ایردی .

عیسی بش مینک کشی فی تویرغوزماقی .

۱ . عیسی شاگردلاری بیلان بر بیابانغه بارماقی . - ۲ . تولا خلق انینک سوزینی
 انکلاغانی کلماکی . - ۳ . عیسی خلقنی تویرغوزماقی . - ۴ . عیسی شاگردلارینی و
 خلقنی اوزیدین آیریماقی .

۱ یکیمی نینک وفاتیدین ازغنه وقت ایلکری عیسی اون
 ایکسی شاگردیغه و عطا اینتقالی جن لارنی چیقارغالی و هر قسم
 کسلنی سقاینتقالی قدرت بریب ایباردی . اولار یانیب کلیب
 نمه قیلغانی فی خبر بردیلار . اول وقت عیسی کلیب کتادور
 غانلارنیزنک تولا لایقیدین اولارغه طعام یکالی فرصت بولماغان

اوچون ازغنه آرام السونلار ديب شاگردلاريني بر خالی یرکا الیب باردی. اولار بر کمه کا کیریب بیت صیدا شهری نینک یانیدا کی بر بیدانغه باردیلار و فصیح عیدی یقین ایردی. ۲ خلق مونی بیلیب همه شهرلارین پیاده یوکوروب کلدی. عیسی شاگردلاری برله بر تاغقه چیقیب اندا اولتوردی. و تولا خلقنی کوروب پیاده چی سی یوق قوی لاردیک ایکانی اوچون اولارغه رحم قیلیب خدانینک پادشاهلیقی نینک توغراسیدا سوز قیلیب کسل لارنی سقایتور ایردی.

۳ کیچ بولغاندا شاگردلاری کلیب انکا ایتیلار خلقنی یاندورغیل اطرافدا کی کنت لارکا باریب طعام السون. عیسی ایتتی سیزلار اولارغه طعام برینکلار. فیلیپپوس ایتتی ایکی یوز دینارغه* نان الیب هر بریکا بر پارچه دین برسان هم یتمای دور. اندراوس ایتتی موندا بر اوغول نینک بش ارپه نانی بیلان ایکی بلیقی بار لیکن مونچه خلققه قانداغ یتارور. عیسی اولارغه ایتتی خلقنی اولتورغوزونکلار و خلق یوزدین الیک دین توپ بولوب اولتوردی. اول وقت عیسی بش نان بیلان ایکی بلیقی فی الیب آسمانغه قایللاب برکت قیللاب اوشاتیب خلق نینک الدیغه قویغالی شاگردلاریکا بردی و اولار همه سیکا اولاشتوروب بردیلار. خاتون و بلالاردین باشقه بش مینک کشی مونینکدین یب تویدی و اشیب قالغان پارچه لاردین اون ایکی سبد تولدی.

۴ خلق بو معجزه نی کوروب ایتتی حقیقتاً دنیاغه کلارور خان یدغمبر بو دور. لیکن عیسی اولارنینک زور برله اوزینی

* بر دینار تخمیناً اوج تنکه اوتوز پل

پادشاه قیلغالی الیب بارادورغانی فی بیلکاج ینه شاگردلارینی
 اوزیدین ایلکری تینکیز نینک اول بر طرفیکا اوتکالی بیوردی .
 و خلق نی اوزیدین آیریغاندین کین دعا قیلغالی تاغقه
 چیقتی .

خُلاصه .

۱ ییکسی یریم یلیچه یول طیّار قیلماق بیلان مشغول
 بولغاندین کین عیسی اوز ایشی اوچون طیّار بولوب تعمید
 الیب روح القدس دین تولوب اندین سیناغوجی نینک امتحان
 لاریغه عالیب بولدی .

۲ اندین کین اولقی شاگردلارینی ایلغاب اولار برله قانا
 شهریکا باریب اندا جلالی نی اشکارا قیلدی . اندین فصیح
 عیدی اوچون اورشلیمکا باریب اندا اوزی نینک خدادین
 ایباریلکانی فی هم سوز برله هم عمل برله کورساتی عیسی اورشلیمده
 و یهودیده سکر آیچه توروب اوز ایشیغه مشغول ایردی .

۳ لیکن خلق انکا ضد تورغاندا جلیدییه کا باریب ایکی
 یلیچه اندا ایشیغه مشغول بولدی . اول یز کا کتیپ بارغاندا
 سامره ده سوخار دیکان بر شهرکا کلیب اندا اوزی نینک مسیح
 ایکانی فی اشکارا قیلدی . ناصرته هم مونداغ قیلدی لیکن
 ناصرتلیک لاری زور برله چیقاریب قوغلادیلار . اندین عیسی
 کفرناحومغه کلیب اندا اولتوردی . مونداه کناه لارینی باغیشلا
 عالی قادر ایکانی فی اولقی مرتبه کورساتی لیکن فرسیلار انکا ضد
 توردیلار . کین یهودیلار نینک بر عیدیدا عیسی اورشلیمکا
 باردی . انداهم یهودیلار انکار شمنلیک کورساتیب انی اولتورکالی

قصده قیلدیلار. اورشلیمده کفرناحومغه کلیب سبت کونیده بر قوی قوروغان کشی نی سقایتنقاندا اندا هم دشمن لاری انی اولتورماکچی بولدیلار.

۴ عیسی بر کیچیه فی تانکا تقونچه دعا برله اوتکارکان دین کین شاگردلاریدین اون ایکی فی رسول بولغالی ایلغاری. اولارغه و باشقه شاگردلاریکا و تولا خلققه عیسی تاغداکی وعظنی ایتی. اندین کین کفرناحومغه کیریب اندا طائفه لاردین بر کشیکا اوچراب انینک اعتقادیغه تعجب قیلدی. اندین کین ناین شهریکا کلیب اولقی مرتبه اولوم نینک اوستیکا قدرتی بارلیقی نی کورساتی و هم اولقی مرتبه موسی نینک واسطه سی برله وعده قیلینغان ایکانیکا اوز قومیدین کواهلیق الدی. ینه کفرناحومغه کلیب اندا اوز پارشاهلیقی نینک توغراسیدا مثل لار ایتی. اخردا ینه کفرناحومغه کلیب اولوم نینک اوستیکا قدرتی بارلیقی فی تخی کورساتی.

۵ اول وقت یحیی نینک وفات بولغان خبرینی انکلاب رسول لاری برله جنیسارت تینکزی نینک مشرق شمالی طرفیکا باردی. اندا بش فان ایکی بلیق بیلان بش مینک کشی نی تویغوزدی. بو عیسی نینک ظهوری نینک اوچونجی یلیدا فصیح عید یغه یقین واقع بولدی ایمدی انداغ زمان بولدی که عیسی عید اوچون اورشلیمکا خطر سز بارالمادی. کلارور غان فصل لارده مونی کورورمیز.

۱. اول خاتون عیسی دین مرحمت تیلماکی. - ۲. شاگردلار اینک باره سیدا
التماس قیلماقی. - ۳. خاتون عیسی نینک ایغلاریغه یقیلماقی و یاردم تاپماقی.

۱ عیسی اندین کین صور و صیدا طرف لاریکا باردی. و
کنعانلیق بر خاتون کلیب قچقیریب ایتتی ای خواجه ابن
داود منکا رحم قیلغیل قیزیم قاتیق مجنون بولوب دور. لیکن
اول انکا هیچ جواب بزمادی.

۲ اول وقت شاگردلاری انینک الدیغه کلیب ایتیلار انی
یاندورغیل چونکه کینیمیز دین قچقیریب کلارور. عیسی
ایتتی من بنی اسرائیل نینک ازیقان قوی لاریدین باشقد سیغه
ایباریلکان ایماس من.

۳ لیکن خاتون کلیب انکا سجده قیلیب ایتتی ای خواجه
منکا یاردم برکیل. اما عیسی ایتتی بلالار نینک نانی فی الیب ایت
لارکا تاشلاماق درست ایماس. خاتون ایتتی آری ای خواجه
ایت لار هم اوز ایکالاری نینک دستور خانلاریدین قوشکان اوواق
لارنی یرلار. اول وقت عیسی انکا ایتتی ای خاتون اعتقارینک
چونک روز خواهلاغانینک دیک سنکا بولسون و شول ساعت
قیزی سقایدی.

عیسی تبدیل بولماقی.

۱. عیسی زحمت تارتیشیدین خبر برکالی باشلاماکی. - ۲. عیسی تبدیل بولماقی.
- ۳. عیسی نینک توغراسیدا آسمان دین بر آواز کلماکی. - ۴. عیسی شاگردلارینی
بو واقعنی کشیکا ایتماقدین نهی قیلماقی.

۱ عیسی قیصریه فیلیپوس شهری طرفیکا کککانده شا
 کردلاریدین سوراب ایتتی آنم لار ابن الانسان فی یعنی منی کیم
 دیرلار. اولار ایتیلار بعضیلاری تعمید برکوچی یحیی و بعضی
 لاری ایللیا و باشقه لاری ارمیا و یا پیغمبرلاردین بری دور دیر
 لار. اول اولارغه ایتتی سیزلار منی کیم دیر سیزلار. پطروس ایتتی
 سن ابن الله مسیح دور سن عیسی ایتتی خوشا سن ای سمعون
 ابن یونا چونکه جسم و قان مونی سنکا اشکارا قیلدغان ایماس
 بلکه آسمانلاردا کی اقام سنکا اشکارا قیلدیب دور. من سنکا تنخی
 اینور من سن پطروس دور سن و بو تورام نینک اوستیکا کلیسام
 فی یاسار من و روزخ نینک دروازه لاری انکا غالب بولالماسلار.
 اول وقتدین تارتیب عیسی اوزی نینک اورشلیمکا باریب چونک
 لاریدین زحمت تارتیب اولتورولوب اوچوننجی کونده تیریلما
 کی کیراک ایکانی فی شا کردلاریکا اشکارا قیلدغالی باشلاری.

۲ الته کوندین کین عیسی پطروس فی یعقوب فی و یوحنا فی
 الیب دعا قیلدغالی بر تاغقه چیقتی. اول دعا قیلدیب تورغاندا
 تبدیل بولدی یوزی کوندیک یاروغلوق برری و ایبسی نوردیک
 آف بولدی. ناکاه موسی بیلان ایللیا عیسی غه کوروندی. اولار
 عیسی بیلان اورشلیمده بولارورغان وفاتی توغراشیدا سوز
 لاشتیلار. اولار انینکدین ایریلدغاندا پطروس عیسی غه ایتتی
 ای خداوند موند تورماقیمیز یخشی دور پس خواهلاسازک
 موند اوچ سایبان قیلالی بری سنکا بری موسی غه و بری ایللیا غه.
 ۳ اول مونی ایتیب تورغاندا منا بر آف بولوط اولارغه سایه
 قیلدی و بو بولوطدین بر آواز چیقیب ایتتی من انینکدین
 راضی بولغان امرات اوغلام بو دور انینکدین انکلانکلار.

شاگردلاری موئی انکلاغاندا یوز توپین یقیلیب تولا قورقتیلار.
و عیسی الدیغه باریب اولارغه قول تگوزوب ایتتی قوپونکلار
قورقمانکلار. اما اولار قایلاغاندا عیسی دین باشقه هیج
کمرسه فی کورمادیلار.

۴ اولار تاغدین توشکانده عیسی اولارغه کورکانینکیزنی
ابن الانسان اولوکلاردین قوپماغوزچه هیج کمرسه کا ایتماذک
لار دیب امر قیلدی. اندین چیقیب جلیلیته دین اوتوب
کتیلار و انینک بارادورغان یرینی هیج کیم نینک بیلماکی فی
خواهلاماری.

عیسی بر مجنون فی ساقایتماقی.

۱. عیسی نینک شاگردلاری مجنون فی ساقایتماغان اوچون کاتب لار اولار بیلان
بکحت قیلیمشماقی. - ۲. عیسی اولارنی ملامت قیلیب مجنون فی اوزیکا الیب کلکالی
بیورماقی و انی ساقایتماقی. - ۳. شاگردلاری خلوتده عیسی دین اوزلاری نینک
ساقایتالماسلیقی نینک سببی فی سورماقی.

۱ عیسی تاغدین توشوب شاگردلاری نینک قاشیغه یانیب
کلسه اولارنینک اطرافیهغه تولا خلق جمع بولغان ایردی و
کاتب لار اولار بیلان بکحت قیلیمشور ایردیلار. خلق نینک
همه سی انی کورکانده حیران قالیب انینک الدیغه یوکوروب
باریب سلام قیلدیلار. عیسی کاتب لاردین بولار بیلان نه
بکحت قیلیمشور سیزر یکانده خلق نینک اراسیدین بری ایتتی
ای اوستاد من سنینک الدینکغه اوغلوم فی کلتوردوم انینکدا
بر کاچه روح بار دور. قیچان اول انی توتسه انی یرکا اورار و

انینک اغزیدین کوپوک کلور و تیشلارینی عجیرلاتیب بیهوش بولور. من سنینک شاگردلارینککا انی چیقارینکلار زیب التماس قیلدیم اما اولار چیقارالمادیلار.

۲ عیسی اولارغه ایته ای اعتقار سنل تپچانغچه سیز بیلان بولور من. تپچانغچه سیزکاتکمل قیلور من. انی منینک الدیغه کلتورونکلار. پس انی عیسی نینک الدیغه کلتورونکلار. اول انی کورکانده درحال بو یمان روح انی تینتراتی و اول یرکا یقیلیب یومالاندی و اغزیدین کوپوک کلدی. عیسی انینک اتاسیدین تپچاندین بری بو مونکا گرفتار دور دیکانده اول ایته کچیکلیکیدین تارتیب شونداغ دور. انی هلاک قیلماق اوچون نچه مرتبه اوتغه و نچه مرتبه سوغه تاشلاب دور. ایمدی بر نرسه قیلالسانک مرحمت قیلیب بیزکا یاروم برکیل. عیسی انکا ایته اکر قیلالسانک مو. ایشانکانکا هر نرسه ممکن دور. درحال بلانینک اتاسی فریار قیلیب یغلاب ایته ای خواجه ایشانور من. منینک اعتقاد سرلیقیمغه یاروم برکیل. عیسی خلق نینک یوکوروشوب کلکانی فی کورکانده ناپاک روح فی رشکولاب ایته ای کاس و کاچه روح سنکا امر قیلور من انینک دین چیقغیل وینه انکا کیرماکیل. اول وقت روح فریار قیلیب انی قاتیق تینتراتیب انینکدین چیقتی. و اول اولو کدیك بولغانی اوچون تولا آدم لار اول اولدی دیدیلار. و عیسی انینک قولی فی توتوب انی قوپاردی.

۳ بر اویکا کیرکانده شاگردلاری بیز نمه اوچون انی چیقار المادوق دیب خلوتده انینکدین سورریلار. اول ایته بو جنس دعا و روزه دین باشقه هیچ وجه بیلان چیقماس.

پادشاه قدلاری برله قیلغان

حساب نینک مثلی.

۱. بو مثل نی ایتماقی نینک سببی. - ۲. پادشاه قرضدار بر قلمیغه قایداغ قیلماقی.
۳. اول قُل رقییغه قانداغ قیلماقی. - ۴. پادشاه نینک یمان قلمیغه قیلغان حکمی.
۵. عیسی مثل نینک معنی سی نی بیان قیلماقی.

۱ عیسی بر کون کناه قیلغان برادرلار برله قانداغ قیلماق کیراک ایکانی نی شا کردلاریکا تعلیم برکانده پطروس انینک الدیغه کلیب ایتی ای خداوند براریم نچه مرتبه منکا کناه قیلسه انکا باغیشلاغایمن ایا یتّه مرتبه غیچه مو. عیسی انکا ایتی سنکا یتّه مرتبه غیچه ریماس من بلکه یتمیش قطار یتّه مرتبه غیچه.

۲ عیسی ایتی شو نینک اوچون آسمانلار نینک پار شاه ایتی قدلاریدین حساب سورغان بر پادشاه غه اوخشار. حساب قیلغالی باشلاغاندا انینک الدیغه اون مینک طلانت * قرضدار برینی کلمتورریلار. و بزکالی هیچ نرسه سی بولماغان اوچون انی خاتونی و بلالاری و هر نه باری بیلان ساتیب قرضی نی ارا قیلغالی امر قیلدی. اول وقت قُل ایاغیغه یقیلیب ایتی ای خواجه منکا مهلت برکیل بارچه سی نی ارا قیلورمن. اول وقت خواجه قلمیغه رحم قیلیب انی ازان قیلیب قرضیدین اوتی.

* بر طلانت تخمیناً یکرمه بش یامبو

۳ اول قۇل تاشقارى چيگاندا اوز رغيق لاريدىن انكا يوز
 رينارغه قرضدار بولغان برينى كورروب انى توتوب كالىنى سيقيب
 ايتتى قرضينىكىنى ان اقلدغىل. اول وقت قۇل انينىك اياغىغه يقيلىپ
 ايتتى منكا مهلت بركىل بارچهسىنى ان اقلدورمن. ليكن اول
 قرضىنى ان اقلدغوزچه مهلت برماي انى زندانغه سالدوررى.
 ۴ انينىك رغيق لارى بو واقعهنى كورروب تولا غمكىن بولوب
 بارىب بارچهسىنى خواجه سيغه ايتىلار. اول وقت خواجهسىنى
 قچقىرتىپ انكا ايتتى اى يمان قۇل منكا يالبارغانينىك اوچون
 همه قرضينىكىدىن اوتوم پس من سنكا رحم قىلغاندىك سن
 م اوز رفيقنىكغه رحم قىلماقنىك لازم ايماس مو ايررى. و خوا
 جهسى اچىغلانيب بارچه قرضىنى ادا قىلغوزچه انى عذاب
 قىلغوزچىلارغه تاپشوررى.

۵ عيسى ايتتى شونينىكغه اوخشه اكر سىزلار بىزان رينىكىز
 نينىك كناهيدىن اوتماسانكىز سماوى اقام سىزلاركا قىلدور.

۲۲۱

رحم قىلغان سامره ليق نينىك مثلى.

۱. بر فقيه* عيسىنى سىناغالى قوپماقنى. - ۲. عيسى انكا بر مثل كلتورماقنى.
 - ۳. عيسى مثل نينىك معنىسىنى بيان قىلماقنى.

۱. بر فقيه قوپوب عيسىنى سىناب ايتتى اى اوستنار ابدى
 حياتلىققه وارث بولماق اوچون نهم قىلالى. اول ايتتى شريعتده
 نهم پتولوب روزقاند اغ اوقويسن. اول ايتتى تنكىزىنك خداوندنى
 * شريعتنى كامىل بىلكان كشى.

تھام کونکلوونك تھام جانينك تھام کوچونك و تھام عقلينك
 برلہ دوست توتغیل و همسایه نك فی اوزونك ديك دوست توتغیل.
 عیسی انکا ایتتی راست جواب یرزینك مونی قیلغیل تیریک
 قالورسن . لیکن اول اوزینی عارل کورساتماک اوچون عیسی
 غه ایتتی همسایه م کیم دور .

۲ عیسی ایتتی بر ادم اورشلیمدین اریکاغہ کتیب
 بارغاندا بولانچیلارغہ یولاقتی . اولار انینك ایکیین لارینی
 سالدوروب الیب اوروب یریم جان قیلیب قویوب کتیلار .
 قظارا بر کاهن اول یرزین اوتوب بارغاندا انکا قایلاب
 اوتوب کتی . بر لاوی هم اول یرکا کلکانده انکا یقین باریب
 قایلاب اوتوب کتی . لیکن بر سامره لیق اول یرکا کلیب انی
 کورکانده انکا رحم قیلیب باریب یاره لاریغہ یاغ و شراب
 قویوب تانکدی . اندین انی اوز اولاغیغہ میندوروب بر
 اورتانککا الیب باریب باقتی . ایرتہسی کتادورغان وقتیدا
 ایکی دینار چیقاریب اورتانکچیکا باریب ایتتی انی باقغیل هر
 نمه اوشوق خرج قیلسانک یانیشیدا برور من .

۳ عیسی بو فقیه غه ایتتی سنکا بو اوچ نینك قایسی
 بولانچیلارغہ یولاقان کشی نینك همسایه سی کورونور . اول
 ایتتی انکا رحم قیلغان . عیسی ایتتی باریب سن هم شونداغ
 قیلغیل .

عیسی بر توغما کورنننك کوزلارینی اچماقی .

۱. کورنینه کوزلاری اچیلماق. - ۲. اول کشی فرسیلارنینه الدیغه کلمتورولماق.
 ۳. انینه اتا اناسی قچقیریلماق. - ۴. اول فرسیلارنینه الدیغه ینه کلمتورولماق.
 ۵. اول عیسی ابن الله ایکنی نی بیلماق.

۱. سایبان عیدیدا عیسی اورشلیمکا باردی. هر کون کتیب بارغاندا هر کور آدم فی کوردی. شاگردلاری انینه کوزغول غاندهین کور ایکنانی نی انکلاب ایتیلار ای اوستنار موزینه کوز کوزغولغانیغه سبب نمه روز اوز کناهی مویا اتا اناسی نینه کناهی مو. عیسی ایتنی نه اول اوزی و نه اتا اناسی کناه قیلماق روز بلکه خدا نینه ایشلاری انینه کوز اشکارا قیلدینماق اوچون روز مو فی ایتیب یرکا تو کوروب تو کوروکدین لای قیلدیب لای فی کورنینه کوزلاریکا سورتوب انکا ایتنی باریب اوزونک فی سلوام کولیده یوغیل. اول باریب اوزینی یوب کوراورغان بولوب کلدی. بو سبت کونیده واقع بولدی.

۲. کورنینه همسایه لاری انی کورکانده حیران بولوب ایتیلار بو کدالیق قیلدیب اولتورغان کشی ایماس مو. بعضیلاری ایتیلار اول روزو بعضیلار ایتیلار انکا اوخشایدور لیکن اوزی ایتنی من اول روز من. عیسی دیکان هر کشی کوزلاریم فی اچتی. اول وقت اولار انی فرسیلارنینه الدیغه کلمتورولماق. فرسیلار کوزلارینه قانداغ بولوب اچیلدی دیب انینه کدین سوردیلار. اول بارچه سی نی اولارغه ایتنی. بعضیلاری ایتیلار اول آدم سبت کونی نی ساقلاماغان اوچون خدا دین ایماس. بعضیلار ایتیلار کناه کار آدم شونداغ معجزه لارنی قانداغ قیلالایدور. اول وقت اول کشیکا ایتیلار سن انینه کوزغولاسیدا نمه دیر سن. اول ایتنی پیغمبر روز.

۳ لیکن فرسیلار انینک کور ایکانیکا ایشانمای انا اناسی فی قچقیرتیب اولاردین سوردیلار. اولار انینک توغولوشیدین کور ایکانیکا افرار قیلدیلار لیکن انینک قانداغ کورارورغان بولغا فی ایتقالی تورقتیلار چونکه یهودیلار عهد قیلیب ایریلار که هر کیم عیسی فی مسیح دور دیسه سناغوغه دین چیقاریلور.

۴ ینه اول کشی نی قچقیریب انکا ایتیلار خداغه جلال برکیل بیز اول ادم نینک کناه کار ایکانی نی بیلورمیز. اول کشی ایتی اول کناه کار مو بیلماس من لیکن بر نرسه نی بیلورمن کور ایردیم ایمدی کورارورغان بولدوم. اولار ینه سوراب ایتیلار عیسی کوزلارینک نی اچقاندا قانداغ قیلدی. اول کشی ایتی سیزلارکا ایتیم انکلامادینکیز مو ایا سیزلار هم انکا شاگرد بولغونکیز بار مو. اولار ایتیلار انینک شاگردی سن دور سن اما بیز موسی نینک شاگردلاری دور میز. بیزلار خدا نینک موسی برله سورلاشکانی فی بیلورمیز امم مودینک قایدین بولغانی فی بیلماس میز. اول وقت اول کشی ایتی بو عجب دور که سیزلار انینک قایدین بولغانی فی بیلماس سیزلار و اول منینک کوزلاریم فی اچتی. بو کشی خدا دین بولماسه هیچ نرسه قیلالماس ایردی. اول وقت اولار دشنام بریب سن کناه لارده توغولوب دور سن بیزلارکا اورکاتورسن مودیب انی تاشقاری چیقاردیلار.

۵ عیسی اولار نینک انی تاشقاری چیقارغانی فی انکلاب انی تاپیب ایتی ابن الله غه ایشانورسن مو. اول ایتی ای خواجه اول کیم دور که من انکا ایشانکایمن. عیسی ایتی انی کوردونک و سنینک برله سورلاشیب تورغان اول دور. اول ای خواجه ایشانور من دیب انکا سجده قیلدی.

يېخشى پادە چى .

اوشبو عيددا عيسى اوز توغراسىدا كواھلىق بېرىپ
 ايتتى من يېخشى پادە چى دور من . يېخشى پادە چى جانى نى
 قوى لارى اوچون فدا قىلدور . ليكن يىل لىققە تورغان قوى نىنك
 ايكاسى بولماغاچ بوزى كىلكانده قوى لارنى قويدوب قاچار و
 بوزى قوى لارنى يىرتىپ پىرا كنده قىلدور . من يېخشى پادە چى
 دور من . اوز قوى لاريم نى تونور من و اولار منى تونورلار نىچون
 كه اقام منى تونور و من اقام نى تونور من و من جانيم نى قوى
 لاريم اوچون فدا قىلدور من . منىنك بو قوتاندىن باشقە قوى
 لاريم هم بار . اولارنى هم مونكا قوشار من و اولار منىنك آواريم نى
 اذكلارلار و بىر پادە و بىر پادە چى دولور .

عيسى شاگردلار يىغە دعا قىلىش نى

اوركاتما كى .

عيسى بىر يىردە دعا قىلىپ اندىن فارغ بولغاندا شاگرد
 لارى نىنك بىر ايتتى اى خداوند يېككى شاگردلار يىغە اوركات
 كاندىك سن هم بىزكا دعا قىلىش نى اوركاتكىل . اول اولارغە

ایتنی دعا قیلغاندا شونداغ ایتینکلار: ای آسمانلاردا کی
 اقامیز سنینک اسمینک مقدس بولغای سنینک پادشاه لیقینک
 کلکای سنینک اراده نک آسماندا قیلینغاندیک یرده تم قیلین
 غای یتکودیک نانیمیزنی بو کون بیزکا برکیل و بیز تم بیزدین
 قرضدار کشیلارکا باغیشلاغاندیک بیزنینک قرض لاریمیزنی
 باغیشلاغیل و بیزنی امتحانغه سالماغیل لیکن بیزنی
 یماندین قوتقازغیل چونکه پادشاه لیق و قدرت و جلال
 الی الابد سنینک کی دور آمین . X

۳۵

چونک ضیافت نینک مثلنی .

۱. دعوت قیلینغانلار قچقیریلماقی . - ۲. فقیرلار و بیچاره لار قچقیریلماقی . -

۳. کین باشقه لارنینک همه سی هم قچقیریلماقی .

۱. عیسی بر فرسی نینک اوییده دستور خواندا اولتورغاندا
 بو مثلنی ایتتی: بر ادم چونک بر ضیافت قیلدیب تولا کشیلارنی
 قچقیردی . ضیافت وقتنی بولغاندا قلنی قچقیریلغانلارغه
 هر نرسه طیار دور کلینکلار دیب ایتقالی ایباردی . اما اولارنینک
 همه سی بهانه قیلغالی توردی . بری انکا ایتتی من یر ساتیب
 الدیم چیقیب انی کورماکیم لازم دور . سنکا التماس قیلدور من
 عذریمنی قبول قیلدغیل . ینه بری ایتتی من بش جفت اوی
 ساتیب الدیم اولارنی سیناب باققالی بارور من . سنکا التماس
 قیلدور من عذریمنی قبول قیلدغیل . و ینه بری ایتتی من خاتون
 الدیم مودنینک اوچون بارالماس من .

۲ پس بو قۇل كلیب مونی خواجه سیغە خبر بردی . اول وقت خواجه اچیغلانیب ایتتی حاضر شهرنینه چونك كچیک كوچه لاریکا چیقیب فقیرلار چولاق لار توکورلار و كورلارنی مونكا كیركوزکیل . اول قۇل یانیب كلیب ایتتی ای خواجه سن بمرغاندیک بولدی وینه جای بار .

۳ اول وقت خواجه قۇلغه ایتتی چونك كچیک یول لارغه چیقیب آدم لارنی کیرکالی زورلاغیل تا که او یوم تولسون چونکه سیزلارکا ایتور من بو قچقیریلغان كشیلاردین هیچ بری منینه طعاممدین تاتیماس .

۱۹۹

ازیقان اوغول نینک مثلی .

۱. اوغول اتانینک اویدین کتیب الغان میرائی نی اسراف قیلماقی . - ۲. اول تنکلیک تارتماقی . - ۳. اول عقلیغه کلیب اوینکا یانماقی . - ۴. اتاسی انی قانداغ قبول قیلماقی . - ۵. اکسی نینک اچیغی کلماکی .

۱ همه باجکیرلار و کناه کارلار عیسی دین سوز انکلاغالی اذینک الدیغه کلدی لار . و فرسیلار بیلان کاتب لار ایتیشتنیلار بو آدم کناه کارلارنی قبول قیلیب اولار بیلان طعام بیدور . اول وقت عیسی اولارغه بو مثلنی کلتوروب ایتتی : بر آدم نینک ایکی اوغلی بار ایردی . کچیککی اتاسیغه ایتتی ای اتام منکا تکیشلیک میراثیم فی ایریب برکیل . پس اول مالی نی اولارغه بولوب بردی . بر نچه کوندین کین کچیک اوغلی بارچه مالی فی یغیب یراق بر یورتغه باریب اندا بوزوقچیلدیق قیلیب همه مالی فی اسراف قیلدی .

۲ اول همه نرسه سی فی اسراف قیلغاندین کین اول یورتدا قاتیق بر اچاچیلیق بولدی و اول تنکلیک تارتقالی توردی و باریب اول یورتلوق بر کهرسه نینک خذمنتیکا کیردی . اول کشی انی تونکوزلار باققالی صحراغه ایباردی و اول قورساقی نی تونکوزلار ییدورغان خرنوبدین * توپغوزغالی ارزو قیلور ایردی . لیکن هیچ کشی برماس ایردی .

۳ اول وقت اول عقلیغه کلیب ایتتی اقام نینک قانچه مردکار لاری نینک ال دیدین نان اشیب قالور و من موند اچلیقدین هلاک بولور من . توپوب اقام نینک ال دیغه باریب انکا ایتای ای اتا آسمانغه و سنینک الدینکدا کناه قیلدیم موندین کین سنینک اوغلونک اتانغالی لایق ایماس من . منی مررکارلارینک نینک بریدیک قیلغیل . پس اول توپوب اتاسیغه باردی .

۴ اول هنوز یراق ایکانده اتاسی انی کوروب رحم قیلیب ال دیغه یوکوروب انینک بوینی فی قوچاغلاب انی سویدی . اوغلی انکا ایتتی ای اقام آسمانغه و سنینک الدینکدا کناه قیلدیم موندین کین سنینک اوغلونک اتانغالی لایق ایماس من . لیکن اتا اوز قل لاریغه ایتتی برنجی ایکیمن نی چیقاریب انکا کیدوروب قولیغه اوزوک سالیب ایباغلاریغه کفش کیدوروب بوردانغان موزای نی کلتوروب سویونکدار . یب خوش بولالی چونکه بو اوغلم اولکان ایردی تربلدی و ازیقان ایردی تاپیلدی . و اولار اوزلارینی خوش قیلغالی توردیلار .

۵ اما چونک اوغلی صحرادا ایردی . اویکا یقین کلدانده نغمه نینک و اوصول نینک آوازینی انکلاب قل لاری نینک برینی

* بر قسم درخت نینک میوه سی

قیچقیریب نمه ایش بولدی ریب سوردی . اول اوکاسی نینک
 کلکانی فی و اتاسی نینک انکا نمه قیلغانی فی انکلاب اچیغلانیب
 ایچکاری کیرکالی اونامادی . اول وقت اتاسی چیقیب انکا
 یالباردی اما اول اتاسیغه ایتتی منامن سنکا نیچه یل خدمت
 قیلدیم و هیج وقت امرینکدین چیقما دیم و سن منکا اوزوم فی
 اغینه لاریم بیلان خوش قیلغانی بر اوغلاق هم برمادینک .
 لیکن سنینک مال لارینک فی جلاب لار بیلان اسراف قیلغان
 شول اوغلوونک کلکانده انینک اوچون بوردان موذای فی
 سویدونک . اول انکا ایتتی ای اوغلووم سن همیشه قاشیهدا
 دور سن و تعلقوم نینک همه سی سنینک کی دور لیکن خوش
 بولماق کیراک دور چونکه سنینک بو اوکانک اولکان ایردی
 قریلدی و ازیقان ایردی تاپیلدی .

۲۲۷

بای بیلان لعان نینک مثلی .

۱ اولار نینک بو دنیا دا کی احوالی . - ۲ اولار نینک اخرتدا کی احوالی . - ۳ بای
 لعانر باریب برادرلاریغه نصیحت قیلسون دیب ابراهیمغه التماس قیلماقی .

۱ عیسی بر کون شا کردلاریغه مال فی قانداغ توتماق لازم
 لیقی فی تعلیم برکانده مالغه حریرص فرسیلار مونی انکلاب
 فی مسخره قیلدی لار . اول وقت عیسی بو مثل فی اولارغه ایتتی
 قیمت بها لباسلار کیب هر کون دزم قیلیب عمرینی خوشلوق

بیلان اوتکوزکان بر بای ادم بار ایردی. انینک دروازه سی نینک
 یانیدا لعازر دیکان بدنی جراحی بیلان تولغان بر فقیر ادم
 یاتیب بای نینک دستور خوانیدین توشکان اوواقلاردین
 توپیغالی ارزو قیلور ایردی. و هم ایت لار کلیب جراحی لارینی یالار
 ایردی. بر کون اول فقیر اولدی و فرشته لار انی الیب باریب
 ابراهیم نینک قوچاغیغنه سالدی لار. بای هم اولوب دشن قیلیندی.
 ۲ بای دوزخ نینک عذابیدا توروب یراقدین ابراهیم نی
 و انینک قوچاغیغی لعازرنی کوروب قچقیریب ایتی ای اتم
 ابراهیم منکا رحم قیلیب لعازرنی ایبارکیل بارماقی نینک اوچی
 نی سوغه چیلاب تیلیم نی سرکوتسون چونکه من بو اوتدا
 عذاب تارتار من. لیکن ابراهیم ایتی ای اوغلوم عمر و نکده
 سنینک تاپقان نعمت لارینک نی و هم شونداغ لعازر تارتقان
 بلالارنی یارینکغه کلتورکیل لیکن ایمدی اول تسلی تاپار و
 سن عذاب تارتار سن. و موندین باشقه سیز نینک برله بیز
 نینک ارامیزدا بر چونک هانک بار دور تا که موندین سیزکا و
 اندین بیزکا اوتکالی خواهلاغانلار اوتالماکایلار.

۳ اول وقت بای ایتی ای اتم ابراهیم التماس قیلور من
 انی اتم نینک اوپیکا ایبارکایسن چونکه منینک بش برادریم
 بار اولارغه کواهلیق برسون که بو عذاب یریکا کلهما کایلار.
 ابراهیم انکا ایتی اولاردا موسی و پیغمبرلار بار اولاردین انکلا
 غایلار. اول ایتی یوق ای اتم ابراهیم اولون لاردین بری اولار
 نینک الدیغه بارسه اولار توبه قیلورلار. اول انکا ایتی اکر
 اولار موسی نینک و پیغمبرلار نینک سوزلارینی انکلاماسه لار
 اولون لاری نینک بری تیریلیب قویسه هم ایشانماسلار.

فرسی دیلان باجکیر نینک مثللی .

۱. فرسی اوزینی عادل کورساتماکی . - ۲. باجکیر اوز کناهیغه اقرار قیلماقی . -
 ۳. عیسی باجکیرنی عادل دیماکی .

۱ عیسی اوزلارینی عادل دیب باشقه لارنی تحقیر قیلغان
 لار نینک بعضی سیکا بو مثلنی ایتتی: ایکی آدم بیت المقدسکا
 دعا قیلغالی کیردی . بری فرسی ینه بری باجکیر ایردی .
 فرسی توروب اوز ایچیده شونداغ دعا قیلدی ای خدایم
 سنکا شکر ایتور من که من بولک آدم لاردیک بولانچی ناحق
 قیلغوچی زناکار یا شول باجکیر دیک هم ایماس من هفتده ایکی
 مرتبه روزه توتار من و تاپقان فائده م نینک عشرینی برور من .
 ۲ لیکن باجکیر یراقدین توروب آسمان طرفیکا قایلا
 ماققه هم اوزینی لایق کورمای سینده سیکا اوروب ایتتی ای
 خدایم من کناه کارغه رحم قیلغیل .

۳ عیسی ایتتی سیز لارکا ایتور من بو باجکیر فرسیدین
 عادلراف اوییکا باردی . چونکه هر کیم اوزینی ایکیز توتسه
 پست بولور و اوزینی پست توتسه ایکیز بولور .

عیسی تقدیس عیدیدا اورشلیمکا بارماقی .

اورشليمده تقدیس عیدی بولدی اول وقت قیش ایردی .
 و عیسی بیئنده سلیمان نینک ایوانیدا یورگانده یهودیلارانی
 قورشاب انکا ایتیلار نه وقتغیچه بیزنی شکده قوتارسن اکر
 مسیح بولسانک بیزلارکا اوچوق ایتغیل . عیسی اولارغه ایتتی
 من سیزلارکا ایتیم و سیزلار ایشانماس سیزلار اتام نینک اسمی
 بیلان قیلدغان عمل لاریم منینک باره مده کواه لیق برادرلار
 لیکن سیزلار ایشانمایسیز لار چونکه منینک قوی لاریمدین
 ایماس سیزلار . منینک قوی لاریم آوزیمنی انکلارلار و من اولارنی
 تونور من و اولار منکا ایرکاشورلار و من اولارغه ابدی حیات
 لیق برور من و الی الابد هلال بولماسلار . و هیچ کمرسه اولارنی
 منینک قولومدین تارتیب الالماس . اولارنی منکا برکان اتام
 همه دین اولوغ دور و هیچ کمرسه اولارنی اتام نینک قولیدین
 تارتیب الالماس . من و اتا بر دور میز . اول وقت یهودیلارینه
 انی سنکسار قیلدغالی قولیغه تاشلار الدییلار لیکن اول اولار
 دین قوتولوب اردن نینک اول طرفیکا باردی .

۴۰

عیسی بلالارنی مبارکلاماکی .

خلق کچییک بلالارینی مبارکلاسون دیب عیسی نینک
 الدیغه ایب کلدی . لیکن شاگردلار بلالارنی ایب کلکان
 کشیلارنی ملامت قیلدییلار . عیسی مونی کوروب ناراضی بولوب
 اولارغه ایتتی بلالار منکا کلسونلار اولارنی منع قیلمانکلار

چونكى خدا نينك پادشاه ليقي شوندا غلار نينك كى دور. سيز
لاركا ايتور من هر كيم خدا نينك پادشاه ليقي نى بلاد يك قبول
قيلماسه انكا هيچ وقت كيرماس. اول بلالارنى قوجاغيغه اليب
قول لارينى اولار نينك اوستيكا قويوب اولارنى مباركلادى .

۴۱

عيسى اولكان لعازنى تيركوزماكى .

۱. عيسى لعازنينك كسل ايكانى نى انكلاب بيت عنياغه بارماقى. - ۲. عيسى
مرثا بيلان قيامت نينك باره سيدا سوزلاشماكى. - ۳. مريم عيسى نينك الديغه كلما
كى. - ۴. عيسى قبرا باريب لعازنى تيركوزماكى. - ۵. مشورت مجلسى عيسى نى
اولتورالنى مصلحت قيلماقى.

۱ اورشليمكا يقين بيت عنيا ديكان كنتده عيسى دوست
توتقان مريم و مرثا و لعازر ديب اوچ بر توتقان بارايردى .
بر وقت لعازر كسل بولغاندا همشيره لارى عيسى نينك الديغه
ككشى ايباريب ايتورريلار اى خواجه م سن دوست توتقان
لعازر كسل دور. عيسى موغى انكلاغاندا بو كسل اولوم كسلى
ايماس ليكن خدا نينك جلالى اوچون دور ديب اول يرده ينده
ايكى كون توردى. اندين كين شاكر لاريغه ايتتى دوستوميز لعازر
اوخلاب دور. شاكر لارى ايتتيلار اى خواجه اوخلان بولسه
شفا تاپار. اول وقت عيسى اولارغه روشن ايتتى لعازر اولوب دور
و من سيز لارينك ايشانما كينكيز اوچون اندا بولماغانديغه
خوش دور من ليكن انينك الديغه بارالى. و اولار بارريلار .

۲ مرثا عیسی نینک کلکانی فی انکلاب چیقیب کنت نینک
 تاشیدا انکا اوچراب ایتتی ای خواجه اکر سن مونددا بولسانک
 ایردی برادریم اولماس ایردی. عیسی ایتتی برادرینک تیریلور.
 مرثا انکا ایتتی اخرقی کونده قیامتدا تیریلار ورغانی نی بیلور
 من. عیسی انکا ایتتی قیامت و حیاتلیق من دور من. منکا
 ایشانکان اولسه تم تیریک قالور و هر کیم تیریک بولوب منکا
 ایشانسه الی الابد اولماس. موندکا ایشانورسن مو. اول ایتتی اری
 ای خواجه من سنینک دنیاغه کلار ورغان مسیح ابن الله
 ایکانینکا ایشانورسن.

۳ اول مونی ایتیب یاریب همشیره سی مریم نی پنجهان
 قیچقمریب ایتتی اوسناد کلیب دور سنی قیچقیرور. مریم عیسی
 نینک کلکانی فی انکلاب درحال قویوب چیقستی. مریم برله انکا
 تسلی برکالی کلکان یهودیلار انکا ایرکاشتیلار. مریم عیسی
 نینک الدیغه کلکانده انینک ایغلاریغه یقیلیب ایتتی ای
 خواجهم اکر سن مونددا بولسانک ایردی برادریم اولماس
 ایردی. عیسی مریم نینک و انینک برله کلکان یهودیلار نینک
 یغلاغانی فی کوروب بی آرام بولوب ایتتی انی نه یرده قویدینکیز.
 انکا ایتیلار ای خواجه کلیب کورکل. و عیسی یغلاری.

۴ اندین عیسی قبرکا یاردی. قبر نینک اغزیغه بر تاش
 قویوغلوق ایردی. عیسی ایتتی تاش نی الیب اتینکلار. مرثا
 انکا ایتتی ای خواجه اول ساسیغالی تورغان دور چونکه انینک
 اولکانیکا تورت کون بولدی. عیسی ایتتی اکر ایشانسانک
 خدا نینک جلالی نی کورور ایردینک دیب سنکا ایتیمادیم مو.
 اول وقت تاش نی الیب ایتیلار. و عیسی یوقاری قایللاب ایتتی

ای اتا سوزوم فی انکلاغانینک اوچون سنکا شکر ایتورمن سوزوم
 فی هر وقت انکلاید ورغانینک فی بیلورمن . مونی ایتیب اونلوك
 آواز برله ای لعازر چیقغیل دیب قچقیردی . و اولوك قول ایاغی
 کفن برله و یوزی یاغلیق برله یورکا کلیکا چیقستی . عیسی
 اولارغه ایتتی انی یشیب قویونکلار یورسون .

ه اول وقت پهودیلار دین تولالار عیسی غه ایشاندیلار لکین
 باشقه لار فرسیلار نینک الدیغه باریب عیسی نینک قیلغانی فی
 ایتیلار . اول وقت مشورت مجلسی جمع بولوب قانداغ قیلور
 میز ریب مصلحت قیلدی لار . و قیافا دیکان اولوغ کاهن اولارغه
 ایتتی سیزلار هیچ نرسه اوقماس سیزلار و هم فکر قیلدماس سیزلار :
 بر آدم اولکانی تمام خلق هلاک بولغانیدین یخشی روز .
 اول کوندین تارتیب انی اولتورکالی مصلحت قیلدی لار . انینک
 اوچون عیسی یهوریلار نینک اراسیدا اشکارا یورماس ایردی .

۴۲

زکا

۱ زکا عیسی نی کورکالی خواهلاماقی . - ۲ . عیسی انینک اویینکا کلماکی .

۱ عیسی فصیح عیدی اوچون اورشلیمکا کتیب بارغاندا
 اریحکارین اوتتی . اندا باجکیرلار نینک بر چونکی زکا دیکان بر
 بای کشی بار ایردی . اول عیسی فی کورکالی خواهلار ایردی لیکن
 بوی قیسقه بولغان اوچون خلق دین کورالهای ایلدگری یوکوروب
 عیسی اوتار ورغان یول نینک بوییداکی بر اوجهه کا چیقستی .

۲ عیسی اول یرکا کلدانده یوقاری قایلاب انی کوروب ایتتی ای زکا پات توشکیل چونکه سنینک اویونککا توشما کچی دور من اول درحال توشوب خوشلوق برله انی قبول قیلدی. و همه خلق مونی کوروب ایتیشتی کناه کار کشی نینک اویکا مهمان بولغالی کیردی. اما زکا توروب خداوندکا ایتتی ای خداوند منا من مالیم نینک نصفی فی فقیرلارغه برورمن و اکر بر کمرسه رین ناحقلیق برله بر نرسه الغان بولسام برکا تورتنی برورمن. عیسی ایتتی بو کون بو اویکا نجات بولدی انینک اوچون که اول هم ابراهیم نینک اوغلی دور. چونکه ابن الانسان ازیقان لاری ایستاب تاپیب قوتقازغالی کلیب دور.

۴۳۰

عیسی اورشلیمکا ایشاک کا مینیب کیرماکی.

۱. عیسی نینک بدنی یاغلانماقی. - ۲. عیسی مینکالی شا کردلاری بر تایخر ایب کلماکی. - ۳. خلق عیسی نی ابن داود دیب اولوغلاماکی. - ۴. عیسی اورشلیم نینک باره سیدا یغلانماقی. - ۵. بلالار عیسی غه حمد ایتماقی.

۱ فصیح عیدیدین الته کون ایلکری عیسی بیت عنیاغه کلدانده انکا بر ضیانت قیلدیلار. اول وقت مریم بر جینکچه صاف ناررین یاغنی ایب کلیب عیسی نینک ایباغلارینی یاغلاب ساچلاری بیلان سورتی و اوی خوشبوی بیلان تولدی. اما اسخریوطلیق یهورا بیلان باشقه بر نچه

کشیلار ایتیشتیلار نهه اوچون بو قیمت بها یاغنی اوچ یوز
دینارغه ساتیب فقیرلارغه برماریلار. اول وقت عیسی ایتتی
انی قویونکلار چونکه منینک رفنیم اوچون ایلنکریدین
بدنیمنی یاغلاب دور.

۲ ایرته سی عیسی شاگردلاری بیلان اورشلیمکا مانکدی.
عیدغه کلکان تولا خلق عیسی نینک اورشلیمکا کلادورغاننی
انکلاب خرما شاخلاری الیب انکا اوچراغالی چیقتی. و عیسی
زیتون تاغیغه یقین بیت فاجیغه کلکانده شاگردلاری نینک
ایکی سی نی ایباریب اولارغه ایتتی کنتکا کیرکانینکیزه هیچ
کشی مینماکان بر تایخرنی درحال تاپار سیزلار. انی یشیب
منکا الیب کلینکلار. پس اولار باریب یول نینک اوستیده بر
دروازه نینک یانیدا باغلاغلیق تایخرنی تاپیب انی یشتیلار.
اول وقت ایکاسی ایتتی نهه ایشقه تایخرنی یشارسیزلار. اولار
خداوندکا لازم دور دیب جواب بر دیلار. و اول تایخرنی الغالی
قویدی. بو زکریا پیغمبر نینک صهیونغه ایتینکلار منا پادشا
هینک یواشلیق برله بر ایشاککا بر ایشاک نینک تایخریغه
مینیب سنکا کلور دیب ایتقانی بجاکلماک اوچون بولدی.

۳ اولار تایخرنی عیسی غه الیب کلکاندین کین لباس
لارینی انینکا اوستیکا سالیب عیسی نی انکا میندورریلار.
مینیب کتیب بارغاندا تولا خلق لباسلارینی و باشقه لار
درخت لاردین شاخلار کسیب یولغه پای انداز سالدیلار.
الدید اکتیب بارغان و ارقه سیدین ایرکاشکان خلق لار
قچقیریب ایتیلار اوصنا ابن راورغه خداوند نینک اسمی
بیلان کلادورغان مبارک دور اوصنا یوقاریدا.

۴ عیسی اورشلیمکا یقین کلمکانده شهرکا قایلاب یغلاب
 ایتتی کاشکی سن هم شو کونونکده سلامت لیکنیک اوچون نهه
 کراک ایکانی نی بیلسانک ایردی لیکن ایمدی کوزلارینکدین
 پنهان بولوب دور چونکه دشمن لار سنی قورشاب الوردغان
 کونلار سنینک اوستونککا کلور و یوقلانغان وقتینک نی بیلهما
 کازینک اوچون سنی و ایچینکدا کی بلالارینک نی یر بیلان
 تنک قیلورلار و تاش اوستیده تاش قویماسلار .
 ۵ عیسی اورشلیمکا کیرکانده بیت المقدسکا باردی و انینک
 الدیغه کورلار و توکورلار کلدیلار . اول اولارغه شفا بردی . اما
 اولوغ کاهن لار و کاتب لار مونی کوروب بلالارینک اوصنا ابن
 داودغه دیب قیچقیرغانی نی انکلاب خفه بولوب انکا ایتیلار
 بولارینک نهه دیکانی نی انکلار موسن . عیسی اولارغه ایتتی
 هیج وقت اوقومادینکیز مو بلالارینک و ایمیدورغان بلالار
 نینک اغزیدین اوزونککا حمد طیار قیلدینک . اندین اولارنی
 قویوب بیت عنیاغه چیقتی .

۴۴

اون قیزنینک مثل .

۱ . قیزلار یکت نینک الدیغه چیقیب اندین اوخلاب قالماقی . - ۲ . یکت کلمکانده
 بعضیلاری طیار بولماسلیقی . - ۳ . طیار بولغانلار یکت برله تویغه کیرماکی . - ۴ .
 عیسی مثل نینک معنی سی نی بیان قیلماقی .

عیسی بیت المقدسکا اخرقی بارغانیدین کین شاگرد
 لاریغه اوزی نینک ینه کلیشیدین خبر بریب بو مثلنی ایتتی .

اول وقت آسمانلار نینک بادشاه لیلی چراغلارینی الیب یکت
 نینک الدیغه چیقان اون قیزغه اوخشار. و اولار نینک بشی دانا
 و بشی نادان ایردی. نادانلار چراغلارینی الیلار لیکن
 اوشوق یاغ الیادیلار اما دانالار چراغلاری برله قچالاریدا
 یاغ الیلار. یکت کیچکا قالغان اوچون همه سی مورکاداب
 اوخلاب قالدی.

۲ یریم کیچکه ده منا یکت کلدی الدیغه چقینکلار دیب بر
 اون چیقتی. اول وقت بو قیزلار نینک همه سی قویوب چراغلار
 ینی اونکلاری و نادانلار دانالارغه ایتیلار سیز نینک یاغینکیز
 دین بیزکا برینکلار چونکه بیز نینک چراغلاریمیز اوچارلار.
 لیکن دانالار ایتیلار یوق مبادا بیزکا هم سیزکا یتمای قالور
 ساتقوچیلارغه باریب اوزینکیز اوچون یاغ ساتیب الینکلار.
 ۳ اولاریاغ الغالی کتیب بارغاندا یکت کلدی و طیاربولغانلار
 اذینک برله تویغه کیردیلار و ایشیک ایتیلدی. کین قالغان
 قیزلار هم کلیب ایتیلار ای خواجه بیزکا ایشیک فی اچغیل لیکن
 اول ایتتی حقیقتاً سیزلارکا ایتورمن سیزلار فی تونوماس من.
 ۴ عیسی شاگردلاریغه ایتتی اویغاق تورونکلار چونکه ابن
 الانسان کلار ورغان کون فی هم ساعت فی بیلماس سیزلار.

۴۵

حکم کونی

۱. آدم لار ایکیکا بولونماکی. - ۲. اونکداکی لار ابدی حیاتلیقه کیرماکی. -

۳. سولداکی لار ابدی عذابغه توشماکی.

۱ اندین کین عیسی شاکرد لاریغه ایته این الانسان
جلالیدا و بارچه مقدس فرشته لاری بیلان کلکانده جلالی
نینک تختیده اولتورور و همه طائفه لار انینک الدیغه یغیلور
لار و اول اولارنی پاده چی قوی لارنی اچکولار دین ایریغاندیک
بر بریدین ایریب قوی لارنی اونک یانیدا و اچکولارنی سول
یانیدا تورغوزور.

۲ اول وقت اونک یانیدا کی لارغه ایتور کلینکلار ای
اقام نینک مبارک لاری دنیا بنا قیلینغاندین بری سیز نینک
اوچون طیار قیلینغان پادشاه لملق فی میراث الینکلار چونکه
من اچ ایردیم منکا طعام بردینکیز اوسادیم منکا ایچکولون
بردینکیز مسافر ایردیم منی قوندوردینکیز یالانکغاچ ایردیم
منکا کیدوردینکیز کسل ایردیم منی یوقلادینکیز و زنداندا
ایردیم قاشیمغه کلدینکیز . اول وقت عادل لار ایتورلار ای
خد اوند قچان اچ ایکانینک نی کوروب سنکا طعام بردون یا
اوساغانینک نی کوروب سنکا ایچکولون بردون و قچان سنی
مسافر کوروب قوندوروق یالانکغاچ کوروب سنکا کیدوردون
و قچان سنی کسل یا زنداندا کوروب قاشینکغه کلدون . و
پادشاه اولارغه ایتورانی دو همه دین کچیک برادرلاریم دین
بریکا قیلغان بولسانکیز انی منکا قیلدینکیز.

۳ اول وقت سول یانیدا کی لارغه ۴ ایتور ای ملعونلار
شیطان و انینک فرشته لاری اوچون طیار قیلینغان ابدی اوتغه
کتینکلار چونکه من اچ ایردیم منکا طعام برماندینکیز اوسا
دیم منکا ایچکولون برماندینکیز مسافر ایردیم منی قوندور
ماندینکیز یالانکغاچ ایردیم منکا کیدورماندینکیز کسل و

زند اذدا ایردیم منی یوقلامادینکیز. اول وقت اولارتم ایتورلار
ای خداوند قچجان اچ ایکانینک فی یا اوساغانینک فی یا مسافر
یالانکغیاچ یا کسل ایکانینک فی یا زنداندا تورغانینک فی
کوردون و سنکا خدمت قیلما دوق. اول وقت اولارغه ایتورانی بو
همه دین کچیک برادرلاریم دین بریکا قیلماغان بولسانکیز
منکا هم قیلما دینکیز. بولار ابدی عذابغه لیکن عادلار
ابدی حیاتلیققه بارورلار.

خلاصه.

۱ عیسی غه ضد تورغانلار نینک دشمنچیلدیکی زیاده بولدی
لیکن خلق نینک عیسی فی دنیاوی پادشاه قیلادورغان
اراده سی کمراک بولسه هم تخی بار ایردی. انینک اوچون
عیسی یورت نینک یراغراق یرلاریکا باردی. اندا عیسی خلقغه
وعظ ایتیب شاگردلاریغه تعلیم برور ایردی و قوللار انینک
ابن الله ایکانیکا ایشاندیلار. لیکن اول وقت دین تارتیب
فقط زحمت تارتیب اولماک بیلان دنیا نینک قوتقازغوجی
سی بولارورغانیدین خبر برکالی توردی. ینه اوزی قیلغاندیک
بر بریکا محبت برله عفو قیلدیش فی اورکاتی.

۲ اندین عیسی سایبان عید یغه کتیب بارغاندا همسایه
فی دوست توتماق نینک باره سبدا بر مثل کلمتوروی. عید
ایچمیده بر توغما کور نینک کورلارینی اچیب انکا اوزی نینک
ابن الله ایکانی فی اشکارا قیلدی. کین اوزی نینک یلغشی
پاده چی ایکانی فی مثل بیلان بیان قیلدی.

۳ اورشلیمدین جلیلین کا باریب اندا تعلیم بربیب معجزه لار قیلور ایردی و شاگردلاریغه دعا قیلیشنی اورکاتی. بنی اسرائیل رد قیلغان مرحمتنی طائفه لار قبول قیلیشنی و توبه قیلغان باجکیرلار و کناه کارلارنی قبول قیلماق کیراک ایکانی فی ابدی حیاتلیققه وارث بولغان کشی راستلیقدا خوش ایکانی فی مثل لار بیلان بیان قیلدی. اخردا اوز عادل لیقیدین امید قیلغوچیلارغه خدانینک الیددا عادل بولماق نینک یولی توبه قیلیب مرحمت قیلماک ایکانی فی کورساتی.

۴ اندین کین عیسی تقدیس عیدی اوچون اورشلیمکا باریب اندا اوزی نینک ابن الله و اتا بیلان بر ایکانی فی ایتی. لیکن یهودیلار انی سنکسار قیلغالی تورغاندا باشقه بر یرکا باریب اندا بر مدت توردی. اندین بیت عنیاغه باریب بالادورقی قیلغان همه معجزه لاردین چونکراف بر معجزه قیلدی. مونی کورکانده تولالار انکا ایشاندیلار لیکن باشقه لار نینک دشمنلیکی تخی قاتیغراف بولدی و مشورت مجلسی انی اولتورکالی مصلحت قیلدی لار لیکن وقتی تخی کلماکان اوچون اولاردین کتی.

۵ فصیح عیدی یقین کلکانده عیسی اورشلیمکا باردی چونکه انینک زحمت تارتیب اولادورغان وقتی ایمدی کلدی. اریحادا بر بای کشی عیسی نی قبول قیلیب انکا ایشاندی بیت عنیاغه کلکانده مریم انی دفن اوچون یاغلا دی.

۶ ایرته سی فصیح عیدی نینک الیداکی یکشنبه کونی عیسی زکریا پیغمبر ایتقاندیک اورشلیمکا کیردی. تولالار انکا پادشاه دیک حرمت کورساتیلار لیکن بو وقتدا هم اورشلیمده

كى خلق انكا ر شمنچى يىلىق كورساتتى . يىنە ايكى كون تعليم
 بركالى بيت المقدسكا باردى اما سه شنبه كوندىن كىن بيت
 المقدسكا يىنە بارمادى بيتدىن چىقانددا اور شىلىپكا پات
 كلار ورغان حكم نى شا كرد لار يىغە بيان قىلدى . و اوز حكمى
 دىن خبر برب اولارغە يىنە كلكونچە طيار تورغالى نصيحت
 قىلىپ حكم كوفى نى بيان قىلدى . قالغان كونلارنى شا كرد
 لارى اوچون اوتكازدى . اول كونلارده نە قىلغانى نى و نە
 ايتقانى نى كلار ورغان فصل لار دىن كورورمىز .

عيسى نىنك زحمت تارتىپ

اولماكى .

۴۶

عشاء خداوند .

۱ . يهودا استادىنى سانماق . - ۲ . عيسى شا كرد لارى برله فصع نىنك قوزى
 سى نى يماكى . - ۳ . عشاء خداوند باشلانماق . - ۴ . عيسى اوزىنى تاپشورغوچى
 نى كورساتماكى . - ۵ . اول شا كرد لارغە تعليم برب دعا قىلماق .

۱ فصع عىدىدىن ايكى كون ايلكرى اولوغ كاهن لار بىلان
 شىخ لار قىياغانىنك اوردا سىغە يىغىلىپ عيسى نى قانداغ جىلدە
 برله توتوب اولتور كالى مصلحت قىلدىلار ليكن قومدىن
 تورغاج بو ايش نى عىدددا قىلغالى مناسب كورمادىلار . اول وقت

شیطان استخریوطللیق یهوراغه کیرری و اول اولوغ کاهن لارکا
 باریب پُل برسه عیسی فی اولارغه توتوب برکالی وعده قیلدی . و
 اولارخوش بولوب انکا اوتوز سر کموش برری . اول کوندین تارتیب
 یهورا عیسی نی پنهاندا توتوب برکالی فرصت ایستار ایرری .
 ۲ عیسی فصیح عیدی نینک اولقی کونیده شاگردلاریدین
 ایکسیسیکا یعنی پطروس بیلان یوحناغه ایتی شهرکا باریب
 فصیح قوزیسی فی طیار قیلینکلار . اخشام بولغاندا اون ایکسی
 لار بیلان دستورخوانغه اولتورری . و اولارغه ایتی من زحمت
 تارتماسدین ایلکری سیزلار بیلان بو فصیح قوزیسی فی یکالی
 تولا آرزو قیلدیم چونکه سیزلارکا ایتورمن موندین کین خدا
 نینک پادشاه لیقیدا کامل بولماغونچجه انینکدین یماس من .
 ۳ اولار یکانده عیسی بر نان فی الیب مبارکلاب اوشا تیب
 شاگردلاریغه بریب ایتی الیب ینکلار بو منینک سیزلار
 اوچون بریلارورغان بدنیم دور منی یار قیلماق اوچون مو فی
 قیلینکلار . شونداغ هم طعامدین کین پیاله فی الیب شکر
 قیلیب شاگردلاریغه بریب ایتی همه نکیز مونیکنکدین الیب
 ایچینکلار بو سیزلار و تولا لار اوچون کناه لار نینک عفوسیکا
 توکولارورغان قانیم برله بولغان ینکی عهد دور . قیچان
 مونی قیلسانکیز منی یاد قیلماق اوچون قیلینکلار .
 ۴ دستورخواندا اولتورغاندا عیسی ایتی بتحقیق سیزلارکا
 ایتورمن برینکیز منی توتوب برور . اول وقت اولار تولا غمکین
 بولوب بردین بردین انکا ایا اول کشی من مو دیکالی تور
 دیلار . اول وقت یوحنا ایتی اول کیم دور . عیسی چیللاغلیق
 نان فی کبها تنکلاسام شول دور دیب نان فی استخریوطللیق

یهوداغه بربیب انکا ایتتی قیلار ورغانینک فی پات قیلغیل. یهودا
 چیللاغلیق نان فی الیب درحال چیقنتی و کیچقه ایردی.
 ۵ اول وقت عیسی ایتتی ایمدی ابن الانسان جلال تاپتی.
 اندین کین عیسی اون بر شا کردیغه بر برینی دوست توتقالی
 و تنکلیک وقت لاردا جر قلیک بولغالی نصیحت قیلیب تسلی
 بر کوچی فی یعنی روح القدس فی اولارغه ایبارکالی وعده قیلدی.
 آخردا اوزینی شا کردلارینی و همه اوزیکا ایشانار ورغانلارنی
 سماوی اتاسیغه تاپشوردی.

۴۷

عیسی جتسمانی دیکان باغدا

زحمت تارتماقی.

۱. عیسی شا کردلارینی الیب باغقه بارماقی. ۲. عیسی دعا قیلماقی. ۳.
 عیسی نینک توتولماقی و شا کردلاری نینک قاچماقی.

۱. اولار تسبیح ایتیب زیتون تاغیغه چیقنیلار و جتسمانی
 دیکان بر باغقه کلکانده عیسی شا کردلاریغه ایتتی من باریب
 دعا قیلیب بولغونچقه مونددا اولتورونکلار. اما پطروس
 بیلان یعقوب فی و یوحنا فی الیب باغ نینک ایچکریکا کیریب غم
 قیلیب بی آرام بولغالی توردی. و اولارغه ایتتی جانیم اولومغیچقه
 تولا غمکین دور مونددا قالیب منینک برله اویغاق تورونکلار.
 ۲. اندین ازغنه ایلکریراک باریب یوزینی توبن قیلیب دعا
 قیلیب ایتتی ای اتا مکن بولسه دو پیاله مندین اوتسون.

ليكن من خواهلاغانديك بولماي سن خواهلاغانديك بولسون. و آسماندين انكا بر فرشته كورونوب اني قوتلاندروردي. و قري قان قطره لاريديك بولوب يركا توشار ايردي. دعا قيليب بولغاندا قويوب شاكر دلاريغه باريب اولارنيناك غمدين اوخلاغاني نى كوروب اولارغه ايتي نمه اوچون اوخلاسيزلار منينك برله فقط بر ساعت اويغاق تورالماندينكيز مو امتكانغه توشماسليكينكيز اوچون اويغاق توروب دعا قيلينكلار. روح حاضر ليكن جسم ضعيف رور. اندين ينه باريب دعا قيليب كلكانده ينه اولارنيناك اوخلاغاني نى كوردي چونكه اولارنيناك كوزلاري اغيرلاشقان ايردي و نمه جواب بريشي نى بيلمديلار. و اوچونلجي مرتبه اولارنى قويوب باريب دعا قيليب كلكانده شاكر دلاري نينك اوخلاغاني نى كوروب اولارغه ايتي ايمدى اوخلاب آرام الينكلار منا ابن الانسان كناه كارلار نينك قوليفغه تاپشورالارورغان ساعت يقين كلدى قويونكلار كتالي. منا منى قوتوب بر كوچى يقيندا رور.

۳ اول كب قيليب تورغاندا ناكاه بر جماعه خلق چراغلار برله قلچ و عصالار كوتاريب باغقه يقينلاشتى. و يهودا اولار نينك الديد اباريب عيسى غه كليب السلام اى اوستاد ديب اني سويدى. عيسى انكا ايتي اى دوستوم نمه اوچون كلدينك بر سويمان بيلان ابن الانسان نى قوتوب برور مو سن. اندين عيسى الديغه چيقيب خلققه ايتي كيم نى ايستارسيزلار. اولار ايتيلار ناصر تليك عيسى نى ايستارميز. عيسى ايتي من اول رور من. اول وقت اولار كينيچكه كتيب يركا يقيدلار. عيسى اولارغه ايتي پس منى ايستاسانكيز بولارنى كتكالى قويونكلار.

اول وقت الديغه باريب عيسى نى توتوب باغلاديلار. اول
 اولارغه ايتتى من هر كون سيز نينك ارانكيزدا بيتده توروب
 تعليم بزديم و سيز منى توتمادينكىز ليكن بو سيز نينك
 ساعتينكىز و قرانكغولوق نينك قوتى دور. اول وقت همه
 شاگردلار انى قويوب قاجتيلار.

۴۸

عيسى قيافانينك الديد ا تورماقى.

۱. بطروس استادينى انكار قيلماقى. - ۲. عيسى اولومكا حكم قيلينماقى.

۳. يهودا باريب اوزينى آسيب اولتورماقى.

۱ عيسى نى توتقانلار انى اولوغ كاهن قيافانينك الديغه
 ايب بارديلار و اندا كاتبلار شيخلار و اولوغ كاهنلار
 يغيليب ايرديلار. اولار انى اولومكا حكم قيلماق اوچون بر
 بهانه ايستار ايرديلار و تولا يالغان كواهلار انينك ضدديغه
 قويتيلار. بطروس آخرى قانداغ بولادورغانى كورماق اوچون
 عيسى غه يراقدين ايركاشيب كليپ اوردانينك حويلى سيغه
 كيركأنده اوت سينيپ اولتورغان خدمتكارلار نينك اراسيغه
 كيريب اولتوردى. اندا اولتورغاندا بر كنيزك كليپ انكا ايتتى
 سن عيسى نينك شاگردلارى نينك بى دورسن. ليكن بطروس
 اى خاتون من انى تونوماس من ديب تاشقارقى حويليغه
 چيقتى. دروازه غه كلكانده باشقه بر خاتون هم شونداغ
 ديدى. اول وقت بطروس ينه انكار قيلدى. بر ساعتچه
 اوتكاندين كين بر خدمتكار انكا ايتتى بتحقيق سن اولار

نېنك بىرى دورسن اما اول قسّم قىلىپ ايتتى من اول آدم نى
تو نوماس من . اول وقت عيسى ياندى بطروسقا قايلاردى و
بطروس تاشقارىغە چىقىپ اچىق دىغى بىلان دىغلادى .

۲ تولا يالغان كواھلار كلكان بىرلە ۵۰ انى اولومكا حكّم
قىلغالى ھىچ بىھانە تاپالماغاندا اولوغ كاهن توپوب عيسى غە
ايتتى سىنكا تىرىك خدانىنك ارستىدە قسّم دورور من اكر
اين الله مسيح بولسا نىك بىزكا ايتغىل . عيسى انكا ايتتى من
دور من . موندىن كىن ابن الانسان نىنك قدرت نىنك اونك
ياندى اولتورروب آسمانلار نىنك بولوت لارىدا كلادورغانى نى كورار
سىز لار . اول وقت اولوغ كاهن لىباسى نى بىرتىپ ايتتى ىنە بىزكا
كواھلار نىمە كا لازم دور كىر ايتقانى نى انكلادىنكىز سىز لار كا تاندىغ
كورونور . بارچەسى اول اولومكا لىق دور دىدىلار . عيسى نى
توتوب تورغانلار انى مسخرە قىلىپ بوزىكا تو كورروب كوز
لارىنى تانكىپ مشتلاب ايتتىلار اى مسيح سنى اورغان كىم
دور بىزكا بىغىمىزلىك قىلغىل . اول ھىچ جواب بىرمادى لىكن
اول قىر ققوجى نىنك الدىدا شوك تورغان قوزىدىك اغزىنى
اچماى . تانكا تقاندا مشورت مجلسى جمع بولوب لىزىنى
خدانىنك اوغلى دىكان اوچون انى اولومكا حكّم قىلدى .

۳ يھودا عيسى نىنك حكّم قىلدىغانى نى بىلىپ بىشىمان
بولوب اولوغ كاهن لاركا بارىب الغان پۇلنى ياندورروب بىركالى
خو اھلاب ايتتى من ناحىق قان نى تاپشورروب بىرما كىم بىلان
كناھ قىلدىم . و اولار ايتتىلار انىنك بىلان نىمە ايشىمىز بار
اوز ايشىنك نى بىلكايسىن . و اول پۇلنى بىتەدە تاشلاب كىتىپ
اوزىنى اسىپ اولتوردى .

عیسی پیلاطوس نینک الیدئا تورماقی .

۱. دسلابداکی کواهلارنینک سوزلاری یالغان چیقماقی. - ۲. عیسی هیروودس نینک الیدیغه کلتورولوب مسخره قیلینماقی. - ۳. پیلاطوس خلققه عیسی بیلان باراباس نینک یرینی ایلغاغالی قویماقی. - ۴. پیلاطوس عیسی نی اوردورماقی. - ۵. پیلاطوس حکم نی توختاتماقی.

۱. اندین کین عیسی فی باغلاب الیب باریب پونطیوس پیلاطوس دیکان والیغه تاپشوردیلار. لیکن اوزلاری فصیح قوزیسی فی ناپاک بولمای یماک اوچون والی نینک اورداسیغه کیر مادیلار. اول وقت پیلاطوس اولارنینک الیدیغه چیقیب عیسی نینک نمه قیلغانی فی اولاردین سوردی. اولار انینکدین عیسی فی سورات قیلمای اولومکا حکم قیلغالی تیلادیلار. پیلاطوس مونکا اوناماغاندا اولار عیسی دین شکایت قیلغالی باشلاب ایٹیلار اول خلق فی آزدورارور قیصرکا آلبان برکالی قویمایدور و اوزینی مسیح عم پادشاه دیدور. اول وقت پیلاطوس اورداغه کیریب عیسی دین سوراب ایٹی سن یهوریلارنینک پارشاهی مو سن. عیسی ایٹی منینک پارشاه لیقیم بور نیارین ایماس. پیلاطوس انکا ایٹی پس بر پارشاه ایکان سن. عیسی ایٹی سن مونی ایتور سن من بر پارشاه روز من مونینک اوچون توغولدوم و مونینک اوچون دنیاغه کلدیم تا که حقیقت اوچون کواهلیق برکایمن هر کیم حقیقتدین بولسه منینک آوازیمن فی انکلار. اول وقت پیلاطوس ایٹی حقیقت نمه روز.

۲ اندین کین پیللاطوس عیسی نینک جلیلیته لیک ایکانی فی انکلاب انی هیروودس نینک الدیغه ایباردی چونکه اول اوشبو کونلارده اورشلمیده ایردی. و هیروودس عیسی دین بر معجزه کورکالی آرزو قیلغان اوچون انی کورکانده تولا خوش بولوب انینکدین تولا نرسه لارنی سوردی. لیکن عیسی انکا هیچ جواب برمادی. اول وقت هیروودس لشکری بیلان عیسی نی مسخره قیلیب چاقان رنکلیک بر ایکین کیدوروب انی پیللاطوس نینک الدیغه یاندوردی.

۳ اول وقت پیللاطوس اولوغ کاهن لارنی مشورت مجلسی نینک کشیلارینی و خلق نی یغدوروب اولارغه ایتنی عیسی فی اولومکا حکم قیلغالی نه من و نه هیروودس بر کنه تاپماروق. هر عیدرا زندانداکی لار دین خلق خواه لایغان برنی آزاد قیلور ایردی. انینک اوچون پیللاطوس عیسی بیلان باراباس نینک برینی ایلغالی بیوردی باراباس جدل و قتل قیلغان اوچون زندانغه سالینغان ایردی. لیکن اولوغ کاهن لار و شیخ لار خلق نی باراباس نی تیللاکالی دلالت قیلور ایردی لار. و خلق عیسی نی ایماس بلکی باراباس فی آزاد قیلغیل ریب قچقیریشتی.

۴ اول وقت پیللاطوس ایتنی عیسی فی نمه قیلای. اولار دارغه تارتقیل دارغه تارتقیل ریب قچقیریشتیلار. اندین کین پیللاطوس عیسی فی اوردوردی و سپاه لار قزل بر ایکین کیدوروب تیکندین بر تاج اوروب باشیغه قویدیلار. اندین بر قموش فی اونک قولیغه تو توروب السلام ای یهوریلار نینک پار شاهی ریب تیز بوکوب مسخره قیلدی لار. کین انکا توکوروب قموش نی قولیدین ایب باشیغه اوردی لار. اول وقت پیللاطوس عیسی نی

تاشقازى چىقارزى. اول وقتده ئىككىن تاج بىلان قزل ايگىن
 كيدوروكلون ايرزى. پىلاطوس ايتتى مندا اول آرم. اما
 اولوغ كاهن لار و خدمتكارلار دارغە تارتقىل دارغە تارتقىل
 ريب قىچقىرىشتىلار. پىلاطوس ايتتى من انىنكدا بىر عىت
 تاپمايم. اول وقت يهودىلار ايتتىلار بىزنىنك شىرىعتىمىز بار
 شىرىعتىمىز كا موافق انكا اولوم واجب روز چونكه اوزىنى
 خدانىنك اوغلى قىلدى. اول وقت پىلاطوس قورقوب عيسىنى
 اورداغە اليب كىرىپ سن نە يىزلىك روز سن دىب سوزدى
 ليكن عيسى انكا جواب بىرمادى.

۵ پىلاطوس عيسىنى آزار قىلغالى يىنە ايستارى ليكن
 يهودىلار ايتتىلار اكر انى قويوب بىرسانك قىضرىنك روستى
 بولماس سن. اول وقت پىلاطوس تىخى قورقتى و عيسىنى
 چىقارىپ حكومت تىختىده اولتورۇپ بارچە خلق نىنك
 الدىدا سوالىب قوللارنى يوب ايتتى من بو عادل نىنك
 قاندىن نى كىنە روز من اوزلارنىكىز بىلكا بىسپىلار. و بارچە
 خلق ايتتى انىنك قانى بىزكا و بىلالاريمىزغە كىسون. اول وقت
 پىلاطوس عيسىنى دارغە تارتقالى و باراباسنى آزار قىلغالى
 حكم قىلدى.

۵۰

عيسى داردا زحمت تارتماقنى و اولماقنى.

۱. عيسىنى نىن چىلچىتە كا اليب بارماقنى. - ۲. سپالار عيسىنى دارغە تارتقاندا اول
 اولارنىنك حقىدا نعا قىلماقنى. - ۳. دارنىنك الدىدا درست لار و دشمن لار تورماقنى.

۲ - عیسی آخرقی زحمتنی تارتیب وفات بولماقی. - ۵. عیسی اولکان وقتدا بولغان واقعهلار.

۱ اول وقت سپاهلار عیسی دین قزل ایکیمن فی سالدورروب اوز ایکیمنی نی کیدورروب دارغه تارتقالی الیب یازدیلار و عیسی دارینی کوتاردی. یولدا اصحرادین کلکان قیرونیه لیک سمعون فی انینک دارینی کوتارکالی توتوب الدیلار. و چونک بر جماعه خلق و خاتونلار انینک اوچون یغلا دیلار. اما عیسی اولارغه قایلاب ایتی ای اورشلیم قیزلاری منینک اوچون یغلامانکلار لیکن اوزلارینکیز و بلالارینکیز اوچون یغلامانکلار چونکه ساق درختغه مونی قیلسه لار قوروق درختغه نمه بولور.

۲ اولار جلجته دیکان یرکا کلکانده انینک برله ایکی بولانچی فی برینی اوندک یانیدا ینه برینی سول یانیدا دارغه تارتیلار. مونینک برله کناه کارلار بیلان سانالغان ایردی دیب پتوکانی بجاکلدی. لیکن عیسی اولارنینک حقیدا دعا قیلیب ایتی ای اتا اولارنی باغیشلاغیل چونکه نمه قیلغانی نی بیلماسلار. و پیللاطوس ناصر قلدیک عیسی یهودیلارنینک پادشاهی دیب دارغه پتوب قویغان ایردی. و سپاهلار عیسی نینک ایکیمن لارینی بولوب الیب کونکلاکی اوچون قرعه سالدیلار.

۳ اما خلق بیلان چونکلاری عیسی فی مسخره قیلیب ایتیلار باشقه لارغه یازدم برور ایردی اگر خدا ایلغاغان مسیح بولسه اوزیکا یازدم برسون. شونینکغه اوخشه سپاهلار هم مسخره قیلور ایردیلار. و دارغه تارتیلغان ایکی کناه کارنینک بری هم انی مسخره قیلدی لیکن ینه بری شونی ملامت

قیلیب ایٲتی سن اوزونک بو حکم نینک تکیدا تورغاندا خدا
 دین قورقماس مو سن بیز ایشلاریمیزغه لایق زحمت تارتار
 میز لیکن بو هیج کناه قیدماب روز. اندین عیسی غه ایٲتی
 ای خداوند سن پادشاه لیه قینکغه کلکانده منی یار قیلغیل.
 عیسی انکا ایٲتی بتحقیق سنکا ایتور من سن بو کون منینک
 برله بهشتدا بولور سن. عیسی نینک راری نینک یانیدا انا
 سی بیلان بر نچکه خاتونلار و عیسی دوست توتقان شاگرد
 تورریلار. عیسی اناسیغه ای خاتون منا اوغدونک و شاگرد
 غه منا انانک ریب ایٲتی شول ساعتدین تارتیب اول شاگرد
 انی قاشیغه الدی.

۴ تخمیناً ساعت التهرین توقوز غچکه تمام بر یوزیده
 قرانکغولوق بولدی. توقوزونجی ساعتده عیسی اونلوك آواز
 برله قچقیریب ایٲتی ای خدایم ای خدایم نهه اوچون منی
 تاشلارینک. اندین پتولکانی بجاکلمان اوچون من اوسا
 ریم دیدی. و اولار بر بولوطنی سرکه کا چیلاب بر قמוש نینک
 اوچیغه سانجیب انینک اغزیغه تانکلاری. عیسی سرکه ننی
 الغاندا تمام بولدی دیدی. اندین اونلوك آواز برله قچقیریب
 ایٲتی ای اتار و حومنی قولونکغه تاپشورور من. اندین باشی نی
 توپن قیلیب روحی نی تسلیم قیلدی.

۵ ناکاه بیت نینک پرده سی یوقاریدین توپن غچکه پرتیلیب
 ایکی پاره بولدی و یر تبراندی و تاغلار یاریلدیلار. اندا
 تورغان سپاهلار بولغان واقعالارنی کوروب تولا قورقتیلار و
 یور باشی ایٲتی بتحقیق اول عارل بر کشی و ابن الله ایردی. و
 کوزگالی چیقان خلق نینک همده سی سینه سیکا اوروب یاندى.

عیسی نینک دفن قیلینماقی.

۱. عیسی نینک بقینیغہ نیزه برله سایماقی. - ۲. عیسی نینک دوست لاری انی دفن قیلماقی. - ۳. قبر نینک مهرلانماقی.

۱. ایرتھ سی سبت کونی بولغان اوچون بدنلار دارد اسیغلیق قالماسون دیب یهوریلار پیملاطوس دین سونکاک لاری نینک سیندورولماقی نی و بدنلار نینک توشورولماکی فی تیلا دیلار. اول وقت سپاهلار کلب ایکی بولانچی نینک سونکاک لاری نی سیندور دیلار لیکن عیسی نینک اولکانی نی کوروب انینک سونکاک لاری نی سندورمادیلار لیکن سپاهلار دین بری انینک بقینیغہ نیزه بیلان سایدی. در حال قان بیلان سوچیتتی.

۲. اورشلیمده مشورت مجلسی نینک کشیلاریدین بری بولغان اریمتیالیق یوسف دیکان بر بای کشی با ایردی. اول هم عیسی نینک شاگردی ایردی. اول پیملاطوس نینک الدیغہ باریب عیسی نینک بدن فی تیلا ری. پیملاطوس یوز باشیدین عیسی نینک اولکانی نی انکلاب الثالی ازن بردی. بال دور کیچهده عیسی نینک الدیغہ کلکان نیقودیموس هم دارولار الیب کلدی. اولار عیسی نینک بدن فی الیب یهوریلار نینک رسمیکا موافق انی خوشبوی دارولار بیلان کفنکا یورکان دیلار و یقیندا یوسف نینک باغیدا بر ینکی قبر بار ایردی. یهودیلار نینک عیدی یقین بولغانی اوچون عیسی فی اول قبردا قویوب قبر نینک اغزیغہ چونک بر تاش قویوب کتیلار.

۳ لیکن چرنك كاهن لار و فرسیلار عیسی نینك اوج
 گوندین كین قویبار من دیکانی نی یادیغه كلتورروب
 شاگردلاری کلیب بدنی نی اوغورلاب کتیب اول اولوک لاردین
 قویروب روز دیماسون و آخرقی سی اولقی سیدین یمان بولما
 سون دیب پیللاطوسغه باریب قبری نی ساغلاغالی انینکدین
 سپاه لار تیلادیلار . پیللاطوس اولارغه سپاه لار برری و اولار
 باریب تاش نی مهرلادیلار .

عیسی نینك اولوک لاردین قویبارقی و آسمانغه چیقماقی .

۵۲

عیسی نینك اولوک لاردین قویبارقی .

۱ . پاسبانلار قبردین قاچماقی . - ۲ . عیسی نینك اولوک لاردین قویبارقی بر ناچه
 خاتونلارغه خبر بریلماکی . - ۳ . بطروس و یوحنا قبریغه بارماقی . - ۴ . عیسی
 خاتونلارغه کورونماکی .

۱ . اوچوننجی کونی تانکاتقاندا چونک بر زلزله بولدی
 چونکه خداوند نینك بر فرشته سی توشوب قبردینك اغزیدین
 تاش نی الیب اتیب اوستیده اولتورری . اول وقت پاسبانلار
 قورقوب تیتراپ اولوکدیک بولدیلار . لیکن هوشلاریغه کلکاندە
 یوکورروب باریب بولغان واقعه نی چونک کاهن لارکا خبر بردیلار .
 اول وقت اولار بیلان شیخ لار جمع بولوب اکر سپاه لار انینك

شاگردلاری کیچە دە کلیب بدننی تی اوغورلاب کتیلار دیب
ایتقالی خواهلایسه مونچە پُل برکالی مصلحت قیلدیلار و
سپاهلار پُدننی الیب اولار اورکاتکاندیک قیلدیلار.

۲ اوشبو کون سحر وقتیدا هجدلیه لیک مریم و یعقوب نینک
اناسی مریم و سالومه و باشقه بر نیچه خاتونلار عیسی نینک
بدننی تی یاغلاماق اوچون خوشبوی دارولار الیب قبرغه
چیقتیلار. و اولار قبرغه کلکانده تاش نینک الینگانی فی کوردیلار
لیکن عیسی نینک بدننی فی کورمانیلار. اول وقت هجدلیه لیک مریم
یوکوروب باریب پطروسغه و یوحناغه خبر برری. اما قالغان
خاتونلار قبرغه کیرکانده ناکاه اونک طرفده آف ایکیین کیکان
بر یکت نینک اولتورغانی فی کوردیلار. اول اولارغه ایتتی قورقمانک
لار دارغه تارتیلغان ناصر تلیک عیسی تی ایستارسیزلار. اول
موندایماس اول قویقان دور لیکن باریب انینک شاگردلاریغه
و پطروسغه عیسی نینک اولوک لاردین قویقانی فی خبر برینکلار.
۳ اول وقت پطروس و یوحنا ایکیلاسی قبرغه یوکوردیلار
لیکن پطروسدین یوحنا ایلکدیران قبرغه کلدی اما کیرماری.
اندین پطروس کلیب درحال قبرغه کیریب اندا کفن لارینی
کورری. اول وقت یوحنا هم قبرغه کیریب کوروب ایشاندی.

۴ هجدلیه لیک مریم یانیب کلیب تاشقاریدا قوروب
یشلاری. قبرغه اینکشیب قایلاندا آف ایکی نلیک ایکی
فرشته نی کورری. اولار انکا ایتیلار ای خاتون نهه اوچون
یغلارسن. اول ایتتی خواجه م فی الیب دورلار و نه یرده قویغانی فی
بیلماس من. موننی ایتیب کینیکا یانیب عیسی نینک اندا
تورغانی تی کورری. عیسی انکا ایتتی ای خاتون نهه اوچون

یغلا رسن کیم نی ایستارسن . لیکن خاتون انینک عیسی
ایکانی نی بیلمای انی باغبان خیال قیلیب ایتتی ای خواجه
انی سن الغان بولسانک نه یرده قویغانینک فی منکا اینتغیل که
انی من الای . عیسی انکا ایتتی ای مریم . اول ایتتی ای اوستاد .
اندین عیسی انکا ایتتی برادرلاریمکا باریب اولارغه اقام نینک
و اتانکیز نینک خدایم نینک و خداینکیز نینک الدیغه بارانور
غانیم نی خبر برینک .

۳۵

عیسی عماوس نینک یولیدا ایکی

شاگردغه کورونماکی .

اوشبو کونده شاگردلاریدین ایکی سی اورشلیمدین بر
تاشیچه یراق عماوس دیکان بر کنتکا سورلاشیب کتیب
بارغاندا عیسی کلیب اولارغه همراه بولدی . لیکن اولار
انی تونومادیلار . اول اولار نینک غمکیندلیکی فی کوروب نمه ایش
بولوبورور دیب سوردی . اولار نینک کلیوپاس دیکان بری ایتتی
ایا اورشلیمده شبو کونلارده بولغان واقعه نی بیلمکان مسافر
یالغوز سن مو . اندین عیسی نینک باره سیدا ایتیلار اول خدا
نینک و قوم نینک الیدیدا عملده و سوزده قدر تلک بر پیغمبر
ایردی . بییز اول بنی اسرائیل نی قوتقارارور دیب امید قیلور
ایردوک لیکن خلق نینک چونک لاری انی اولومکا حکم قیلیب
دارغه تارتیب روزلار . اول وقت عیسی اولارغه ای بی عقللار

و پیغمبرلارنیز اینتقانی نینک همه سیکا ایشاندکالی کونکدلاری
 کاهل بولغانلار ایا مسیح بو زحمتلارنی تارتیب اوز جلالیغه
 کیرماکی لازم ایماس مو ایرری دیب موسی دین باشلاب
 جمیع پیغمبرلارنیز اوزی توغراسیدا کی سوزلارینی اولارغه
 اوقتورری. اولار عماوسغه یقینلاشقاندا عیسی اوزینی اندین
 نری بریرکا باران ورغاندیک کورساتی لیکن اولار انکا بیزنینک
 برله قالغیل چونکه کیچ بولدی دیب انی زورلادیلار. و اول اولار
 بیلان اویکا کیرری. اولار برله دستورخواندا اولتورغان وقتدا
 نان فی الیب مبارکلاب اوشاتیب اولارغه برری. اول وقت اولار
 نینک کوزلاری اچیلدی و انی تونودیلار لیکن اول اولارنیز
 کوزیدین غایب بولدی. اولار ایتیشتیلار اول یولدا بیزنینک
 برله کبللاشیب بیزکا کتابلارنی اوقتورغاندا ایچیمیز کویباری
 مو. شول ساعت قویوب خوشلوق برله اورشلیمکا یاندیلار.

۵۴

عیسی اورشلیمده کورونماکی.

۱. عیسی اون رسولغه کورونماکی. - ۲. عیسی همه رسولغه کورونماکی.

۱. بو ایکی شاگرد اورشلیمکا کلکانده رسوللارغه باردیلار.
 اولار باشقه شاگردلار برله بر اویده جمع بولوب یهودیلاردین
 قورقاج ایشیکنی ایتکان ایریلار. اولار اویکا کیرکانده اندا
 کی شاگردلار ایتیلار بتکقیق خداوند اولوکلاردین قویوب
 سمعونغه کورونوب دور. اول وقت کلدیوپاس برله اول بر شاگرد
 یولدا بولغان واقعهنی و ناننی اوشاتقانیدا انی تونوغاننی

ایتنقالی تور دیلا . موئی ایتیب تورغاندا ناکاه عیسی اولارنینک
 اوتراسیدا تورروب اولارغه ایتنی سلام سینزلارکا . اول وقت اولار
 انی بر روح خیال قیلیب تورقتیلار . لیکن اول قول لارینی
 پوت لارینی و بقینینی اولارغه کورساتتی و اولارنینک الیددا
 طعام یکانده خداوند ایکانی نی بیلدیلار .

۲ عیسی رسول لارغه کوررونکان وقتدا توماس اندا یوق
 ایردی و شاگردلار انکا خداوندنی کوردونک دیب ایتقاندا اول
 ایتنی اکر من انینک قول لاریدا کی میح لارنینک اورنی کورما
 سام و بارماقیم نی میح لارنینک اورنیغه سالماسام و قولوم نی
 بقینیغه سالماسام هرکز ایشانماس من . سکر کوندین کین
 شاگردلارینه جمع بولغان ایدی . توماس هم اولار برله ایردی و
 ایشیک لار ایتیکلیک وقتدا عیسی کلیب اولانینک اوتراسیدا
 تورروب ایتنی سلام سینزلارکا . اندین توماسغه ایتنی بارماقیم
 نی اوزاتیب قول لاریم نی کورکیل و قولونک نی منکا اوزاتیب
 بقینیغه سالغیل شک قیلماق موئن بولغیل . توماس انکا ایتنی
 ای خداوندیم و خدایم . اول وقت عیسی انکا ایتنی ای توماس
 کورکانیتک اوچون ایشانورسن خوشاکورمای ایشانکانلار .

۵۵

عیسی طبریّه تینکیزی نینک یانیدا

کورونماکی .

۱ . عیسی شاگردلاریغه اوزینی بر معجزه برله آشکارا قیلماقی . - ۲ . عیسی

پطروسدین محبت توغراسیدا سورماقی .

۱ موندین کین عیسی طبریّه تینکیزی نینک یانیدا بلیق
 توتقالی چیقان یتّه شاگردیغه کوروندی . بو شاگردلار تمام
 کیچّه ایشلاب ایردیلار اّمّا بلیق توتالماغان ایدیلا. تانک
 اتقاندا عیسی تینکیز نینک لبیده تورری لیکن اولار انی
 تونومادیلار . عیسی اولارغه ایّتی ای بلالار قاشینکیزدا
 یکولوک نرسه نکیز بار مو. اولار یوق دیدیلار. اول اولارغه ایّتی
 تورنی کیّمه نینک اونک طرفیکا سالینکلار. اولار شونداغ قیلغاندا
 تورنی بلیق نینک تولالیقیدین کیّمه کا تارتیب اللمادیلار . و
 یوحنا پطروسغه ایّتی اول خداوند روز . پطروس مونى انکلا
 غاندا یلانکغاج بولغانی اوچون ایکینی نی بلیکا باغلاب
 تینکیز نینک چتیکا پات یتای دیب اوزینی سوغه تاشلاری .
 اولار تینکیز نینک چتیدین تخمیناً ایکی یوز کزیراق ایردیلار .
 لیکن باشقەلار کیّمه بیلان تورنی سوراب کلدیلار توروققه
 چیقاندا اندا چوغ و انینک اوستیده بلیق تورغانی و نان
 کورریلار . عیسی اولارغه توتقان بلیق لاردین الیب کلکالی
 بیوردی . اول وقت تورنی توروققه تارتیلار . تور چونک بلیق لار
 بیلان تولغان بولسه هم یرتیلما دی . عیسی اولارغه ایّتی
 کلیب طعام ینکلار . اّمّا خداوند ایکانی بیلکاج هیچ کیم
 انینکدین سن کیم روز سن دیب سورغانی جرّات قیلما دی .
 اول وقت عیسی نان نی تم بلیق نی الیب اولارغه برری .

۲ اولار یکاندین کین عیسی پطروسغه ایّتی ای سمعون
 ابن یوحنا منی بولاردین اوشوغراق روست توتار موسن .
 پطروس ایّتی آری ای خداوند سنی روست توتقانیم فی بیلور
 سن . عیسی انکا ایّتی توزیلاریم نی باققیل . اندین عیسی ینه

ایتنی ای سمعون ابن یوحنا منی دوست توتار مو سن، پطروس
 ایتنی آری ای خداوند سنی دوست توتقانیم نی بیلورسن .
 عیسی انکا ایتنی قوی لاریم نی باققیل. اندین عیسی اوچونجی
 مرتبه ایتنی ای سمعون ابن یوحنا سن منی دوست توتار مو
 سن. اول وقت پطروس غمکین بولوب ایتنی ای خداوند سن
 هر نهمه فی بیلورسن سنی دوست توتقانیم نی بیلورسن . عیسی
 انکا ایتنی قوی لاریم نی باققیل. اندین کین کنایه سوز برله
 پطروس نینک قانداغ اولوم برله خداغه جلال برارورغانی نی
 خبر بردی .

۵۶

عیسی تعمیدنی بیورماقی .

اندین کین اون بر شاگرد جلیلیه کا عیسی اولارغه امر
 قیلغان تاغقه باردیلار . و عیسی فی انداکوروب انکا سجده
 قیلدیلار . عیسی اولارنینک الدیغه باریب ایتنی آسماندا و
 یرده همه قدرت منکا بریلدی پس باریب همه طائفه لارنی
 شاگرد قیلیب اولارغه اتا و اوغول و روح القدس نینک اسمیکا
 تعمید برینکلار و سیزلارکا امر قیلغان نینک بارچه سی نی
 توتماق فی اولارغه اورکاتینکلار و من دونیانینک آخریغچه هر
 کون سیزلاربرله دورمن .

۵۷

عیسی آسمانغه چیقماقی .

عیسی اولوک لار دین قویوب قرق کون کین شاگرد لارینی
 زیتون تاغیغه الیب چیقتی. اندا اولار غه تولا نرسه لار توغرا
 سیدا تعلیم بریب روح القدس کلیب اولار غه قدرت برکونچه
 اورشلیمده تورغالی امر قیلدی. اندین ایتتی سیز لار اورشلیمده
 تمام یهودی ده و سامری ده تا یرنینک انتها لاریغچه منینک
 کواه لاریم بولور سیز لار. اندین کین قول لارینی کوتاریب اولارنی
 مبارکلا کاندە اولار دین آیریلیب آسمانغه چیقتی. و اولار
 آسمانغه قایلاب تورغاندا منا آق ایکنلیک ایکی کشی اولار
 بیلان توروب ایتتی که سیز لار انینک دین آیریلیب چیقان
 عیسی سیز لار کورکاندیک ینه کلور. و اولار چونک خوشلوق
 بیلان اورشلیمکا یاندیلار.

خلاصه.

۱ عیسی نینک زحمت تارتیب اولما کی نینک خدا تعین
 قیلغان وقتنی کلکان ایدی. عیسی مونی بیلیب وفاتیدین بر
 کون ایلکری شاگرد لارینی یغیب فصیح قوزیسی نی اولار برله
 یب عشاء خداوندنی تقدیس قیلدی.

۲ اندین کین عیسی جتسیمانیدا بو قاتتیق زحمتنی
 تارتماق اوچون دعا برله اوزینی طیار قیلیب اندین خدا نینک
 اراده سیکا موافق دشمن لار نینک قولیغه اوزینی تاپشورری.

۳ عیسی چونک لار نینک الدیغه کلمتورولکانده اول بر
 قیر قیلیب تورغان قوزی قیر قوچی نینک الیدیدا تورغاندیک
 شون تورری. لیکن انکا خدا نینک تورده سیده قسم برکانده اوزی
 ابن الله و خلق نینک قوتقار غوچی سی و حکم قیلغوچی سی

ایکانیکا اقرار قیلدی. بو اقراری اوچون اولومکا حکم قیلیندی.
 ۴ اندین کین یهودیلار انی بت پرست لار نینک قولیغہ
 تاپشوروب انی اولومکا حکم قیلغالی تیلادیلار. پیللاطوس
 انینک کناہ سزلیقی نی بیلسه هم یهودیلار دین تور قاج
 اولومکا حکم قیلدی.

۵ عیسی پیغمبر لار نینک سوز لاریکا و اوزی ایتقان یغہ موافق
 ظالمیم کشیلار نینک قولی برله دارغہ تارتیلیب اولتورولدی و
 بارچه آدم لار اوچون جاننی فدا قیلماقی بیلان اوزی نینک
 راست چونک کاهن ایکانی نی کورساتتی.

۶ انینک قاتیق زحمت تارتماقی تمام بولغاندا انینک
 دوست لاری کلیب بدننی الیب دفن قیلدیلار و دشمن لاری
 قبرنی مهرلاب پاسبانلار قویدیلار.

۷ لیکن انینک اولومدین ساقلانماقی ممکن بولماغان
 اوچون خدا انینک بدننی نی ثانی قیلماقی تیر کوزوب بنی
 اسرائیل نینک مسیحی و دنیا نینک قوتقاز غوچی سی ایکانی نی
 مونینک بیلان کورساتتی.

۸ اولوک لار دین قویقان دین کین قرق کون نینک ایچیدہ
 نیچه مرتبه اوزی نینک تیریک ایکانی نی شاگرد لاریغہ آشکارا
 قیلیب خدا نینک پادشاه لیقیدین خبر برور ایردی.

۹ اندین خدا نینک من سنینک دشمن لارینک نی
 پوت لارینک نینک تکیکا قویغونچه اونک یانیمدا اولتورغیل
 دیکانی فی دجا کلتور مان اوچون آسمانغہ چیقتی. عیسی وعده
 سیکا موافق کین شاگرد لاری بیلان قانداغ بیلده بولغاننی
 کلار ورغان فصل لار دین کورور میز.

کلیسایینک ابتداسی.

۵۸

روح القدس ایباریلماکی.

۱. روح القدس کلماکی. - ۲. پطروس بو علامت نینک معنیسی نی خلققه بیان
قیلماقی. - ۳. پطروس نینک کواہلیقی برله تولا آدم ایشانماکی. - ۴. اولقی جماعت
نینک احوالی.

۱. اون کونددین کین عیدالخمسین بولدی. اول وقت همه
رسوللار جمع بولغان ایدیلار ناگاه آسمانددین قاتتیق بوران
نینک آوازیدیک بر آواز انکلانندی. و اوتغه اوخشه تیللار
کورونوب هر بری نینک اوستیده توختادیلار. همه سی روح
القدس برله تولوب روح برکاندیک باشقه باشقه تیللار بیلان
کب قیلغالی توردی. اول وقت اورشلیمده هر طرفددین کلکان
صالح یهودیلار بار ایردیلار. اولار تعجب قیلیب ایتتی خدا
نینک چونک ایسلاریننی اوز تیللاریمیزدا قانداغ انکلایالور
میز. لیکن باشقهلار مسخره قیلیب ایتیلار بولار شراب
ایچیب مست بولوب دورلار.

۲. اول وقت پطروس قالغان اون بر رسول برله قویوب خلققه
ایتتی بولار سیزلار خیال قیلغاندیک مست ایماس دورلار لیکن
بو خدا نینک یوئیل پیغمبر نینک واسطه سی برله من روحومنی هر
بشركا توکار من دیب قیلغان وعده سی نینک بججا کلیشی روز
ای بنی اسرائیل بو سوزلاریمنی انکلانکلار سیزلار دارغه تارتیب

اولتورگان ناصر تلیک عیسیٰ فی خدا تیر کوزوب خداوند و مسیح
 قیلیب روز. پس اول خدا نینک قدرتی برله اولوغ قیلینغاندین
 کین سیزلار کوروب انکلاب تورغاندیک روح القدس فی ایباردی.
 ۳ خلق مونی انکلاغاندا کونکل لاریکا سانجیلغاندیک
 بولوب پطروس بیلان باشقه رسول لارغه ایتیلار ای کشیلار و
 برادرلار بیز نمه قیلورمیز. اول وقت پطروس اولارغه ایتی توبه
 قیلینکلار و هر برینکیز کناه لار نینک عفوسیکا عیسیٰ مسیح
 نینک اسمی برله تعمید الینکلار و روح القدس نینک عطاسی فی
 الورسینلار. انینک سوزینی خوشلوق برله قبول قیلغانلار
 تعمید الیلار. اول کونده جماعتکا تخمیناً اوچ مینک
 کشی قوشولدی.

۴ و اولار رسول لار نینک تعلیمیده ثابت بولوب هر کون
 اتفاق بیت المقدسده ایردیلار. اویلاریده خوشلوق و صاف
 کونکلون برله نان تقسیم قیلیب طعامنی یب خداغه حمد
 ایتیلار. و خداوند هر کون جماعتنی نجات تاپقانلار
 بیلان چونک قیلور ایردی.

۵۹

دسلابدا کی دشمنچیلیک.

۱. پطروس و یوحنا عیسیٰ نینک اسمی برله تعلیم برما کدین منع قیلینماقی.

۲. رسول لار اورولماقی.

۱. دسلابدا جماعت همه خلق نینک الیددا عزیز ایردی.
 لیکن اولوغ کاهن لار و صادوقیلار اولارغه دشمنچیلیک قیلور

ایزدی . بر کون پطروس بیلان یوحنا بیتده خلقه تعلیم
 بریب عیسی نینک واسطه سی برله اولولار نینک قویماقی نی
 خبر برکانده کاهن لار و صادوقیلار اولارنی توتوب زندانغه
 سالدوردی . ایرته سی اولارنی آزاد قیلدیلار لیکن عیسی
 نینک اسمی برله تعلیم برمانکلار دیب امر قیلدیلار . اولار
 جماعتکا باردیلار و همه سی بر بولوب دعا قیلدی ایتی ای
 خداوند بیز قل لارینکغه مرحمت قیلغیل که جرّت برله
 سوزونک فی خلقه بیان قیلالی و کواهل یقیمیز فی اثبات قیلماق
 اوچون علامت لار برکیل . و اولار نینک همه سی روح القدس
 بیلان تولوب خدا نینک سوزینی جرّت بیلان ایتیلار .

۲. تولو خلق خداوندغه ایشانکانده اولوغ کاهن و انینک
 برله تورغان صادوقیلار قویوب رسول لارنی توتوب زندانغه
 سالدوردیلار . و ایرته سی رسول لارنی اوردوردوب عیسی نینک
 اسمی بیلان تعلیم برمانکلار دیب قویوب بردیلار . لیکن
 اولار عیسی نینک اسمی اوچون رحمت تارتقالی لایق بولغانی
 اوچون مشورت مجلسیدین خوشلوق برله چیقنتیلار و هر
 کون بیتده و اوایلارده عیسی مسیح نینک باره سیدا بشارت
 برماکدین توختامادیلار .

۶۰

استیفانوس .

۱. استیفانوس نی توتوب مشورت مجلسیکا ایب بارماقی . - ۲. استیفانوس نی

سنکسار قیلماقی . - ۳. جماعتکا چونک بر دشمنچیلیمک بولماقی .

۱ شاگردلار تولا بولغاندا ایتنه کیشی فی جماعت نینک رزقی فی اندیشه قیلماق اوچون ایلغاب چیقاردیلار تا که رسوللار دعادا و سوزنینک خدمتیده همیشه مشغول بولغایلار. استیفانوس اول یتنه نینک بری ایرری. اول اعتقاد و قدرت برله تولوب خلق نینک اراسیدا چونک معجزه لار و علامت لار قیلور ایرری. اول وقت بر نچه کاتب لار انینک برله بکث مناظره قیلغالی قویبتیلار. لیکن اولار استیفانوس نینک معرفتیکا و روحیغه ضد تورالهای خلق بیلان شیخ لارنی کاتب لارنی دلالت قیلدیلار. اولار انی توتوب مشورت مجلسیکا ایب باردیلار. و یالغان کواهلیق بر کوچیلارنی کلتوردیلار. اولار ایتیلار بیز انینک موسی غه و خداغه کفر سوزلار ایتقانی نی انکلادوق. مجلسیده اولتورغانلار نینک همه سی انینک یوزینی بر فرشته نینک یوزیدیک کورری. لیکن استیفانوس اولارغه ایتتی نه خداغه و نه موسی غه کفر سوز ایتما بدور من. آخرقی سوزی بو ایرری که ای بوی نی قاتیق لار کونکل و قولاق لاری ختنه قیلدینه ماغانلار سیزلار همیشه روح القدسقه ضد تورارسیزلار. اقالارینکیز پیغمبرلاردین قای سی فی توغلانلار عادل نینک کلیشیدین خبر برکان لارنی اولتوردیلار و سیزلار انینک توتوب بر کوچیلاری و اولتور کوچیلاری بولوب سیزلار.

۲ اولار موننی انکلاغاندا اچیغلانیب تیشلارینی کیریشتور دیلار. لیکن اول روح القدس برله تولغان بولوب آسمانغه قایلاب خدا نینک جلالی نی و خدا نینک اونک طرفیده عیسی نینک تورغانی فی کورب ایتتی منا آسمانلار نینک اچیلغانی نی و ابن الانسان خدا نینک اونک طرفیده تورغانی نی کورور من.

اول وقت اولار اونلوك آواز برله تووالاب قولاق لارينى توتوب
هممسي بر يولى انكا همجوم قيليب شهردين چيقاريب انى
سنكسار قيلديلار. اول دعا قيليب ايتتى اى خداوند عيسى
روحومنى قبول قيلغيد و تيز بوكوب آواز برله قچقيريب اى
خداوند اولارغه مومنى كناه ساناماغيد ديب روحى فى تسليم
قيلدى . و صالح كشييلار استيفانوسنى دغن قيليب انينك
اوچون مرثيه لار اوقوب تولا يغلاديلار .

۳ اول كونده اورشليمداكى جماعتكا تولا ظلم بولورى
و رسول لاردين باشقه هممسي يهوديه نينك و سامريه نينك
يورت لاريغه تارقاديلار. اما تارقاغانلار مانكيب يوروب
انجيل نينك سوزينى ايتور ايرديلار .

۶۱

شاول خرستيان يعنى مسيح بولماقى .

۱. شاول اورشليمداكى ايشانكلارنى قوغلاماقى . - ۲. دمشقه بارماقى . -

۳. طائفه لاركا رسول بولغالى قچقيريلماقى .

۱ استيفانوسنى سنكسار قيلغان وقتدا اورشليمده بن
يمين نينك قيلده سيدين شاول ديب بر كشى بار ايردى . اول
كشى شريعت نينك چينك يولى بيلان تربيت تاپقان و دين
توغراسيدا غيرتليك بر فرسى ايردى . اول كشى هميشه خدا
وند نينك شاگرد لارينى اولتورماك نينك پييده ايردى . اول
استيفانوس نينك اولومىكا راضى ايردى . اويدين اويكا يوروب
اير كشييلارنى هم خاتونلارنى توتوب زندانغه سالدوردى .

آخردہ عیسیٰ نینک دمشقدا کی شاگردلارینی باغلاب
اور شلیمکا کلتورکالی اولوغ کاهندین خط الدی .

۲ اماکتیب باریب قوش وقتی برله دمشققه یقین کلدی .
نا گاه آسماندین کون نینکا یوروغلو قیدین یوروغراف بر نور
انینک چوره سیکا یاروغلو ق بیری . و اول همراهلاری بیلان یرکا
یقیلدی . اول وقت انکا ای شاول شاول نمہ اوچون منی قوغلار
سن دیکان بر آواز انکلاندی . شاول ایتتی ای خداوند کیم
دور سن . خداوند ایتتی من سن قوغلایدورغان عیسی دور
من . شاول ایتتی ای خداوند نمہ قیلای . اول انکا ایتتی
قویوب شهرکا کیرکیل اندا قیلارورغان نینک سنکا ایتیلدور . و
شاول قویقاندا هیچ نرسه فی کورماری . پس همراهلاری انینک
قولی فی قوتوب شهرکا الیب بار دیلار . اوچ کونغیچہ کور بولوب
هیچ نرسه یماری و ایچیماری .

۳ دمشقدا حنانیاس دیب بر شاگرد بار ایردی . خداوند
انکا کورونوب ایتتی قویوب توز کوچہ دیکان کوچہ غہ باریب
یهور انینک اوپیده شاول دیکان بر کشی فی ایستاکیل چونکہ
اول حاضر دعا قیلیب تورارور . حنانیاس ایتتی ای خداوند
من تولا کشیلار دین بو کشی نینک قوغراسیدا انکلاب دور من
اور شلیمدا کی مقدسلا رکا قانچہ آزار برکان دور ایمدی موند
کی شاگردلارینکی فی باغلاب الیب کتکالی اولوغ کاهندین خط
الیب دور . لیکن خداوند انکا ایتتی بارغیل چونکہ اول منینک
اسمیم فی طائفه لارکا پار شاه لارغہ و بنی اسرائیلکا الیب بارور و
من انکا اسمیم اوچون قانچہ رحمت تارتارورغانی فی کورساتور
من . پس حنانیاس باریب اویکا کیریب قوللارینی انکا قویوب

ایتنی ای برادریم شاول یولدا سنکا کورونکان خداوند عیسی
منی ایباریب روز تا که کوز لارینک اچیلغای و روح القدس
بیلان تولغای سن . در حال کوز لاریدین خرشغدیك بر
نرسه توشتی و کورادرغان بولوب قویوب تعمید الدی .

قورنیلیوس .

۱. قورنیلیوس پطروس نی قچقیرماقی . - ۲. قورنیلیوس تعمید آلماقی .

۱. قیصریه ده قورنیلیوس دیب بر یوز باشی بار ایردی .
اول بارچه اوی ایچی برله صالح و دیندار کشی ایردی و
خلقه تولا صدقه بریب خداغه دعا قیلور ایردی . بر کون
روزه توتوب دعا قیلیب تورغاندا خدا نینک بر فرشته سی
انکا کلیب ایتنی ای قورنیلیوس دعاینک اجابت بولدی و صد
قه لارینک خدا نینک الیدایان قیلیندی . ایمدی یافه ده
کشی ایباریب پطروس دیکان سمعون نی قچقیرغیل . اول
سنکا نجاتینک اوچون سوز قیلور . قورنیلیوس در حال یافه ده
پطروس نی قچقیرغالی اوچ کشی ایباردی . خدا پطروسغه
بیورغاندین کین اول اولار بیلان باردی .

۲. قیصریه کا کلارورغان کونی قورنیلیوس اوز توقمانلاری
و اغاینیلارینی یغیب ایردی . پطروس انینک اوییکا کیرکانده
قورنیلیوس بولغان همه واقعه نی بیان قیلیب آخیردا ایتنی

پس ایمدی سنکا خدادین بیورولغان هر نرسدنی انکلاغالی
 خدانینک الیددا حاضر روز میز . اول وقت پطروس ایستی
 بتحقیق کوروزمن که خدانینک الیددا خاطر یوق روز بلکه
 هر طائفده انینکدین قورقوب عدالتنی قیلغان کشی انکا
 مقبول روز . اندین مسیح نینک خوش خبرینی اولارغه بیان
 قیلدی . پطروس سوز قیلیم تورغاندا روح القدس انکلاغان
 لارنینک همه سیکا توشتی . و پطروس ایستی اولار بیزلاردیک
 روح القدس نی قبول قیلغاندین کین کمرسه بولارنی تعمید
 الماق اوچون سودین منع قیلالور مو . اولار عیسی نینک
 اسمیکا تعمید دیلار .

۱۳۳

انطاکیه دا کی جماعت .

۱ . انجیل انطاکیه کا یتما کی . - ۲ . برنباس بیلان شاول جماعتدا تعلیم برما کی .

۱ استیفانوس اولکاندا کی قوغلانیشدین پراکنده بولغان
 کشیلار فنیّه کبریّه و انطاکیه کا کلیب فقط یهودیلار کا سوز
 قیلور ایردیلار . اولاردین بر نچه کشی انطاکیه کا کلیب یونا
 نیلارغه هم خوش خبرنی بیان قیلدیلار . خدانینک قدرتی اولار
 برله ایردی . بر چونک جماعت ایشانیب خداوند کا یاندی .
 ۲ مونیکن خبری اورشلیمکا یتکانده برنباس انطاکیه کا
 ایباریلدی . اول کلیب خدانینک مرحمتی نی کورکانده خوش
 بولوب اولارغه بارچه کونکل برله خداوند کا وفا قیلغالی

نصیحت قیلدی . چونکه برفیاس روح القدس دین و اعتقاد
 دین تولغان ییخشی بز کشی ایردی . ینده قول خلق
 خداوند کا ایشاندی . اندین کین برفیاس شاول فی ایستاب
 تاپیب انی انطاکیه کا الیب کلدی . اندا اولار بزیل توروب
 اندا کی جماعتغه تعلیم برور ایدی . و شاگردلار نینک اول
 خریستیان یعنی مسیحی اتانغان یری انطاکیه دور .

۶۴

یعقوب رسول اولتورولماکی و پطروس زنداندین آزاد بولماقی .

هیروودس اغریپا یهودیه کا پادشاه بولغاندا جماعتدین
 بز نیچه نی قوتوب زندانغه سالدوروب یوحنا نینک برادری
 یعقوب فی قلیج برله اولتوردی . یهودیلار نینک موندین خوش
 بولوشی فی بیلیب عیدین کین خلق نینک الدیغه کلنورمان
 اوچون پطروس فی هم زندانغه سالدوردی . لیکن جماعت پطروس
 نینک حقیدا همیشه دعا قیلور ایردی . منا سورات بولادور
 غان کون نینک کیچه سی خدا بز فرشته نی ایباریب انی
 قوتقازدی . تانکاتقاندا هیروودس پطروس نینک یوق بولغانی فی
 انکلاب پاسبانلارنی اولوم کا بیوردی . اندین کین اورشلیم
 دین قیصریه کا باردی . اندا آرنه وقتدین کین بدنیکا
 قوروت قوشتی و شونینک بیلان اولدی .

پولوس طائفه لارکا ایباریلماکی.

انطاکیه ده رسول لار و معلم لار بار ایردی. اولار خدانینک خدمتی نی قیلیب روزه توتوب تورغاندا روح القدس اولارغه ایتنی برنباس بیلان شاول فی من اولارنی قیچقیرغان ایشلاری اوچون تعین قیلینکلار. اول وقت اولار روزه توتوب دعا قیلیب قول لارینی اولارغه قویوب رخصت بردیلار. برنباس بیلان شاول خوش خبرنی اول کبریّه ده اندین اناطولیه ده وعظ ایتیپ جماعت لار قورار ایردیلار. بو وقتدین کین شاول پولوس اتاندی. اولار قوغلانیب تولار حمت تارتقاندین کین انطاکیه کا یانیب کلیب جماعتغه خدا اولار بیلان چونک ایشلار قیلیب طائفه لارکا سوزننیک ایشیکی نی اچقاندی نی خبر بردیلار.

رسول لار اورشلیمده جمع بولماقی.

یهودیّه دین انطاکیه کا کلکان بر نیچه کشیلار اکر موسی نینک شریعتیکا موافق ختنه قیلنمه سادکییز نجات تاپمای سیزلار دیب تعلیم بردیلار. اول وقت جماعت پولوس بیلان برنباس نی و باشقه بر نیچه کشی نی رسول لارننک بو توغرادا کی فکر لارینی بیامان اوچون اورشلیمکا ایباردیلار. اننک

اوچون رسوللار و پرسیبوتر* جمع بولوب مصلحت قیلدیب
 برادرلارغہ براغیر یوک قویهای بُت غہ قیلدینغان قربانلقدین
 قانددین بوغولغان فرسهدین و زنادین اوزینی پاکیزه ساغلا
 سونلار دیب توختاتیلار. پولوس بیلان برنباس انطاکیه کا
 کلید موغی خبر برکانده اندا تولا چونک خوشلوق بولدی.

۹۷

پولوس مقدونیه دا و یونانستاندا

وعظ ایتماقی.

برادرلاری پولوس نی خدانینک مرحمتیکا تاپشورغاندین
 کین اول انجیل نی طائفه لارکا وعظ ایتقالی ینه چیقتی. اول
 قمام انطاولییه ده چورکولوب یورروب وعظ ایتیب جماعت لار
 قورار ایردی. اندین طرواس دیکان شهرکا کلیدی. اندا
 توشیده مقدونیه لیق برکشی فی کوردی. اول ایتی مقدونیه غه
 اوتوب کلید بیزکا یاردم برکیل. اول باریب مقدونیه دا و
 یونانستاندا انجیل نی وعظ ایتیب قورروب برنچه یلدین
 کین انطاکیه کا یانیب کلیدی. اندین ازغنه وقت قورغاندین
 کین ینه اول جماعت لارنی یوقلاب باریب برادرلارننیک
 کونکل لارینی اعتقاددا قوتلاندورور ایردی.

* جماعت نینک پیشواسی

پولوس رومادا وعظ ایتماقی .

پولوس رومادا انجیل فی وعظ ایتقالی آرزو قیلدیب فی خدا
 دین قیلار ایدی . خدا انینک تیلای کی نی بردی . تولا وقت
 اوتکافدین کین اور شلیبکا ینه کلکانده فی ا توتوب قیصریه کا
 الیب باریب اندا انی ایکی یل ساقلادیلار . آخردا پولوس
 قیصرغه عرض قیلدیب روماغه کلتورولدی . اندا هم ایکی یل
 توردی . لیکن بو وقتدا زنداندا یاتماق بر اوی فی اجاره کا الیب
 اندا توروب کلکان آدم لار کا جرأت برله مسیح نینک خوش
 خبرینی وعظ ایتور ایدی . انینک نامه لاری نینک بعضی یر
 لاریدین معلوم دور که اول ینه آزاد بولوب ینه وعظ ایتقالی
 چیقان ایردی . کلیسانینک تاربخیغه قایلاندا روماغه
 ینه باریب اندا نرو قیصر نینک وقتیدا مسیحیلارغه بولغان
 چونک قوغلانیشدا بطروس بیلان شهید بولدیلار .

خلاصه .

۱ آسمانغه چیقیب جلال تاپقان قوتقارغوجی وعده سیکا
 موافق روح القدسنی ایباردی مونینک برله رسول لار عیسی
 نینک کواهلاری بولماق اوچون لازم بولغان عطانی الدیلار .
 روح القدس نینک جماعتدا حاضر ایکانی اولارغه بریلکان
 خاص عطالار هم اولار نینک اراسیدا کی محبت و خدا طرفیکا

مايىل لىقى بىلان معلوم ايردى . شول سببدين ايشانكانلار خوشلوق بىرله اعانه بىرپ عيسى مسيح نىنك اسمى اوچون زحمت تارتار ايردىلار .

۲ يهودىلار دىلاردا جماعتكا ضد لىق قىلمايدىلار لىكن چونك لارى تولا دشمنچىلىك قىلدور ايردى . بولار يالغان سوز و حيله بىرله خلقنى اولارغه ضد تورغالى دلالت قىلدور ايردى . آخر چونك قوغلانيش باشلاندى و استيفانوس جماعت نىنك اولقى شهيدى بولدى .

۳ اوشبو وقتدا خداوند دشمن لارىدىن بىرنى ايلغاب اليب طائفه لاركا انجىلنى وعظ ايتقالى رسول قىلدى . انىنك دين آرنه وقت كىن اون رسولدىن بىرى دىلار قىلىپ طائفه لاردىن مسيحي بولغانلارنى جماعتغه قوشتى . اندىن بنى اسرايىل نىنك يورتىدىن تاشقاريدا طائفه لاردىن عبارت بولغان بىر جماعت پيدا بولدى .

۴ آز وقت نىنك ايچىده تمام يورت بىر پادشاهغه قايلاپ توردى . اول پادشاه جماعتغه خصوصاً رسول لارغه ظلم قىلدور ايردى . خلق مونكا خوش بولدى . اول وقت خدا طائفه لار نىنك رسولنى طائفه لاركا مسيح نىنك خوش خبرىنى يتكوزكالى اىباردى . اول نچمه مرتبه اناطولىه ولايتىدىن و يونانستاندىن اوتوب يوروب هم يهودى لارغه هم طائفه لاركا وعظ ايتور ايردى . طائفه لارنىنك اراسىدا تورغان يهودىلار اوز يورتىدا قالغان يهودىلاردىك خوش خبرنى تىكقىر قىلدور ايردىلار لىكن طائفه لار انى خوشلوق بىرله قبول قىلدور ايردىلار . مىلاد مسيح نىنك اتميش ايكىنچى يلى پولوس عيسى مسيح نىنك

انجیلی نی دنیا نینک پای تختیغه یتکوزدی . انینک برله
تاریخ مقدس تمام بولور .

۵ انینک دین بر نچه یل کین بنی اسرائیل نینک

ولایتیکا و خلقیغه خدا نینک حکمی

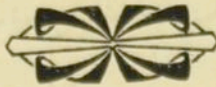
کلدی . میلاد مسیح نینک یتمیشنجی

یلیددا رومالیق لار کندیب

اورشلم نی ویران

قیلدیلار .

تمام

P. Nyström

